

Bijzondere werknemers

Tekst Ans Pelzer en Marie Kiebert
Fotografie Chris de Bode

Bijzondere werknemers

Verhalen uit de sociale werkvoorziening

Amsterdam, december 2010

Aanbeveling

De vakbond is van en voor mensen. Daarom vinden we het belangrijk mensen een stem en een gezicht te geven; de verhalen te horen en op te schrijven. Gesproken geschiedenis.

Vorig jaar maakten we een boek vol verhalen van werkende armen. In dat boek konden we lezen over de worsteling van mensen om met een heel kleine beurs de eindjes aan elkaar te knopen. In dit boek komen werknemers in de Sociale Werkvoorziening aan het woord.

Deze mensen hebben gemeen dat ze een handicap hebben en aangevoelen zijn op gesubsidieerde arbeid. Dat levert veel verschillende verhalen op. De een vecht tegen vooroordelen en wordt daar doodmoe van, terwijl de ander vooral wat meer zou willen verdienen. Soms zijn het levensverhalen van mensen die de lezer willen laten horen hoe het leven met een handicap en werk is. Weer anderen voelen zich in de kern van hun bestaan bedreigd door op stapel staande bezuinigingen op de WSW en vertellen vooral daarover.

De regering heeft grote bezuinigingsplannen voor de WSW. Salariëring naar vermogen en zo veel mogelijk arbeidsgehandicapten naar het gewone bedrijfsleven. Er wordt momenteel geëxperimenteerd om mensen met een arbeidshandicap in zogenaamde pilots onder het wettelijk minimumloon te laten werken. Nu worden mensen met een arbeidshandicap die in de WSW-bedrijven werken met een cao-loon betaald.

Dat moet dus maar met minder kunnen, meent de regering. Dat wil zeggen dat iemand die vanwege zijn of haar handicap 30 procent produceert, daarvoor 30 procent loon krijgt. Dat bedrag kan dan via een uitkering aangevuld worden. Die ingreep om de cao-salarissen te wijzigen, is in strijd met de verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie. In Verdrag 98, het recht om zich te organiseren en om collectief te onderhandelen en Verdrag 87, het recht van vrijheid van vereniging, is geregeld dat werknemersorganisaties een cao mogen afsluiten. Dat is een grondrecht!

De redenering van de regering is dat reguliere bedrijven sneller mensen met een handicap aan zullen nemen als ze goedkoper zijn. Voor die aanname is geen enkel bewijs. Lees ook maar de verhalen in dit boek. Jammer genoeg ervaren veel gehandicapte werknemers dat ze niet welkom zijn in gewone bedrijven.

Zo veel mogelijk moeten mensen die nu beschut werken naar het vrije bedrijfsleven is de gedachte bij de beleidsmakers. Uit de praktijk blijkt echter dat 70 procent van de mensen die bij een gewoon bedrijf gaan werken, binnen een jaar terug is bij de SW. Met een vervelende ervaring erbij: ze zijn bevestigd in hun gevoel niet mee te kunnen en er niet bij te horen.

Aan de mensen zelf is helaas niets gevraagd. Daarom zijn wij dat gaan doen. We hebben eenentwintig werknemers die in de WSW werken, beschut, gedetacheerd of begeleid werkzaam zijn in het vrije bedrijf, naar hun verhaal gevraagd. Het verhaal over hun leven en hun wensen en gedachten over toekomstig werk. Dan blijkt – hoe kan het ook anders – dat de wensen en meningen zeer divers zijn.

Mensen hebben geen keuze als het gaat om hun handicap en moeten daarmee leven inclusief alle stormen die daar vaak bij horen. En nu lijkt de vastigheid van het werk in de WSW ook nog onder ze vandaan getrokken te worden.

Lees de verhalen van de mensen in dit boek! Laat deze verhalen een rol spelen in de wereld van beleid en de politiek. Laat de stemmen van de mensen waarom het gaat doorklinken. Het is mijn grote wens dat we samen een nieuwe toekomst veiligstellen en werk creëren voor mensen met een handicap.

Agnes Jongerius
Voorzitter FNV

Voorwoord

Werken geeft invulling en zin aan je leven. Als voorzitter van de grootste vakbond in de publieke sector weet ik dat als geen ander. Niet alleen heb ik zelf ontzettend veel plezier in mijn werk, ook van heel veel van onze leden krijg ik dagelijks te horen wat hen motiveert, hoe belangrijk hun baan is en hoe fijn het is om dagelijks iets voor een ander te kunnen betekenen in je werk.

De plannen van het nieuwe kabinet heb ik dan ook met grote zorgen aangehoord. Het kabinet wil fors bezuinigen door minder mensen toe te laten tot de sociale werkvoorziening (SW) en de subsidie voor zulke arbeidsplaatsen te verminderen. Nu werken er nog zo'n 100.000 mensen met een arbeidsbeperking bij de sociale werkvoorziening. Als het kabinet-Rutte uitvoering geeft aan de voornemens, is dat op termijn tweederde minder. Mensen die, ondanks hun arbeidsbeperking, geen toegang meer hebben tot de SW en er niet in slagen een reguliere baan te vinden en te houden, zullen dan in de bijstand komen. Zij zien daarmee hun kans op werk vervliegen.

Jaren hebben wij als vakbond, maar ook werkgevers en zelfs de politiek, ons uiterste best gedaan om voor mensen met een arbeidshandicap een beschutte werkplek te creëren. Een werkplek waar zij het maximaal haalbare uit zichzelf kunnen halen en die hen een reden geeft om 's morgens op te staan en zich nuttig te maken en te voelen. Een werkplek die hen de eigenwaarde en het zelfrespect geven die zo belangrijk zijn voor een mens.

Heel veel mensen met een indicatie 'Begeleid Werken' hebben door de nieuwe kabinetsplannen geen recht meer op een beschutte werkplek binnen een sociale werkvoorziening. Ze moeten aan de slag zien te komen bij een reguliere werkgever. Juist in de huidige moeilijke economische tijden worden mensen met een arbeidsbeperking dus afgerekend op het feit dat ze als gevolg van hun handicap moeilijk aan de slag komen en blijven.

De verwachting is bovendien dat het kabinet mensen met een SW-indicatie gaat korten op hun loon. Een groot deel van deze werknemers zal daardoor, ondanks jarenlang hard werken, nooit het wettelijk minimumloon gaan verdienen en kunnen nooit een fatsoenlijk inkomen opbouwen. Als gevolg hiervan zal een nieuwe groep werkende armen ontstaan of de bestaande groep werkende armen groter worden. De mensen die wel nog toegang krijgen tot de SW, zien zich geconfronteerd met een cao waarvan nog maar de vraag is of de overheid daar nog in wil investeren.

De eenentwintig werknemers met een SW-indicatie in dit boek vertellen op een grappige, aangrijpende of verontrustende manier hun persoonlijke verhaal. Mede door de prachtige, indringende foto's van Chris de Bode krijgen al die duizenden werknemers binnen de SW een gezicht. Laat hun verhalen een inspiratie zijn voor Den Haag! Deze mensen mogen niet uit het zicht verdwijnen, omdat er nergens meer een beschermde werkplek voor hen is. Werk geeft zin aan je leven.

Edith Snoey

Voorzitter Abvakabo FNV

Inhoud

11 Inleiding

18 Linda Edel Horden

“De ene zei dat ik mongolisch was en weer een ander dat ik leerachterstand heb”

24 Judi van Alphen en Patrick van Nijnatten

“Ik ben trots op mijn stempel”

32 Gert Jan Toorensplits

“Premier Rutte aanspreken op de WSW”

38 Ingrid Groenewegen

“Ik heb geleerd brutaler te worden”

44 Jan de Wever

“Zal ik mijn zoon in een glazen kistje stoppen? “

50 Martin Visser

“Wees niet bang voor die stap uit de WSW, het kan echt”

54 Ingrid Astrid Biespatia Filemon

“Je gaat toch niet tussen die gekskes werken”

60 Stefan Savelberg

“Ze doen de SW in de uitverkoop”

66 Ingrid Brilhuis

“Het is moeilijk te aanvaarden dat je anders bent dan anderen”

72 Hans van Zonneveld

“Voor hobby's heb je gewoon geld nodig”

78 Esther Kock

“Ik ben achterblijvend, zeg ik in mijn eigen woorden”

84 Rita Suthof

“Niet iedereen accepteert me zoals ik ben”

90 Louis Rolevink

“Het leven betekenis geven door wat voor anderen te doen”

96 Tarik Najab

“In mijn hele wezen ben ik een ambachtsman”

102 Cor Woons

“Ik wil dolgraag doorstromen naar een SW-baan”

108 Sytske Hoekstra

“In de WSW kom je door omstandigheden terecht en echt niet door je zweetvoeten”

114 Sjaak Snepvangers

“WSW'ers zijn besmet, ambtenaren willen een apart toilet”

120 Grace Vrede

“Het staat misschien niet in de Grondwet, maar het is wel zo beleefd om iemand te begroeten”

126 Freddy Cuijpers

“Ik wil een gewone baan en een gewoon leven”

132 Ronny Vermeulen

“Zo ver mogelijk binnen mijn handicap wat bereiken”

136 Verantwoording

Inleiding

Tijdens het maken van dit boek werden we overvallen door nieuwe bezuinigingsplannen van het jonge kabinet-Rutte. Het vuur op de sociale werkvoorziening (SW) was al geopend door het vorige kabinet met een bezuiniging van ruim 120 miljoen en de pilots 'Werken naar vermogen'. In deze experimenten worden mensen die op de wachtlijst staan in afwachting van een plaats in de Sociale Werkvoorziening aan het werk gezet zonder recht te hebben op het minimumloon; er wordt dan loon dispensatie aan de werkgever verleend.

Een van de eerste wapenfeiten van het kabinet-Rutte bleek de botte bijl. Daar waar het vorige kabinet nog wilde uitproberen of die loon dispensatie wel werkt, wacht het nieuwe kabinet dit niet af en voert deze maatregel zonder meer door. Dat heeft tot gevolg dat de toegang tot beschutte arbeid fors beperkt wordt voor groepen mensen. En wat is het alternatief voor hen? Er lijken twee smaken: thuiszitten of langdurig werken onder het afgesproken minimum voor werkenden.

Dat hadden wij niet voorzien en de mensen die we spraken evenmin. Zelfs zonder die draconische bezuinigingsmaatregel spraken velen hun ongerustheid uit over de toekomst van de sociale werkvoorziening. Allemaal meenden we dat de experimenten afgewacht zouden worden en dat we dus nog een serieus debat zouden kunnen voeren.

Als dit boek verschijnt, ongeveer gelijktijdig met de begrotingsbehandeling van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 2010, dan weten we meer. Wordt het mensen met een handicap buitensluiten, of houden we onze beschaving hoog en zorgen we voor fatsoenlijk werk en inkomen voor mensen met een handicap.

Afkortingen

WSW – Wajong – WAO – WIA, de afkortingen buitelen over elkaar heen. Naast een legertje van deskundigen zijn er maar weinig mensen die weten wat die afkortingen nu precies betekenen en waar ze over gaan.

Laat op een verjaardagsfeestje de term WSW vallen en er wordt gefronst ‘wat dat mag zijn?’ De term sociale werkvoorziening (SW) zegt al meer. Iets met gehandicapten soms?

Voordat we aan dit boek begonnen, wisten we ook niet veel meer over de WSW of SW dan wat men er op verjaarsfeestjes van weet. Werkplaatsen die je op verafgelegen industrieterreinen aantreft en waar mensen werken die ‘iets’ hebben. Over dat iets konden we ons niet veel voorstellen. Maar eerlijk is eerlijk; we hadden beelden als ‘simpel’ en ‘een beetje gek’. Beelden waar de mensen in dit boek vaak op pijnlijke wijze mee geconfronteerd worden. Ze worden nageroepen en aangestaard. Soms worden ze daar heel verdrietig van maar ze weren zich ook. “De grootste gek staat hier naast me”, zegt Sjaak Snepvanger als hij weer eens geconfronteerd wordt met (voor)oordelen over de mensen werkzaam in de SW.

De gesprekken met mensen die in de SW werken, hebben ons veel geleerd. Verrassend eenvoudige zaken eigenlijk. Je hebt leuke en chagrijnige mensen. Zeurpieten en lachebekken. Mensen met hobby’s en passies. Gewone mensen die iets is overkomen, bij geboorte of later, in ieder geval iets waar ze niet op zaten te wachten en waar ze helemaal niets aan konden doen. Mensen als u en ik. Allemaal met een handicap, maar ze zijn niet hun handicap. Mensen die aangewezen zijn op een voorziening als ze willen werken, een voorziening met de afkorting SW. Als je erop aangewezen bent, weet je voor altijd wat die afkorting betekent. Want het werkzame leven van de meeste mensen in dit boek is financieel en economisch gebaseerd op de WSW: de Wet sociale werkvoorziening.

De sociale werkvoorziening

De SW-sector biedt werk aan ruim 100.000 mensen die vanwege een verstandelijke, psychische of fysieke handicap alleen onder aangepaste omstandigheden kunnen werken. De meeste mensen werken in een beschutte werkomgeving, in de sociale werkplaats. Een klein deel werkt met begeleiding bij een gewone werkgever. Dat heet begeleid werken.

En een deel van de mensen wordt vanuit het SW-bedrijf gedetacheerd bij een werkgever, vaak in groepsverband.

Zestien mensen in dit boek werken beschut. Vier werken in het vrije bedrijf, gedetacheerd of met de formule begeleid werken vanuit de SW. Eén van geïnterviewden zit nog op een vso- school (speciaal onderwijs) en is voor haar toekomst aangewezen op een beschutte werkomgeving. Ook komt iemand aan het woord die op de wachtlijst staat. Hij wil graag in het SW-bedrijf werken.

Beschut werken kent een lange geschiedenis. Voor de Tweede Wereldoorlog waren dit particuliere initiatieven van armenzorg en liefdadigheid. Na de Tweede Wereldoorlog kwamen er gemeentelijke sociale werkplaatsen (GWS) die in het land ook wel werkplaatsen voor mindervaliden (MIVA) werden genoemd. Eén van de mensen in dit boek (Louis Rolevink) begon als 14-jarige zijn loopbaan in zo’n MIVA-werkplaats. Hij was als baby getroffen door een hersenbloeding. Louis heeft geen vrolijke herinneringen aan die voorloper van de WSW. Je moest er volgens hem voor een fooi werken en je werd uitgedjouwd op straat. Deze GSW (of MIVA) had vooral tot doel de gehandicapte mens zo snel mogelijk aan het werk te zetten en hen weer aan arbeid te laten wennen. In 1965 overschreed het aantal werknemers in de GSW-regeling de 30.000 en de gemeentelijke regeling werd door een Rijksregeling vervangen.

De Rijksregeling van 1968 stelde: “de sociale werkvoorziening biedt de werknemers arbeid binnen de grenzen van hun mogelijkheden en een vast inkomen; maakt hen tot producenten in plaats van uitsluitend consumenten; verleent hen een sociale status en een rechtspositie als werknemer en biedt hen de mogelijkheid tot ontplooiing van hun nog aanwezige capaciteiten en contacten met andere mensen”.

De inwerkingtreding van deze nieuwe wet in 1969 heeft de ontwikkeling van de SW-bedrijven enorm versneld. In 1995 telde deze 85.000 werknemers. Nu werken er 102.000 binnen de SW. Er staan bovendien 18.700 mensen op de wachtlijst. Zij zijn aangewezen op het werken via de WSW, maar hebben nog geen arbeidsplaats. Dat komt

omdat het rijk het aantal beschutte werkplekken per gemeente vaststelt.

Er kwam een publiekrechtelijke WSW met dienstbetrekkingen; er werd een cao afgesloten en een gewoon salaris betaald. Dat wil zeggen dat mensen werkzaam in een SW-bedrijf minimaal het wettelijk minimumloon (WML) voor hun werk ontvangen. In de praktijk verdienen mensen dat lang niet altijd. Het WML is gebaseerd op een fulltime baan en veel mensen zijn niet in staat tot fulltime werken en verdienen daarvoor dus minder dan het WML.

In de loop van de tijd werden diverse wetswijzigingen doorgevoerd. Vooral omdat de omvang van het aantal werknemers in de WSW in de ogen van de overheid te groot werd. Eén van de ingrijpendste wijzigingen was de wetswijziging van 1998. Toen werd geregeld dat je ernstiger gehandicapt moest zijn om tot de WSW toegelaten te kunnen worden. Daarnaast werd bij wet geregeld dat periodiek opnieuw bekeken moest worden of beschut werken nog steeds noodzakelijk was. Gevolg was dat minder mensen de poort naar beschutte arbeid binnen konden komen. De mensen die al voor 1998 in het SW-bedrijf werkten, kennen deze zogenaamde herindicatie niet. Voor de goede orde, iedereen die zich meldt voor beschutte arbeid doet dit op basis van vrijwilligheid.

Ook werd in de wetswijziging benadrukt dat er meer aan gedaan moest worden dat mensen doorstromen van beschutte arbeid naar werken bij een gewone werkgever. Detachering en begeleid werken werden meer de norm. De praktijk bleek echter weerbarstig. De uitstroom naar het vrije bedrijfsleven verliep moeizaam en doet dat nog steeds. Momenteel werkt ongeveer 5 procent van de mensen die geïndiceerd waren voor begeleid werken in het vrije bedrijf.

In de cao is inmiddels opgenomen dat nieuwe WSW'ers gedurende maximaal vijf jaar niet meer dan het WML verdienen. Hier tegenover staat dat men het recht heeft op re-integratiebevorderende begeleiding/scholing/training om zodoende de mogelijkheid te hebben aan persoonlijke ontwikkeling te werken.

Werken in de WSW kent verschillende vormen:

- WSW-dienstbetrekking. Mensen met een WSW-dienstbetrekking werken in of via het SW-bedrijf. Ze worden conform de cao Sociale Werkvoorziening betaald.
- Detachering. De werknemer is via het SW-bedrijf gedetacheerd bij een reguliere werkgever (individueel of in een groep). De werknemer blijft in dienst van het SW-bedrijf en wordt betaald via de cao Sociale Werkvoorziening. Begeleiding vindt plaats door het SW-bedrijf.
- Begeleid werken. Tijdens de indicering wordt vastgesteld of de persoon eventueel kan werken onder begeleiding bij een gewone werkgever. Als dat het geval is en er wordt een arbeidsplaats gevonden dan krijgen deze mensen een (tijdelijke) arbeidsovereenkomst met de gewone werkgever en valt men dus onder de cao van die werkgever. De werkgever ontvangt loonkostensubsidie voor de kosten van arbeidsinpassing en een vergoeding voor de lagere arbeidsprestatie. De arbeidsinpassing en begeleiding op de werkplek wordt door het SW-bedrijf geboden.

In de SW-bedrijven worden tal van werkzaamheden verricht. Te denken valt aan bijvoorbeeld werkzaamheden in de schoonmaak, de groenvoorziening en catering. Ook montagewerkzaamheden, houtbewerking, digitalisering van archieven, en administratieve werkzaamheden komen veel voor.

Pilots loondispensatie

Onlangs is gestart met zogenaamde pilots 'Werken naar vermogen'. Dit zijn vier soorten experimenten die moeten uitwijzen of het mogelijk is dat meer mensen aan de slag gaan bij gewone werkgevers. Het belangrijkste experiment van de vier is de pilot loondispensatie. Het doel ervan is te onderzoeken of reguliere werkgevers eerder bereid zijn werknemers met een arbeidsbeperking in dienst te nemen als ze hen alleen hoeven te betalen voor verrichtte werkzaamheden. De werkgever wordt, zoals dat heet, gedispenseerd om het WML te betalen. Mensen die het betreft,

ontvangen van de werkgever loon en van de gemeente een aanvullende uitkering. Het totale inkomen is dan meer dan een bijstandsuitkering, maar minder dan het WML. Zo blijft de prikkel bestaan dat mensen meer willen gaan werken of produceren, zo is de gedachte van de regering. In deze pilot gaat het om mensen die op de wachtlijst staan van de WSW en om mensen in de bijstand die niet zelfstandig het WML kunnen verdienen.

Inmiddels hebben 32 gemeenten toestemming gekregen van het Ministerie van SZW om met deze pilots aan de gang te gaan. De pilots lopen tot 2013. Maar nog voordat de pilots goed en wel gestart zijn, kondigt het kabinet-Rutte grote bezuinigingen aan op sociale zekerheid, waaronder de WSW. Zo is onder andere afgesproken om niet de uitkomsten van de pilots af te wachten. Duizenden arbeidsplaatsen binnen de SW zijn daardoor in het geding. De poort van de WSW gaat de komende tijd dicht voor veel mensen die nu wel toegang hebben tot beschutte arbeid. Wie nu nog wel geïndiceerd wordt voor de WSW en begeleid werken, komt straks niet meer in aanmerking voor beschutte arbeid, alleen voor onder begeleiding werken bij een gewone werkgever. Dit moet volgens het kabinet-Rutte gaan gelden voor circa 30 procent van de mensen die zich melden bij de WSW en in de verdere toekomst voor tweederde van hen. Voor de duidelijkheid, 5 procent van de mensen werkt nu volgens de formule begeleid werken.

De toekomst

Wat zal het gevolg zijn van de kabinetsplannen voor de mensen met arbeidshandicaps die kansloos zijn bij gewone werkgevers? Wat gebeurt er straks met al die mensen die niet meer toegelaten worden tot de WSW? Zullen werkgevers alsnog bereid zijn deze mensen met een arbeidsbeperking en die begeleiding nodig hebben een vast dienstverband aan te bieden? Of zal het gevolg zijn dat deze mensen thuis komen te zitten.

Wij vrezen voor beide mogelijkheden. Wij vrezen dat deze mensen een nieuwe grote groep werkende armen wordt. Wij vrezen ook dat

velen kansloos zijn en thuis komen te zitten. De ervaring leert immers dat de meeste werkgevers niet zitten te wachten op iemand die niet naadloos past bij zijn gewone werknemers die recht van lijf en hoofd zijn.

Het lijkt erop dat we teruggaan naar de tijd van voor 1968, de tijd voordat mensen met een arbeidshandicap volwaardig mee konden doen. Krijgen we straks nieuwe werknemers die net als Louis Rolevink de slechte ervaring zullen opdoen dat ze voor een fooi moeten gaan werken?

Anno 2010 biedt het kabinet-Rutte tienduizenden gehandicapte mensen die in de toekomst aangewezen zijn op aangepast werk geen perspectief op werk, laat staan op volwaardig werk. Mensen die gemotiveerd zijn om te werken, maar daar niet voor beloond worden.

Als er iets uit dit boek naar voren komt, is het dat deze mensen graag en met veel plezier en enthousiasme werken. Geen enkele WSW'er is verplicht te werken, het is een vrijwillige voorziening. Maar men werkt omdat men het allemaal zo graag wil!

Daarom zal de FNV alles uit de kast halen om de plannen van Rutte tegen te gaan. Eén van de stappen is om de WSW'ers een gezicht te geven en hen aan het woord te laten.

Naam Linda Edel Horden

Leeftijd 27 jaar

Privé Getrouwd

Beroep Schoonmaakster

Werkzaam bij Schoonmaakbedrijf de Services

Begeleiding WSW-bedrijf Drechtwerk, Dordrecht

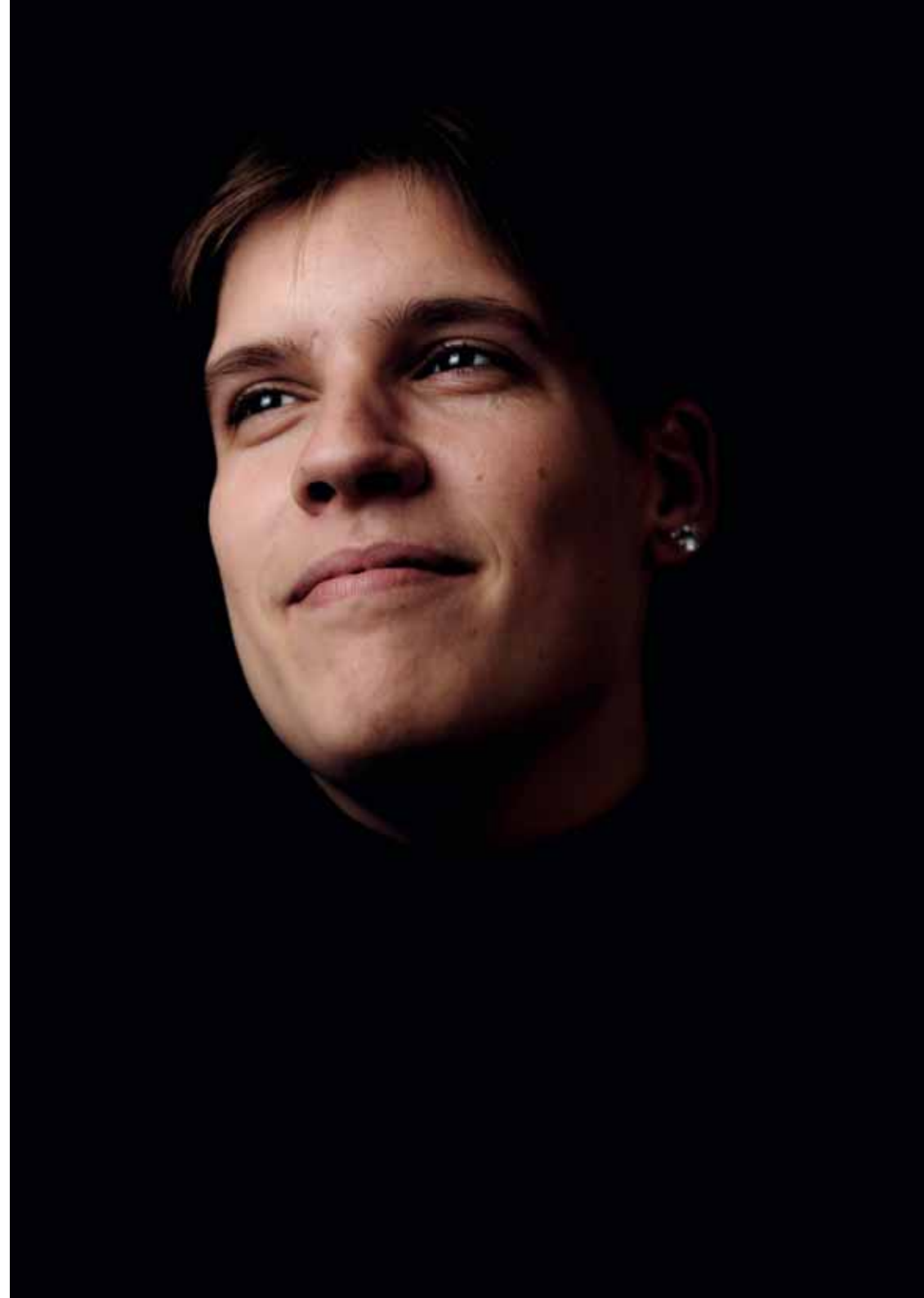
Per week 25 uur

“ De ene zei dat ik mongolisch was en weer een ander dat ik een leerachterstand heb ”

Op 8 juli 2010 stapte Linda in het huwelijksbootje. Het was een prachtig feest. Haar man heeft ze leren kennen in de bus die werknemers naar het WSW-bedrijf brengt en haalt. “We zaten de hele tijd geintjes te maken in de bus. Elkaar uitdagen en dat soort dingen. En het spelletje te spelen wie de leukste thuis is en de meeste lachers meekrijgt. Lekker lol maken, daar houden we allebei van.”

De aantrekkingskracht was er meteen, maar toch moest Linda nog een list verzinnen om haar Richard alleen te kunnen ontmoeten. Ze gaf haar vriendinnen opdracht niet naar het zwemmen te komen zodat ze hem alleen kon ontmoeten. De vriendinnen bleven weg en Linda kon Richard eindelijk alleen spreken. Het werd een relatie en na twee jaar samenwonen zijn ze getrouwd.

Sinds kort werkt ze halve dagen bij schoonmaakbedrijf De Stroom op de afdeling Services. Ze kreeg een contract voor onbepaalde tijd en is hartstikke trots dat ze nu een echt contract bij een gewoon bedrijf heeft.

Ze is begonnen met hele dagen. “Maar”, zegt ze en kijkt daarbij een beetje spottend, “interieurverzorger, dat werk houd je geen hele dagen vol.” Toch hield ze het twee jaar vol om voltijds te werken. Eens in de zo veel tijd komt er een consulent van de SW vragen hoe het ermee gaat.

Eerder werkte ze in bejaardenhuizen en deed daar de hallen en de gangen en soms de kamers van de bewoners. “Schoonmaakwerk is eigenlijk te zwaar om hele dagen te doen. Ik kreeg last van mijn rug.”

Ze werkte ook een jaar bij de inpakafdeling van de SW. Maar dat was nu bepaald niet haar missie, vertelt ze met een brede glimlach. Het werk vond ze verschrikkelijk. Ze heeft er lang over moeten zeuren en is zelf naar de afdeling detachering gelopen om te vragen of ze ergens anders geplaatst zou kunnen worden. “Eigenlijk moeten ze in een traject beter uitzoeken wat je allemaal kan”, vindt ze.

Het werk in de SW vond ze niet zo leuk en ook de omstandigheden niet altijd. “Als je gebogen achter de band zat in plaats van rechtop, moest je voor straf de vloer gaan vegen. Terwijl ik eens de vloer stond te vegen kwam er een hoge pief langs en die maakte een praatje met me. Stonden ze mooi te kijken!”

“Ik heb ook nog in de schoonmaak gewerkt in een koffiebranderij. Daar ben ik in de Ziektewet gekomen, dat was veel te zwaar werk in van die enorme hallen die ik een mijn eentje schoon moest maken. In het ziekenhuis heb ik nog anderhalf jaar patiëntendossiers ingescand en die werden dan op de pc gezet. Van daaruit heeft het UWV toen gezegd dat het begeleid werken moest worden. Ik heb toen bij drie verschillende bedrijven gesolliciteerd met hulp van de SW. Maar de SW had me al geplaatst en aangemeld voor schoonmaakwerk. Er was dus niet meer veel te kiezen.

Het schoonmaakwerk dat ik nu doe, is in Ridderkerk en ik woon in Barendrecht. Ik heb onderhandeld en heb een brommer kunnen kopen. Het bedrijf betaalt de ene helft en ik de andere helft.”

In hun woning in Barendrecht hangt schilderwerk van haar man aan de muur en er staan rekken met postkaarten. Die postkaarten maakt Linda zelf, net als kaarsenhouders en dienbladen en decoraties van vlie-

gerpapier. “Ik maak alles waarvan ik denk dat er geld mee te verdienen is”, zegt Linda. “Ook weet ik allerlei manieren om goedkoop aan knutselspullen te komen. Daar ben ik heel handig in geworden.” Samen met haar man heeft ze een hobbykamer met honderden dvd’s en kasten vol knutselspullen. Perfect geordend.

Waarom ze in de WSW terecht is gekomen? “De een zei dat ik een leerachterstand had en de ander weer dat ik mongolisch was. Als ik rustig ben dan gaat het goed. Een keer heeft een dokter me goed uitgelegd wat ik mankeer. Er zijn allerlei kamers in je hoofd en bij een van die kamers blijft de deur maar open staan. Dan wordt het een warboel. Dat komt door zuurstofgebrek bij de geboorte.”

Linda: “Ik ben een ontieligelijke doorzetter. Als iemand zegt dat kun je niet dan ga ik keihard vechten om het toch te kunnen.” Dat heeft, denkt ze, ook te maken met haar jeugd. Ze bracht haar jeugd bij haar ouders door maar ook in tehuizen en gastgezinnen. Ze heeft in veel verschillende plaatsen in Nederland gewoond. Ze wilde beslist zelfstandig wonen en ze kon naar een instituut om dat te leren. “Ik wilde naar dat instituut om te bewijzen dat ik op mezelf kon wonen. Het moeilijkste aan mijn jeugd vond ik het heen en weer gesleep van de ene plaats naar de andere. En dan was ik af en toe ook nog een weekend in een gastgezin en dan weer in een instelling en dan weer thuis. Ik was thuis ook wel een moeilijk kind en er waren zeven kinderen dus ik begrijp wel dat mijn ouders niet helemaal voor me konden zorgen. Daarom ben ik nu zo blij met dit huis voor ons samen hier. Een eigen huis is heel belangrijk voor me.”

Voor dat instituut om zelfstandig te wonen, moest je een WSW-indicatie hebben anders kon je er niet komen. Het een kon niet zonder het ander. “Ik vond het wel vervelend om een SW-stempel te krijgen. Eenmaal in de WSW blij je een WSW’er.”

Hoe ze de toekomst ziet? “Ik vind mijn werk leuk maar ik denk toch niet dat ik mijn hele leven in de schoonmaak blijf. Ik heb een prettige werkgever. Ze weten het daar als het niet goed met me gaat. Als ik wat

afwezig ben en niet meer weet wat ik moet doen. Dan helpen ze me ook. Binnen de WSW onderschatten ze hoeveel zwaarder het is om buiten te werken. Het bedrijf waar ik werk helpt me mee. Het bedrijf moet toch een beetje rekening houden met je WSW-afkomst. Als dat niet zo is dan lukt het vaak niet. En het is natuurlijk ook zo dat die bedrijven best WSW'ers in dienst willen nemen als ze daar subsidie voor krijgen. Maar wat gebeurt er als dat geld wegvalt? Dan moet je presteren, presteren, presteren en dat is nu juist datgene wat veel WSW'ers niet kunnen. De WSW moet die zorg blijven bieden, anders is naar buiten gaan echt niet mogelijk.”

Linda vindt dat ze best mondig is en goed kan uitleggen wat ze wil, maar dat is niet voor iedereen zo. “Ik ben heel gedreven om zo normaal mogelijk te leven. Maar het is ook wel weer lastig want het is onzichtbaar dat ik iets mankeer. In het bedrijf merkten ze dat dan pas na verloop van tijd. ‘Oh ja, er is echt iets met haar’. Ik voel me niet gehandicapt, het is meer dat ik een rugzakje met me meedraag. We hebben ook thuisbegeleiding.

“Weet je,” verklapt ze me, “ik ga door het leven met foefjes om dingen te kunnen onthouden. Ik maak veel foto's om iets te onthouden en heb schriftjes waarin ik wat opschrijf. Zo'n schriftje heb ik altijd bij me. Ik weet precies de route naar mijn werk. Dat bruine gebouw dat gele station enzovoorts. Maar als er een wegopbreking is, weet ik het niet meer. Ik heb wel eens mijn werk moeten bellen omdat de weg opengebroken was en ik niet meer wist hoe ik op mijn werk moest komen.”

“Ik wil alles uit het leven halen wat er in zit, en op korte termijn graag een autootje van 45 km per uur. Dan hoef ik niet meer door weer en wind naar mijn werk. Dat autootje komt er”, zegt ze vastberaden. “Ook wil ik zo veel mogelijk plezier delen. Mijn man en ik gaan graag naar musicals. Onlangs nog naar Ciske de Rat. Als we zien dat er mensen in onze omgeving ook graag zoiets zouden willen, nodigen we ze uit. Ik verzin dan wel weer iets om aan goedkope kaartjes te komen. Bonnetjes sparen of zo.”

We sluiten het gesprek af en ik draai nog even mijn riedeltje af over de

procedure. “Je krijgt een concept en...” Linda onderbreekt me “en wat mag dat dan wel zijn een concept?” Ik schiet in de lach en kan eigenlijk geen ander woord bedenken voor concept. “Probeersel” roep ik maar. “Ja, ja”, zegt ze, “hoe duurder de woorden des te hoger het salaris!”

Naam Judi van Alphen

Leeftijd 56 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Managementassistente en medewerkster Personeel en Organisatie

Werkzaam bij WSW-bedrijf De Berckenrode Groep, Schiedam

Per week 36 uur

Naam Patrick van Nijnatten

Leeftijd 35 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Werkleider Prepress

Werkzaam bij WSW-bedrijf De Berckenrode Groep Schiedam

Per week 36 uur

“ Ik ben trots op mijn stempel ”

“We kunnen het prima met elkaar vinden”, lacht Judi, “ondanks twintig jaar leeftijdsverschil.”

In een rustieke ruimte met uitzicht op de Merwedehaven zitten ze strijdlustig naast elkaar en delen een flesje Sprite, Patrick van Nijnatten en Judi van Alphen.

Allebei werken ze 36 uur bij de Berckenrode Groep Schiedam, Patrick als werkleider op de grafische afdeling, Judi als managementassistente en medewerkster Personeel en Organisatie.

Ze trekken veel samen op. Ze zien elkaar dagelijks bij de lunch, zitten samen in de ondernemingsraad en de WSW-cliëntenraad en maken zich sterk voor de onlangs opgerichte Belangenvereniging medewerkers Sociale Werkvoorziening (BVSW).

Patrick is een van de initiatiefnemers van de belangenvereniging. Volgens hem staan de plannen van de politiek haaks op de belangen van de arbeidsgehandicapten. “Gehandicapte mensen hebben hun hele leven al deuken opgelopen. Op school, met sporten, met solliciteren – en dan zouden ze nu terug moeten naar de plaats waar ze eerder niet werden geaccepteerd! Of een te groot risico vormen voor de werkgever.”

Patrick weet maar al te goed waarover hij het heeft. Nadat hij via het Jeugd Werk Garantieplan (JWG) van de ene naar de andere werkplek werd gestuurd, vond hij een leuke baan als administratief medewerker bij een regulier verhuisbedrijf. Hij was daar graag blijven werken maar hij heeft een progressieve vorm van reuma en wist dat zijn lichaam steeds meer achteruit zou gaan. Hij maakte zich zorgen om zijn toekomst. Uiteindelijk besloot hij in 2000 zijn WSW-indicatie aan te vragen voor het werken bij BGS. “Je wilt toch ook gewoon een toekomst, huisje boompje beestje, kunnen blijven werken tot je 65e, misschien wel je 67e.”

“Voor jou zijn de veranderingen ingrijpender”, zegt Judi. “Voor zover de plannen er nu uitzien, worden de mensen van boven de 55, zoals ik, met rust gelaten.” Patrick: “Ik vind het prima als mensen willen uitstromen naar het reguliere bedrijfsleven, maar je moet niet iemand gaan verplichten. Ik geloof ook niet dat werkgevers op personeel met een handicap zitten te wachten. Als een handicap opspeelt, is dat voor een bedrijf lastig. Je moet vaker naar de dokter of naar de fysiotherapeut, dat vraagt veel van een werkgever, die moet daar heel bewust voor kiezen.”

Gelukkig staat de directie van BGS volledig achter het initiatief van de belangenvereniging. Judi laat me een artikel lezen uit Binnenlands Bestuur, waarin haar directeur waarschuwt dat 70 procent van de mensen die begeleid gaan werken binnen een jaar weer op de wachtlijst van de SW zullen staan. “De regeling om arbeidsgehandicapten voor minder geld bij een gewoon bedrijf te laten werken is voordelig voor de werkgever maar de kans dat mensen aan het werk komen bij een gewone werkgever is niet groot. Of ze worden bij een gewoon bedrijf bevestigd in het gevoel dat ze niet normaal zijn, niet goed genoeg.”

Een andere bijkomstigheid vindt Judi dat de maatschappij steeds har-

der wordt, volgens haar moet je tegenwoordig helemaal perfect zijn. Hoewel, vroeger was dat eigenlijk ook al zo geeft ze toe. Rond haar twintigste werd bij Judi een heupafwijking geconstateerd. Ze heeft inmiddels de nodige operaties ondergaan. Haar baan als buffetjuffrouw bij de HEMA moest ze opgeven en ze kwam in de WAO; het staan werd te bezwaarlijk. Ze volgde op advies van het arbeidsbureau een opleiding bij Schoevers als kantoorasistente. Daarna kwam, wat Judi noemt het leren met haar langs allerlei bedrijven.

De GMD, die toen nog de arbeidsplaatsen zocht voor mensen met een handicap, bedoelde het goed. “Ze wilden me echt aan een baan helpen, maar verder dan een sollicitatiegesprek en een enkele rondleiding door het bedrijf kwam het niet. Vooral vrouwelijke medewerksters staarden me aan alsof ik een besmettelijke ziekte had. Ik paste gewoon niet in het plaatje.”

Ze heeft nu de baan van haar leven, al is het in de SW. Judi herinnert zich haar eerste werkdag. “Terwijl ik bij de ingang stond te wachten op mijn vervoer, kwamen er een paar opgeschoten jongens langs. Kijk dan, riepen ze, daar staat weer zo’n mongool! Dat stempel krijg je als je in de SW gaat werken.”

In het begin verzweeg ze dan ook dat ze bij een sociale werkvoorziening werkte. Dan vertelde ze dat ze bij de gemeente werkte. Tegenwoordig zegt ze het expres, om commentaar uit te lokken. “Kom maar op denk ik dan”.

Ze begon 25 jaar geleden bij de afdeling algemene zaken. Dat was nog in het precomputertijdperk. Postbehandeling, interne en externe correspondentie. Daarop volgde het productiebureau industriële groep als administratief medewerkster en inmiddels werkt Judi alweer 12,5 jaar als managementassistent voor de directie en halve dagen op de afdeling Personeel en Organisatie. Onlangs heeft ze dit jubileum gevierd met een etentje met collega’s. Het werken met de computer heeft ze zichzelf geleerd. “Gewoon een kwestie van durven”, zegt ze stoer, “uiteindelijk geeft de computer antwoord op al je vragen.”

Patrick heeft van zijn hobby computeren zijn werk kunnen maken.

Hij werkt op de prepress van de grafische afdeling, waar al het drukwerk wordt voorbereid. Later op de middag leidt hij mij hier rond en toont trots de allernieuwste computer. Zes maanden geleden is Patrick na een interne coaching werkleider geworden. Hij vindt het een leuke en uitdagende job. Hij heeft drie mensen onder zich, al ziet hij dat zelf niet zo. “We werken gewoon samen en ik heb toevallig de leiding.” Af en toe springt hij nog bij op het productiekantoor waar hij tien jaar geleden begon. Zo houdt hij ook contact met de klanten. “Goede contacten met klanten zijn van het allergrootste belang”, houdt hij mij voor. “We zijn een volwaardig bedrijf dat kwalitatief goed werk aflevert, maar klanten kunnen natuurlijk altijd kiezen aan wie ze een opdracht verstrekken. Dan is het de vraag: aan wie zullen ze hem gunnen? Filosofisch voegt hij er aan toe: “Eigenlijk is het hele leven een kwestie van gunnen.”

Ze maken zich allebei zorgen over de afbraak van de SW en in het bijzonder de cao binnen de SW. Patrick: “Om het voor werkgevers toch aantrekkelijk te maken iemand met een beperking in dienst te nemen, hoeven ze in de plannen van de regering alleen salaris te betalen over de tijd dat iemand productief is. De overheid vult het inkomen van de werknemer aan tot het minimumloon. Nu hebben de medewerkers in de sociale werkvoorziening nog een eigen cao en ligt het salaris boven het minimum. Het vooruitzicht dat dat mogelijk verandert, zorgt bij medewerkers voor veel onrust.”

Judi: “De uitgaven zijn door de afbraak van de vergoedingen ook steeds hoger geworden.”

Patrick beaamt dit. “De een koopt gewoon schoenen maar de ander zit vast aan peperdure orthopedische schoenen of moet buiten de schoenen ook nog eens dure inlegzooltjes aanschaffen”. “Een ander verhaal zijn de subsidies”, vult Judi aan. “De een krijgt alles en de ander krijgt niets. Als je rond moet komen van bijvoorbeeld een bijstandsuitkering kun je voor diverse subsidies in aanmerking komen, maar verdienen je het minimum loon, dan val je al gauw overal buiten. Ze nemen altijd het inkomen als ijkpunt, al heb je nog zo veel kosten maar als ik bijvoorbeeld

de kosten van huishoudelijk hulp eraf trek, is mijn inkomen toch al gauw weer lager. Maar zo wordt er niet gekeken.”

Naast haar baan van 36 uur is Judi ook nog actief binnen Abvakabo FNV en als secretaresse van de geschillencommissie WSW Rijnmond. Met de werkzaamheden voor de personeelsvereniging moest ze jammer genoeg stoppen, ze heeft het jaren met heel veel plezier gedaan. Het werd me te veel door mijn werk, mijn huishouden en de zorg voor mijn bejaarde moeder, al zit zij in een verzorgingshuis, daar blijven nog zat werkjes over waar het tehuis geen tijd voor heeft.

“Na het bezoek aan mijn moeder liggen er als je thuis komt ook nog de nodige huishoudelijke karweitjes op je te wachten zoals wassen, strijken, stoffen en noem maar op.” Judi heeft huishoudelijke hulp voor het zeemwerk en alles wat op een trap moet gebeuren. Ze wil wel alles blijven volhouden maar merkt dat haar handicap merkbaar aanwezig is. “Je komt steeds sneller de man met de hamer tegen. Alsof je zo’n gevangenisbal aan je benen hebt hangen, je wilt wel maar je komt geen stap meer vooruit. Dan ga ik maar, zoals ik dat noem, labiel voor de tv hangen.” Zo af en toe houdt zij nog wat tijd over voor haar hobby borduren. “Lekker ontspannend telwerk.”

Er heeft zich in de loop der jaren ook een spierziekte bij haar ontwikkeld (HMSN), waardoor ze steeds minder stabiel is. Als gevolg van de bezuinigingen heeft zij haar auto al weg moeten doen. De aanpassingen, die je tegenwoordig allemaal zelf moet bekostigen, werden te duur. Inmiddels heeft zij haar rijbewijs laten verlopen. Zonder auto is ze haar vrijheid kwijt en afhankelijk van aangepast vervoer. Volgens haar een goed alternatief wanneer je de gehele dag de tijd hebt want je moet wel engelengeduld hebben. Patrick adviseert: “Nooit zeggen, ik kom dan en dan, maar gewoon: je ziet me wel eens verschijnen.”

“Ik wil overigens niet zeuren hoor”, zegt Judi, “daar wordt niemand vrolijk van. Als je er iets van wilt maken moet je ook een beetje hard zijn tegen jezelf.” Patrick knikt instemmend. Hij laat zich er niet onder krijgen. Binnenkort wordt hij geopereerd, krijgt hij een nieuwe heup. Hij gaat ervan uit dat het herstel snel gaat, zodat de tweede heup er meteen

achteraan kan. Gewoon aan het werk. Ook met de belangenvereniging.

“We moeten onze stem laten horen. Mensen met een handicap willen ook een sociaal leven. Als je hard werkt, wil je daar ook naar betaald worden. Het leven is voor veel mensen al zwaar. Bij de SW hebben ze een plek waar ze rust en zekerheid hebben. Dat is nu in gevaar!” Judi lacht. “Jij gaat ook maar gewoon door hè.” “Tuurlijk”, zegt Patrick, “ik weet wat ik wil, ik weet wat ik kan. Ik heb een stempel en daar ben ik trots op.”

Judi: “Zo, is dat geen mooie titel voor dit verhaal?”

Naam Gert-Jan Toorensplits

Leeftijd 28 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Verpakkingsmedewerker

Werkzaam bij WSW-bedrijf Ergon

Detachering bij DAF Eindhoven

Per week 36 uur

“ Premier Rutte aanspreken op de WSW ”

Gert-Jan weet het zeker: hij zal de nieuwe premier van Nederland aanspreken op zijn bezuinigingsplannen met de WSW. Afgelopen oktober was hij in de Tweede Kamer om te horen hoe men over de WSW denkt. Als gast van Frans Timmermans (PvdA). Hij heeft er wel wat vertrouwen in. Op die oktoberdag bezochten ze het restaurant van de Tweede Kamer en zagen ze de kersverse premier Mark Rutte zitten. Die vroeg of ze bij hem wilden gaan zitten, zodat Gert-Jan met hem kon praten. Die uitte zijn zorgen over de bezuinigingen op de WSW. “Hij heeft beloofd dat de SW zou blijven bestaan, maar dat er wel bezuinigd moet gaan worden. Daar werd ik niet vrolijk van”, vertelt Gert-Jan. Enkele dagen later bleek de omvang van die bezuinigingen: 30.000 arbeidsplaatsen in de WSW moeten eruit! Gert-Jan: “Ik kan het bijna niet geloven. Dit heeft met menselijkheid niets meer te maken.”

Gert-Jan heeft van jongs af aan moeite met leren en dat is volgens hem dan ook de belangrijkste reden dat hij in een WSW-bedrijf werkzaam is. In 1996 kreeg hij leukemie. Na uitgebreide behandeling werd hij genezen verklaard. Maar hij had opnieuw pech. In 1997 kreeg hij last

van de gevolgen van de behandelingen. Hij kreeg meerdere ernstige infecties achter elkaar en hij was tot vier keer toe bijna dood. “Door die chemo was mijn afweer veel te laag geworden.” Hij zegt het alsof het hem allemaal nog verbaast. Maar hij is vooral blij dat hij er nog is. Dat hij leeft en kan werken.”

De aangekondigde bezuinigingen op de WSW laten hem niet los. Binnenkort gaat hij naar een cursus voor or-leden waar ze vooral zullen spreken over de bezuinigingen. “Omdat ik zelf or-lid ben, mag ik ook naar de cursus. Ik ben blij dat ik mee mag denken en mee mag beslissen in de ondernemingsraad.”

Onlangs is hij met een handtekeningenlijst voor behoud van de WSW langs de deuren in zijn woonplaats gegaan. Iedereen wilde tekenen. “Ik heb bij 102 huizen aangebeld en maar bij twee was er geen interesse.”

Mensen in de WSW doen heel nuttig en zinvol werk, aldus Gert-Jan. “In de plantsoenen, op straat, in de catering of een kantine, of postafhandeling. En het werk wordt heel netjes gedaan. Het wordt gesubsidieerd omdat mensen die in de SW werken hun beperkingen hebben en dus niet aantrekkelijk zijn voor een reguliere werkgever. Mensen die bijvoorbeeld veel ziek zijn. Ze hebben meer begeleiding nodig en daar hebben ze in het bedrijfsleven niet altijd tijd voor en zin in. Ik hoop dat de WSW blijft bestaan zoals 'ie nu is.”

Bij DAF doet Gert-Jan inpakwerk zoals sealen, controleren en materiaal bij leggen.

“Leuk werk! Maar ik zou ook wel eens wat anders willen. Ik kan goed verslagen maken, ik ben ook voorzitter van de denktank jongeren in de WSW van Abvakabo. En dat doe ik goed. Daar heb ik nog nooit klachten over gehad. Daar zou ik wel mijn werk van willen maken. Maar als je omgeschoold wilt worden, is dat niet zo gemakkelijk. Dat vind ik gewoon jammer.”

Gert-Jan ging tot 1969 naar de lomschool in Geldrop en werd toen ziek. Het vmbo heeft hij maar een paar jaar gedaan. Omdat hij steeds ziek was ging dat met onderbrekingen. Maar voor bouwtechniek en

metselen haalde hij zijn diploma. “Daarmee kon ik aan de slag. Ik kreeg een WIW-baan voor twee jaar bij een bouwmaatschappij. De spullen die binnenkwamen op kwaliteit controleren en sorteren. Ik heb er best een leuke tijd gehad, al vond ik dat ik te veel alleen de rotklusjes moest doen. Ook al heb je een beperking, waar ik niet om heb gevraagd, dan hoef je toch niet alleen rotklusjes te doen.”

Gert-Jan woont helemaal zelfstandig. Geen begeleiding, helemaal niks. Of dat goed gaat? “Hm,” hij lacht, “die vaste lasten maken het wel moeilijk hoor. Ik had een autootje maar dat moest eruit want ik kon het niet bolwerken. Als het minimumloon nog lager wordt, zou ik niet weten hoe ik het moet doen.”

Zijn ouders zijn gescheiden. Zijn moeder hertrouwde en Gert-Jan en zijn zus waren samen met de kinderen van de nieuwe man van zijn moeder getuigen. Gert-Jan vond dat wel leuk. Zijn biologische vader ziet hij niet meer.

Hij is al tien jaar EHBO'er, dat is zijn hobby. Ook werkt hij altijd mee aan de Brabantse dag, een jaarlijks groot cultureel festijn op de laatste zondag van augustus, waar heel veel mensen naar toe komen. Volgens Gert-Jan een prachtig festijn met heel mooie praalwagens. Er wordt veel meer aandacht aan besteed dan aan carnaval. “Echt waar, en het is echt een aanrader om daarvoor naar de Brabantse Dag toe te gaan. In het weekend ben ik ook met vrijwilligerswerk bezig en ga ik soms naar de bioscoop en regelmatig naar familie en vrienden. Die contacten vind ik heel erg belangrijk.”

Hij mist een stukje van zijn vinger, dat was een bedrijfsongeval. Met een snijmachine liep iets vast en toen kwam er een mes naar beneden, er zat geen beveiliging op. Het is allemaal goed afgelopen, maar na dat voorval is Gert-Jan lid van de bond geworden. “Ik dacht, het is nu wel welletjes zo.”

Kletsen doet hij graag, ook op het werk. “Maar ja, dat kan niet altijd hè, want er moet wel gewerkt worden. We werken bij DAF met zo'n 200 mensen van het SW-bedrijf.” Hij denkt niet dat het bedrijf die mensen overneemt. “Alleen met subsidie. Als die subsidie wegvalt, krabbelen ze

Gert-Jan Toorensplits

zo terug hoor. Ik denk dat DAF me niet aan zou nemen vanwege de SW-beperking. Mijn werktempo ligt lager, vele malen lager dan van een gezond iemand en ik ben veel afwezig. Ik wil heel graag dat de SW blijft bestaan. Ik wil graag werken en mijn collega's ook. Zekerheid is heel belangrijk voor mensen in de WSW. En overigens zij kunnen er niks aan doen dat zij een beperking hebben. Ik vind het daarom niet eerlijk dat zij gestraft zullen worden. Dat is niet rechtvaardig, zij doen ook nuttig en zinvol werk!"

Naam Ingrid Groenewegen

Leeftijd 40 jaar

Privé Twee kinderen

Beroep Proces controleur

Werkzaam bij WSW-bedrijf Ergon, Eindhoven

Per week 20 uur

“ Ik heb geleerd brutaler te worden ”

Het liefst was ze mannequin geworden. “Ik had er jammer genoeg de lengte niet voor”, vertelt Ingrid Groenewegen in de kantine van de afdeling logistiek waar ze als proces controller werkt. “Of anders fotomodel”, lacht ze verlegen. Anderen vonden dat ze dat helemaal niet zou kunnen. Als iemand dat vroeger tegen me zei, dan geloofde ik dat ook meteen zegt ze een beetje spijtig. “Nu denk ik wel eens, waarom heb ik er niet meer werk van gemaakt?”

Ingrid is alleenstaande moeder. Samen met haar twee zoontjes, Wiebe van dertien en Jorrit van tien, woont ze in een huurwoning in Valkenswaard. In 2003 is ze gescheiden van de vader van haar kinderen. Daarna woonde ze een tijdlang samen met een vriend. Toen dit uitging kwam ze, zoals ze dat noemt, echt voor het eerst op eigen benen te staan. Sinds kort heeft ze weer een nieuwe vriend. Haar ogen beginnen te glimmen als ze over hem vertelt: hij heeft precies wat ze bij de andere twee mannen miste. Ze vindt het moeilijk uit te leggen wat dat precies is. “Hij is er gewoon voor mij en de kinderen.”

Samen met haar broer en zus groeide ze op in Eindhoven. Toen ze acht was, scheidde haar ouders. Vier jaar later leerde haar moeder een nieuwe man kennen. “Die zag ik echt als mijn vader, die zorgde zo goed voor ons.” Tien jaar geleden is hij overleden, net toen haar jongste drie

maanden was. Het blijft even stil, ze vindt het nog steeds moeilijk om erover te praten. Met haar moeder belt ze dagelijks, even horen hoe het is. Ingrid is gewend dat beide ouders werkten. Haar (tweede) vader was vrachtwagenchauffeur, haar moeder hulp in de huishouding bij een gezinsvervangend tehuis. “Thuiszitten vind ik niks, voor je het weet, ben je klaar met je huishouden en zit je met vriendinnen te kletsen over de kinderen.”

Er wordt volop gewerkt op de afdeling logistiek, minitubes tandpasta worden zorgvuldig in zakjes gestopt. In een hoek van de grote werkhal staat haar bureau dat ze deelt met een collega. Sinds 2007 is Ingrid hier proces controleur. Minimaal vijf keer per dag maakt ze haar ronde over de afdeling en doet ze steekproeven om te kijken of er geen fouten zijn gemaakt bij het inpakken en bestickeren van de diverse producten. Ongerechtigheden vult ze in op een lijst, die naar de voorwerker gaat. Medewerkers rechtstreeks aanspreken mag ze niet. “Sommige mensen vinden het niet erg maar andere zeggen rustig: je bent mijn baas niet.” Voor ze op de afdeling logistiek kwam, werkte ze op nog andere afdelingen en maakte ze onder meer draadbomen (bekabeling voor auto’s) en stalen voor vloerbedekking.

Op haar twintigste is Ingrid bij Ergon begonnen. De reden van haar indicatie weet ze niet precies. Ze denkt dat het te maken heeft met haar moeite om onder druk te werken. Eerder had ze tijdens haar opleiding stage gelopen in een winkel: “Als iemand iets aan me vroeg, sloeg ik helemaal dicht.” Als kind was Ingrid erg verlegen. Ze kreeg groeitabletten omdat ze zo klein was. Ze kan nog boos worden op de docent die haar tuinkabouter noemde. Gelukkig is haar moeder meteen op die man afgestapt. Op haar twaalfde is ze bij het Riagg onder behandeling geweest. “Als ik boos werd moest ik altijd huilen. Dan zeiden ze, je moet je tranen niet laten zien anders pakken ze je.” Ze herkent dit ook bij haar oudste zoon Wiebe. “Ik kan wel zeggen, je moet je er niks van aantrekken, maar dat is natuurlijk gemakkelijker gezegd dan gedaan.” Haar vader attendeerde haar op de sociale werkvoorziening, zo kwam ze bij

Ergon te werken. Dat het een SW-bedrijf was kon haar niks schelen. “Ik zeg altijd, dat zijn ook mensen.”

Ze realiseert zich dat het tegenwoordig moeilijker is om een SW-indicatie te krijgen. “Ik zou het niet kunnen, werken bij een regulier bedrijf, dan kom ik veel te veel onder druk te staan. Ik heb nu eenmaal, wat anderen noemen, die zwakke plek. Als iets niet lukt, moet ik snel huilen. In het vrije bedrijf zijn ze hard, hier word ik daarin begeleid.”

Ingrid werkt vier dagen in de week, van negen tot half drie. Nu de kinderen groter worden, wil ze graag vijf volle dagen gaan werken, dat geeft meer financiële armslag. Ze verdient 800 euro per maand. Dankzij huursubsidie, bijdrage in de vervoers- en overblijfkosten voor haar kinderen, wat alimentatie en gemeentelijke ontheffingen, weet Ingrid het te redden. Een tijdje terug heeft ze een paar keer gebruik gemaakt van de voedselbank. Nu doet ze haar boodschappen bij de Aldi en de Lidl. Van vrienden krijgt ze ook wel eens een zak kleren of ze koopt ze tweedehands. “Daar schaam ik me niks voor.”

Ze is wel eens wat slordig geweest met de post, sommige brieven maakte ze niet open. Zo ontstond er een schuld bij het ziekenfonds. Uit zichzelf is ze naar de schuldsanering gegaan. Gelukkig bleek het mee te vallen en kon ze door een belastingmeevaller en haar vakantiegeld binnen enkele maanden alles terugbetalen. De maatschappelijk werkster complimenteerde haar en zei: ‘Heel veel cliënten van ons kunnen nog van jou leren.’ Ingrid: “Ik was helemaal trots, kreeg tranen in mijn ogen.” Ze maakt nu van de administratie keurige stapels en met haar werkgever heeft ze afgesproken dat de huur-, gas- en elektriciteitsrekening met haar salaris wordt verrekend; zo weet ze zeker dat ze niet voor verrassingen komt te staan.

Nu ze haar huidige vriend heeft leren kennen is het wel wat makkelijker. Hij springt regelmatig bij. Binnenkort gaan ze met het hele gezin een weekje naar een bungalowpark in Duitsland. Ze vindt het jammer dat haar kinderen hun eigen vader alleen om het weekend mogen zien, op zondag van twaalf tot drie. Dit is zo afgesproken met het Jeugd Preventie Programma waar Ingrid en haar ex gesprekken hebben gehad. Iets

Ingrid Groenewegen

waar je geen invloed op hebt kun je ook niet beïnvloeden, legde de medewerker van het JPV haar uit. Langzaam kwam bij haar het besef dat ze er echt niks aan kon doen dat haar ex dit zo wil. Nu kan ze het meer loslaten.

Haar oudste zoon Wiebe zit op de praktijkschool, Jorrit in het reguliere basisonderwijs. Het belangrijkste vindt ze dat ze gelukkig worden, “al worden ze putjesschepper.” Ingrid houdt van dansen, vroeger heeft ze aan klassiek- en jazzballet gedaan, de laatste jaren aan freestyle. Ze vindt het heerlijk. Ze zou graag trouwen met haar nieuwe vriend, dan is alles compleet.

De laatste jaren kan ze steeds beter voor zichzelf opkomen. “Ik ben brutaler geworden”, zegt ze toch nog een beetje verontschuldigend. Ze barst misschien nog wel eens in tranen uit maar ze weet goed wanneer ze hulp nodig heeft en durft die dan ook te vragen. Zoals ze even later rondstapt op haar hakken op de afdeling logistiek is er weinig meer over van het verlegen meisje: een zelfbewuste vrouw die weet wat ze wil en waar ze voor kiest!

Naam Jan de Wever

Leeftijd 58 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Medewerker groenvoorziening

Werkzaam bij WSW-bedrijf Noorderkwartier, Schagen

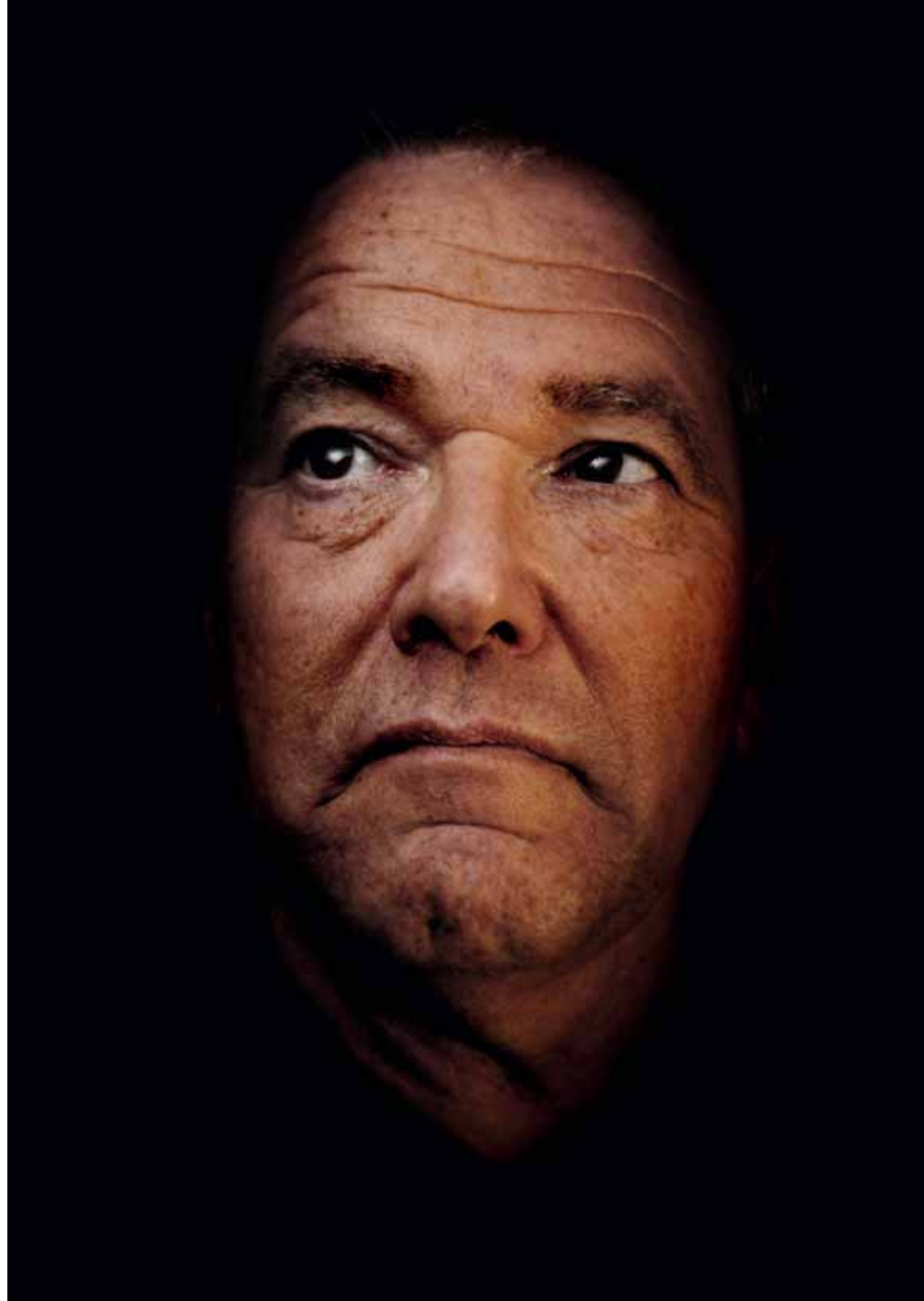
Per week 36 uur

“ Zal ik mijn zoon in een glazen kistje stoppen? ”

De herfstzon valt binnen door de ramen van de hal van sociale werkvoorziening Noorderkwartier NV in Schagen. Keurig in pak staat Jan de Wever me op te wachten. Even denk ik dat hij de directeur is. “Ik dacht, ik laat mijn werkpak thuis”, zegt hij, “mijn groene pak is niks, dit staat netter.”

Noorderkwartier ligt in een mooie goed verzorgde tuin met een grote vijver vol waterplanten. Dit is Jans domein. In 2006 heeft de directie besloten dat hij om gezondheidsredenen voortaan de tuin voor zijn rekening neemt. Jan werkt al vanaf 1973 in de groenvoorziening van het Noorderkwartier. “Nog uit de tijd dat je je vinger moest opsteken als je naar de wc moest.” Ooit vond de cardioloog dat hij de groenvoorziening uit moest. “Ik heb gezegd, als ik naar binnen moet, wordt het niks. Buiten ben je veel vrijer.”

Hij groeide op in het dorpje Zijdewind, als derde uit een gezin van zes. Zijn vader was timmerman. Kort na zijn geboorte werd bij Jan epilepsie geconstateerd. Zijn moeder dacht dat het haar schuld was, omdat ze tijdens de zwangerschap was gevallen. Zijn vader durfde daar niet

tegenin te gaan. Uiteindelijk bleek het van beide kanten erfelijk te zijn.

Zijn broers namen hem vaak in bescherming. Te veel, vond Jan. “Daardoor leer je jezelf te weinig verdedigen.” Zijn vader kwam ook voor hem op. Het is een bekend verhaal in de familie. Toen Jan op zijn vijfde wilde leren fietsen, vond de specialist dat maar niks. Dat zou hij toch nooit kunnen. “Zal ik een glazen kistje voor hem maken en hem daarin stoppen?” had zijn vader gevraagd. “Dan kan hij daar tachtig in worden!”

Van zijn lagere school weet hij zich niet veel meer te herinneren. Vanaf zijn vijftiende werkte Jan bij verschillende reguliere bedrijven. Toen hij twintig was, werkte hij bij een kistenfabriek. Door verkeerd medicijngebruik moest hij worden opgenomen in Meer en Bosch, een epilepsiekliniek in Heemstede. Na enkele maanden kwam hij terug bij zijn baas. Hij kreeg te horen dat ze hem niet meer konden gebruiken. Het ontslag was een harde klap. Jan kwam thuis te zitten. “Dat was niks. Mijn handen en benen konden alles, wie kan werken moet werken.” De kliniek in Heemstede regelde voor hem een plek bij het Noorderkwartier bij de groenvoorziening. Buitenwerk, daar voelde hij zich thuis.

Jan heeft in de loop der jaren beter voor zichzelf leren opkomen. Hij is actief in heel wat organisaties, in de meeste ook als secretaris. Hij is zeer nauwgezet en een ster in notuleren. “Dan gaat mijn pen vanzelf, mijn hersens draaien op volle toeren.”

Zijn vader was voorzitter van een afdeling van de vakbond NKV. Al heel jong haalde Jan maandelijks de contributie op in het dorp. De cao van de WSW kent hij op zijn duimpje. Iedereen binnen het bedrijf die hier iets over wil weten, werknemers, mede or-leden of directie kan bij hem terecht. Eigenlijk met alle vragen. “De vraagbaak van het bedrijf”, opper ik. Jan knikt, “zo zou je het wel kunnen noemen.”

Voor de actie ‘Je verdient beter’, tegen de afbraak van de cao WSW, is hij onlangs om tien voor half vijf’s ochtends vanuit ‘t Veld, waar hij woont, weggefietsd naar Den Helder, naar een dependance van het Noorderkwartier. Om kwart voor zeven was hij ter plekke. Die tijd weet hij precies, ook daarin is hij zeer secuur. Precies 300 actieformulieren

had hij thuis uitgeprint, wie voor de actie was, kon zijn handtekening zetten. “Ze komen al aardig weer binnenstromen zelfs uit hoeken waarvan ik het niet had verwacht.”

De bond is zijn leven. Onlangs vroeg iemand hem wanneer hij ermee wilde stoppen. “Ik heb gezegd op mijn 65e.” Even later bedenkt hij zich. “Ik kan er natuurlijk altijd mee door blijven gaan, er zijn genoeg senioren waar ik iets voor kan doen.” Hij vindt het wel lastig dat hij veel van deze activiteiten alleen moet doen. “Er zijn gewoon niet zo veel mensen te vinden die net zo enthousiast zijn als ik.”

Bij binnenkomst heeft Jan mij trots zijn visitekaartje overhandigd: *Studio HI-FI PERFECT geluidsspecialist in banden en cassette opnamen. Overzetten op dvd en cd.* In 1974 is hij begonnen met het maken van cassettebandjes voor de horeca. Op een geven moment had hij twintig kasteleins in zijn bestand en nog eens tachtig particuliere klanten. Hij ging ook langs in de cafés om de koppen van de cassette recorder schoon te maken, nieuwe klanten hoefde hij niet te werven, het sprak zich vanzelf door. Nu het cassettedperk voorbij is, legt Jan zich toe op het overzetten van muziek op cd’s. Hij heeft er speciale apparatuur voor aangeschaft op zijn computer. Jan heeft duizend lp’s en tweeduizend singles. En vrijwel alles van Elvis. Daar hield hij als kind al van. Vaak voelde hij zich onmachtig door zijn handicap, werd hij driftig. Dan stuurden zijn ouders hem naar boven. Daar draaide hij *Are you lonesome tonight* en kon hij er weer tegenaan.

Aan vakantie doet hij niet. “Ik maak zo al genoeg mee.” Jan heeft het namelijk altijd druk. Aan werken in zijn eigen tuin komt hij nauwelijks aan toe. “Waar je middenin zit, neem je thuis de minste tijd voor.” Zijn moeder van negentig woont nog bij hem in de buurt. Hij bezoekt haar regelmatig, “tenminste, als ik er aan toe kom.”

Hij geeft me een uitgebreide rondleiding door het bedrijf. Ze kennen hem allemaal. “Daar zorg ik wel voor” zegt hij. Plagerig roepen collega’s of ik zijn vriendin ben. Jan loopt stoïcijns door. Op de electromontageafdeling wijst hij goedkeurend naar de gele strepen die het looppad afbakenen: het pad is helemaal vrij van obstakels, precies zoals het hoort! Hij

Jan de Wever

is niet voor niks secretaris van de VGWM (Veiligheid, Gezondheid, Welzijn en Milieu) in zijn bedrijf.

Jan had best willen uitstromen naar een regulier bedrijf, al weet hij niet zeker of hem dat zou zijn gelukt. “Wat betekent nou het woord gehandicapt nou helemaal”, vraagt hij zich af. “Je kunt misschien wat minder maar dat betekent niet dat je niks kan!”

Hij is van plan nog zo lang mogelijk te blijven werken als zijn gezondheid het toelaat. De verpleegkundige die hem jaren geleden uitgeleide deed in het ziekenhuis had het goed gezien. “Zorg dat je thuis niet achter de geraniums gaat zitten”, zei ze. “Nee”, had hij geantwoord, “dat wordt niks. Tenzij ik ze kan verkopen.”

Naam Martin Visser

Leeftijd 41 jaar

Privé Een kind

Beroep Medewerker keuken

Werkzaam bij Landhuishotel en Restaurant De Bloemenbeek, De Lutte

Begeleiding AB hulp Twente

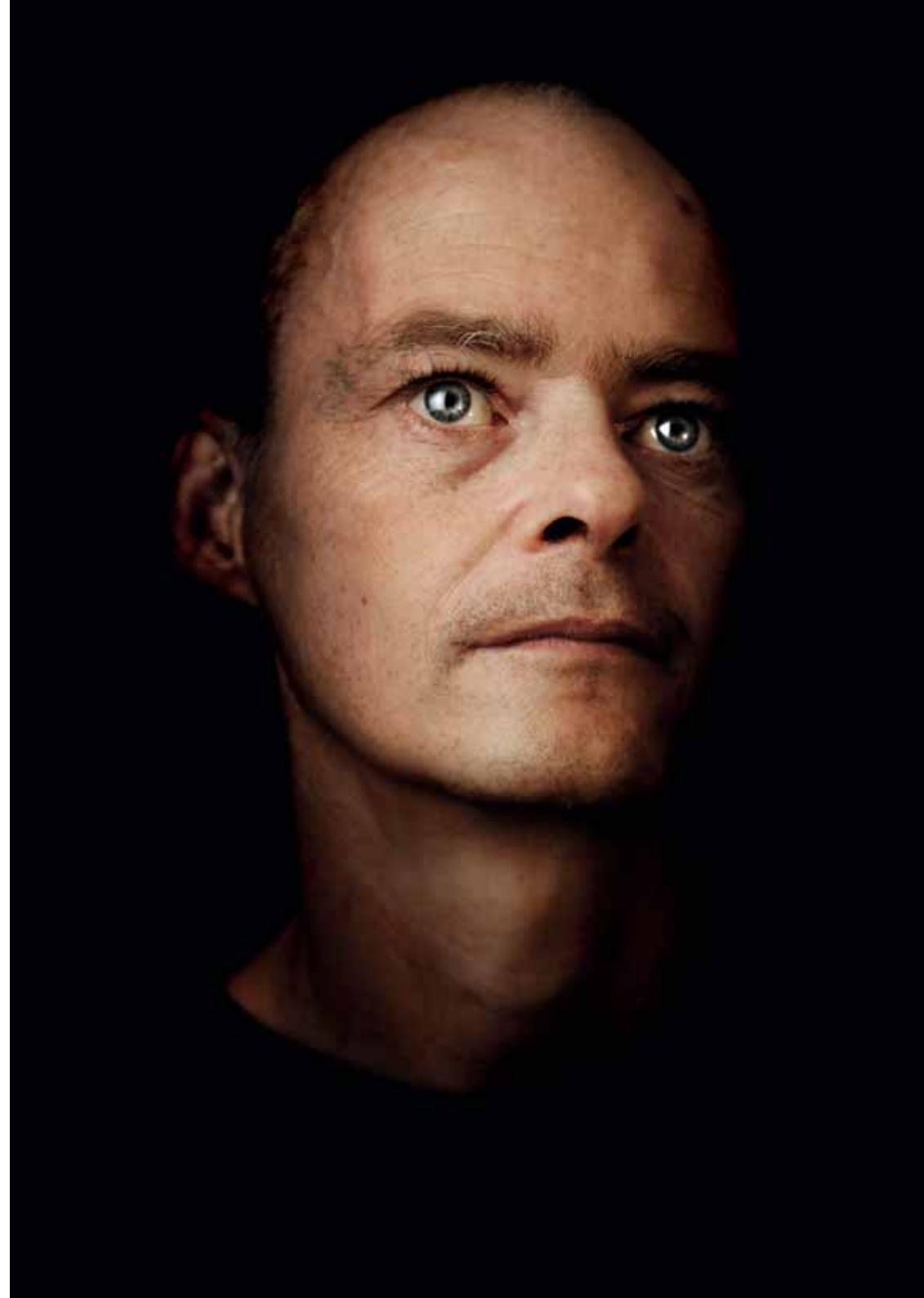
Per week 36 uur

“ Wees niet bang voor die stap uit de WSW, het kan echt ”

‘Voor papa’ staat er op de tekening aan de muur. Gekregen van zijn vierjarige dochter. Sinds een tijdje is Martin gescheiden en woont hij alleen. Zijn dochter Lea ziet hij wekelijks. De foto van het stralende blonde meisje heeft een prominente plaats in de kamer. Ze heeft de ziekte van haar vader geërfd. Een ernstige vorm van epilepsie. Lea heeft nu een heel nieuw medicijn. De verwachtingen zijn hooggespannen dat het met haar beter zal gaan. Martin is gek met zijn dochter. Hij geniet van het vaderschap. Zo dadelijk gaat hij haar weer ophalen.

Zijn grote droom was steeds om in de horeca te werken. Vader werkte ooit als kok aan boord van schepen. Als jongetje dacht Martin al “ik ga dat stokje van mijn vader overnemen.” Na wat omzwervingen is dat nu gelukt. Martin werkt in Landhuishotel De Bloemenbeek als keukenhulp. Hij doet de afwas en helpt met het klaarzetten van spullen. Martin is nooit te beroerd om een tandje bij te zetten. “Als ik klaar ben met mijn eigen werk help ik anderen.”

Hij volgde de lagere school en de lagere beroepsopleiding. Daarna deed hij een koks- en banketbakkers opleiding. Maar die opleiding

maakte hij niet af omdat hij struikelde over de theorie. Wel jammer, vindt hij nu. Want koken en bakken doet hij nog steeds graag. Daarnaast sport hij graag. Hij speelt ieder weekend softbal bij Run 71. Mooie sport, vindt hij.

Hij is een geboren Rotterdammer maar een echte Ajaxfan. In het ouderlijk gezin is er altijd gedoe over voetbal. De een is voor Feyenoord, de ander voor Sparta en Martin dus voor Ajax. Als het gezin bij elkaar is, wordt er flink geharrewaard over wat nu de beste voetbalclub is. “We ruziën dan aardig wat af”, zegt Martin. Hij heeft een zus en een broer. Zijn zus lijdt ook aan epilepsie. Vermoedelijk is bij haar de epilepsie uitgelokt door een ongeluk. Martin denkt echter dat het een erfelijke vorm is die voorkomt aan moeders kant.

Zijn loopbaan begon in de Sociale Werkplaats van Zeeland. Daar probeerde Martin een gewone baan te bemachtigen maar dat lukte niet zo een-twee-drie. In dat bedrijf had hij het niet zo naar zijn zin. Dat kwam goed uit, want Martin zijn vrouw wilde Zeeland verlaten en het gezin vroeg overplaatsing aan naar Twente. Bij het WSW-bedrijf in Twente werkte hij eerst op de fietsenafdeling maar Martin wilde liever naar de kantine. Bij het inpakken van kerstpakketten merkte hij dat hij liever iets anders zou willen doen. De horeca bleef trekken.

De mogelijkheid tot detachering bij de Bloemenbeek deed zich voor en Martin greep die kans met beide handen aan. De detachering is inmiddels omgezet in een vaste aanstelling. En hij wordt door de werkgever in de gelegenheid gesteld om naast zijn werk een horecaopleiding te volgen.

Martin heeft een ambulante begeleidster van AB hulp Twente die hem begeleidt in de zorg voor zijn dochter en het runnen van financiën en het huishouden. Hij is blij met zijn baan. “Ik ben een harde werker en ik ga fluitend naar mijn werk. Voorlopig hoop ik hier te blijven. Het is fijn dat de werkgever rekening houdt met mijn ziekte. Het is voorgekomen dat ik ondanks de medicijnen epileptische aanvallen kreeg op het werk. Collega’s en de werkgever denken mee hoe ze ermee om kunnen gaan. Men-

sen staan er open voor. Dit is ook het werk dat ik het liefst zou willen blijven doen.”

Tegen zijn collega’s in de WSW zou Martin willen zeggen: probeer vooral een reguliere baan te bemachtigen en wees niet bang voor die stap uit de WSW. Het kan echt!

Naam Ingrid Astrid Biespatia Filemon

Leeftijd 51 jaar

Privé Samenwonend, drie kinderen

Beroep Administratief medewerkster

Werkzaam bij WSW-bedrijf Weener Groep, 's Hertogenbosch

Per week 34 uur

“ Je gaat toch niet tussen die gekskes werken? ”

“Voor ik kwam werken bij het SW-bedrijf heb ik me een ongeluk gesolliciteerd”, vertelt Ingrid Filemon. “Zodra ze me zagen, was het mis. Ik zat eens te wachten voor het sollicitatiegesprek. Toen ik werd binnengeroept keek de betreffende personeelsfunctionaris gewoon over me heen! Toen ik opstond zag ik hem zichtbaar schrikken. Ik had thuis nog niet de sleutel in het slot gestoken of de telefoon ging al: ‘Nee, de keuze is helaas niet op u gevallen.’”

Op haar tweede kreeg Ingrid polio, net als haar broertje. Samen zaten ze op de mytylschool in Paramaribo. Als klein meisje moest ze opnieuw leren lopen met een beugel, later kreeg ze krukken. Inmiddels zit ze in een rolstoel; haar schouders hebben te veel te lijden gehad, haar nekwerfels zijn versleten en kniebanden van haar linkerbeen zijn kapot.

Ze woont in Vlijmen samen met haar partner Arnold en hun drie kinderen, vlakbij 's Hertogenbosch. Ze heeft het over haar reis vóór en na de Weener Groep. De Weener Groep is het SW-bedrijf in 's Hertogenbosch waar ze bijna 25 jaar in dienst is.

Nadat ze met haar moeder en broertjes en zusjes vanuit Suriname naar Nederland was gekomen, maakte ze in Groesbeek de mavo af.

Daarna wilde ze naar de lts, bouwkunde studeren. “Volgens de schooldecaan was dat niks voor mij, paste de boekhouding veel beter bij iemand met een handicap. Vijf keer heb ik daarvoor een poging gedaan maar na twee jaar meao en diverse instituten heb ik het opgegeven. Boekhouden, het ligt me echt niet.” Vervolgens heeft ze een opleiding tot afdelingssecretaresse bij Schoevers gevolgd.

Na de meao werkte Ingrid als administratief medewerkster bij diverse organisaties via de TAP-regeling, steeds werk dus op tijdelijke basis. Ze bleef solliciteren naar een vaste baan. Haar gezondheid ging achteruit en ze dreigde afgekeurd te worden. “Thuiszitten was niets voor mij, ik wilde gewoon blijven werken maar niet met de onzekerheid dat het altijd maar tijdelijk was.” Uiteindelijk nam ze zelf contact op met de Weener Groep. “Een collega zei: ‘Ingrid, je gaat toch niet bij al die gekkes werken?’ Ik heb hem gezegd dat bij mij op de mytylschool lichamelijke en verstandelijk gehandicapten bij elkaar zaten en dat we er samen veel plezier hadden.”

In 1986 kreeg ze via het GAK een SW-indicatie en kon ze beginnen als administratief medewerkster op de afdeling personeelszaken van de Weener Groep. Vanuit Weener Groep werd ze gedetacheerd. Steeds weer tijdelijk bij verschillende bedrijven. Dat was niet altijd even succesvol, vertelt ze. “Vaak werd er onvoldoende rekening gehouden met je handicap, de ene dag ben je nu eenmaal beter dan de andere. Alleen bij de politie en bij de Sociale Verzekeringsbank keken ze echt naar wie je was. Toen ik bij de politie binnenkwam werd er meteen gevraagd wat ik nodig had. Binnen een week was er een speciaal verhoogd toilet voor me aangelegd en na afloop kreeg ik een getuigschrift mee. Ze waren heel tevreden over me. Dat is gewoon leuk om te horen.”

Ondertussen volgde ze nog twee jaar de avond mts. “Ik was naar de directeur van de mts gestapt om te vragen welke vakken ik nodig had voor de avondopleiding bouwkunde. Omdat ik te weinig kennis van natuurkunde, Engels en Duits had, ben ik dat gaan inhalen op de avondmavo, drie jaar lang, drie dagen in de week. Toen ik daarna naar de avond mts ging, heb ik regelmatig gevraagd of ik niet gedetacheerd kon wor-

den bij een bouwbedrijf, desnoods als administratief medewerkster. Dan zat ik tenminste dicht bij het vuur. Dat lukte niet.”

Inmiddels kreeg Ingrid het steeds drukker. Ze hadden er een tweede kindje bij. “Ik heb toen besloten te stoppen met al dat studeren en me erbij neer te leggen dat ik altijd iets in de administratie zal doen.”

Ze kreeg er genoeg van steeds weer te werken op detacheringbasis. “Ik was dat geleur met mij zat. Ik kijk altijd eerst de kat uit de boom: ben je dan eindelijk gewend aan je collega’s, moet je weer weg. Nu werk ik al weer een aantal jaren op de afdeling Financieel Management, ik ben inmiddels zo allround dat ik zeer breed inzetbaar ben.”

Ingrid is al heel lang actief in de ondernemingsraad en de BLG van Abvakabo FNV. Wanneer ze over de toekomst van de WSW praat, raakt ze geëmotioneerd. “Veel mensen hebben geen idee wat hen allemaal boven het hoofd hangt. Volgens de regeringsplannen moeten de SW-werknemers naar buiten. Denk je dat ze daar op ons zitten te wachten? Nu worden de mensen nog begeleid door hun coach en hoeven ze de werkgever niet lastig te vallen. Maar aan die begeleiding is een termijn verbonden dus wat gebeurt er als deze wegvalt? Een werkgever heeft echt niet genoeg kennis om dit op te vangen.”

“De werknemers zijn straks extra kwetsbaar. Bij ontslagen vliegen zij er als eersten uit. En dan komen ze thuis te zitten of mogen ze weer van onderaan beginnen bij de SW. Op het minimumloon of zelfs daaronder en met een hele vervelende ervaring rijker! En wat zullen al die bezuinigingen nog meer gaan betekenen? Mogen mensen nog wel een cursus volgen binnen het bedrijf? Wat betekent het voor je inkomen? Kunnen mensen hun sociale contacten nog wel onderhouden, hun hobby’s blijven uitoefenen?”

“In de dertig jaar dat Arnold en ik samen zijn, hebben we twee keer vakantie gehad”, vertelt Ingrid. “We moeten er veel voor laten, ook om de kinderen gewoon mee te laten doen met alle schoolactiviteiten. De bezuinigingen op de voorzieningen voor chronisch zieken hakken erin. Ik ben afhankelijk van mijn auto, dat is mijn contact met mijn familie en de buitenwereld. Via de gemeente heb ik geprobeerd een aangepaste

Ingrid Astrid Biespatia Filemon

leenauto te krijgen, dat is niet gelukt. Nu hebben we zelf een dure lening moeten afsluiten.”

“We slaan ons er wel doorheen hoor, dat hebben we altijd al gedaan! Je wilt niet weten hoeveel tranen het me heeft gekost om in die rolstoel te gaan zitten, ik ben lopend bij de Weener Groep gekomen en ik ga er rollend de deur uit. Ik zal steeds afhankelijker worden maar ik heb gelukkig mijn gezin. En Arnold is mijn buitenboordmotor, hij is mijn schaduw, mijn steun en toeverlaat.”

Als de kinderen groot zijn en het werk erop zit, wil Ingrid met haar Friese Arnold in Suriname gaan wonen. “Daar kennen ze geen sociale werkvoorziening, veel jonggehandicapten raken daardoor geïsoleerd. Ik ga mijn ervaringen binnen de SW voor hen inzetten. Dat is onze droom!”

Naam Stefan Savelberg

Leeftijd 47 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Verpakkingsmedewerker

Werkzaam bij WSW-bedrijf Weener Groep, 's Hertogenbosch

Detachering bij Kühne Nagel, Raamsdonksveer

Per week 36 uur

“ Ze doen de SW in de uitverkoop ”

In de hal van zijn benedenwoning, hartje centrum 's Hertogenbosch, hangt een jeugdfoto van componist/muzikant Jan Rot, leunend tegen een boom aan een Amsterdamse gracht. Stefan Savelberg is trots op deze foto die hij heeft gemaakt tijdens een homodemonstratie.

Tussen de vele foto's aan de muur hangt er eentje van Stefan terwijl hij een bos gladiolen in ontvangst neemt tijdens de vierdaagse in Nijmegen. Stefan is sportief, hij wandelt veel, squasht en gaat binnenkort beginnen met tai chi.

Stefan wist al heel jong dat hij jongens leuker vond dan meisjes. In het katholieke gezin waar hij opgroeide was dat wel even moeilijk, maar zijn ouders wisten het toch snel te accepteren. Ook op zijn werk heeft hij er nooit moeilijkheden mee gehad. “Ik zeg gewoon, ik ben homoseksueel en als je daar moeite mee hebt dan is dat jouw probleem.” Nadat hij uit de kast was gekomen zette hij zich in voor de homo-emancipatie.

Hij weet nog hoe ze in 1987, op de eerste roze zaterdag in 's Hertogenbosch, met tomaten werden bekogeld. Sindsdien is er veel verbeterd maar toch ziet Stefan dat de incidenten zich opstapelen. “De onverdraagzaamheid tegen homo's neemt toe, zowel binnen als buiten het werk. Daarom ben ik actief op FNV Roze Hyves.” FNV Roze is een

breed virtueel vakbondsnetwerk van homo's, lesbiennes, biseksuelen en transgenders.

Stefan is ook betrokken bij het COC. "Afgelopen jaar hebben we gedemonstreerd tegen een pastoor die de communie weigerde aan een homoseksuele prins carnaval. Met zijn allen zaten we op zondag in de Sint Jan, vast van plan om dit wekelijks te herhalen. Door goed overleg met het bisdom is een en ander gesust." Discriminatie, hij kan er zo boos om worden. Ook als mensen menen dat het een ziekte is, die te genezen is. "Dan denk ik, ja hoor, doe." Elke tweede zondag in de maand organiseert het COC Den Bosch Café 'Ook zo', een ontmoetingsplaats voor homoseksuelen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Stefan komt er graag. "Het is een leuke groep mensen, vorig jaar hebben we met een karaoke het zevenjarig bestaan gevierd."

Stefan is in dienst bij SW-bedrijf de Weener Groep bv in 's Hertogenbosch. Om zes uur 's ochtends, vijf dagen in de week, wordt hij opgehaald van huis en reist hij met de bus naar Raamsdonksveer. In het kader van de WOL-projecten (werken op locatie) is hij samen met acht collega's gedetacheerd bij Kühne Nagel, een internationaal bedrijf dat onder meer actief is op het gebied van logistieke dienstverlening. Stefans werk bestaat uit het inpakken van schoonmaakmiddelen in grootverpakking. Om drie uur 's middags zit zijn werkdag erop. Het werk bij Kühne Nagel bevalt hem na vier jaar nog steeds al zou hij ook wel weer iets anders willen, daarom leest hij belangstellend maandelijks de vacaturelijst die is toegevoegd aan zijn loonstrook.

Vanaf zijn geboorte is Stefan slechthorend. Dankzij een trommelvliesoperatie in de jaren zeventig is zijn gehoor voor een groot deel hersteld waardoor hij geen gehoorapparaat meer hoeft te dragen. Wel moet hij sindsdien elke drie maanden zijn linkeroor uit laten spuiten om risico op infecties te voorkomen. Het was voor hem moeilijk om na zijn opleiding LTS-techniek een reguliere baan te vinden. "Ze bleven toch maar hameren op mijn slechthorendheid" zegt hij. Onrechtvaardig vond hij dat. Uiteindelijk kon hij bij de Weener Groep aan de gang. Hij heeft al

op heel wat detachingsplekken gewerkt: dekbedden en kussens vervaardigd, bubbelbaden in elkaar gezet, in de schoonmaak gezeten, als schipper op een rondvaartboot op de Dieze gevaren. Onlangs heeft hij, gezellig in het café, met collega's zijn 25-jarig jubileum bij de Weener gevierd.

Zijn benedenwoning staat op een steenworp afstand van de Sint Jan. Daar komt hij regelmatig. De laatste tijd vooral om een kaarsje op te steken voor zijn broer. Stefan maakt een moeilijke periode door. Hij moet binnenkort afscheid nemen van zijn broer, die terminaal ziek is. Zijn mobiel ligt naast hem op de bank, hij kan elk moment een telefoontje krijgen met het verdrietige nieuws. Dan is hij in tien jaar tijd zijn beide ouders en zijn broer kwijt, zijn enige familie. Stefan houdt zich flink. "Ik heb gelukkig wel vrienden om me heen", zegt hij. "Maar ja... dat is toch geen familie."

Stefans moeder was socialist. "Ik ben al bijna 25 jaar actief in Abvakabo FNV en de SP. Dat heb ik van haar." Hij is erg bezorgd over de toekomst van de SW. De plannen om de lonen binnen de SW omlaag te krijgen, vindt hij ontoelaatbaar. "Dat zou betekenen dat je op bijstandsniveau wordt uitbetaald, dus net zo veel krijgt als iemand die niet werkt." Per maand honderd euro minder verdienen is meteen een enorme aanslag op zijn budget. Dat arbeidsgehandicapten naar buiten worden geplaatst, vindt hij op zich wel een goede zaak. Zelf bevalt het hem goed dat hij is gedetacheerd en de collega's die hij hierover spreekt, willen ook niet meer terug naar binnen. Wanneer het niet anders kan, zal hij alles op alles zetten om aan het werk te komen bij een regulier bedrijf maar gezien zijn vroegere ervaringen, twijfelt hij of hem dit gaat lukken. "Ze doen de SW in de uitverkoop", zegt hij boos.

Naast de bank in zijn kamer staat een groot Boeddha-beeld. "Als ik de kaars eronder aansteek, dan zie je dat hij lacht." Hij toont me zijn armband en de ketting om zijn hals waaraan kleine Boeddha's hangen. "Zo iets mag je nooit zelf kopen, dat moet je altijd van iemand krijgen."

Stefan Savelberg

Ze geven hem steun in deze periode. Ik vraag hem naar zijn toekomst-dromen. “Ach, dromen heb je natuurlijk altijd, maar nu wil ik alleen nog de tijd die er is met mijn broer doorbrengen. Dat is voor mij het belangrijkste.”

Naam Ingrid Brilhuis

Leeftijd 43 jaar

Privé Getrouwd, twee kinderen

Beroep Verpakkingsmedewerker

Werkzaam bij WSW-bedrijf Top Craft, Oldenzaal

Per week 20 uur

“ Het is moeilijk te aanvaarden dat je anders bent dan anderen ”

In een supermarkt in Canada wordt geluisterd naar de muziek die Ingrid en haar man uitzenden. Tijdens de avond en nachtelijke uurtjes beheren ze een radiostation in hun huis in Oldenzaal. Ingrid draait muziek voor een Duits station. Via de computer bereiken ze de hele wereld. Ook in België en Duitsland luistert men naar hun zender. In Nederland zijn de luisteraars vooral de bewoners van zieken- en verzorgingshuizen. Naast de radio heeft Ingrid nog een hobby. Ze leest graag en veel. Als er moeilijk woorden staan, vraagt ze haar man om uitleg. Ze houdt van waargebeurde verhalen en doktersromans.

Ingrid is geboren en getogen in Oldenzaal. Ze komt uit een gezin met drie kinderen. Het was een leuk gezin in een gezellige omgeving: een camping. De Duitse taal heeft ze in haar jeugd op die camping geleerd. Geen camping met van die rijke stinkerds hoor. Er waren paarden daarvoor leerde Ingrid al snel paardrijden en met paarden omgaan. Leren was voor haar altijd beladen. Nu vertelt ze vol trots dat ze aan een cursus Duits is begonnen. Binnenkort gaan ze met vakantie naar Duitsland naar mensen die ze kennen via de radio.

Na Ingrids geboorte bleek haar moeder psychisch ziek en in haar

jonge jaren was er daardoor weinig aandacht voor haar. Maar toch herinnert ze zich nog goed dat ze al op de kleuterschool bijles meekreeg om te leren rekenen. Haar moeder probeerde haar zo veel mogelijk te helpen. Het was dan ook een grote klap toen haar moeder afgelopen januari aan een longembolie plotseling overleed. “Mama steunde me altijd, ze was echt mijn steun en toeverlaat. Ze heeft me ook altijd geholpen als ik het moeilijk had op school.” Iedereen probeerde haar ezelsbruggetjes te geven. “Maar”, zegt ze, “als je niet kunt rekenen, onthoud je ook die ezelsbruggetjes niet.” Toen Ingrid op een dag het schrift in een hoek smet, besloot ook haar moeder dat het genoeg geweest was. Dit kind kon niet leren en daar zouden ze het mee moeten doen.

Het was moeilijk om te accepteren dat ze anders was en niet mee kon met de andere kinderen. “Het is jammer, maar het ging niet”, zegt ze. “Ik kon totaal niet rekenen en cijfers achter elkaar begrijp ik niet. Nu wel wat meer, omdat sommige dingen me zijn aangeleerd. Ik kan tegenwoordig wel boodschappen doen. Omdat ik niet goed kon leren kreeg ik een WSW-indicatie van 80 tot 100 procent.”

Ze deed een tijdje schoonmaakwerk maar kon dat vanwege haar zwakke gewrichten niet lang vol houden. In haar jeugd groeide ze te hard en haar gewrichten hielden dat niet bij, die zijn nu altijd wiebelig en pijnlijk. Ze weet nog dat er vroeger iedere maand nieuwe kleren moesten komen omdat ze alweer uit de oude gegroeid was.

Ingrid kwam te werken binnen de WSW in 1989. Daar ontmoette ze ook haar man, die vanwege een ernstige vorm van epilepsie in hetzelfde WSW-bedrijf werkte. De twee kinderen van drie en vier jaar uit zijn eerdere huwelijk kwamen bij hen wonen.

Ze heeft de afgelopen jaren zo ongeveer alles gedaan. Confectie maken in het naaiatelier, voorbereiden in de inpakafdeling, kantine en schoonmaak werk enzovoorts. Ze werkte er naar haar zin met leuke collega's. Binnenkort gaat ze naar een detacheringsbaan in de broodverpakking. Ze ziet ernaar uit maar het is ook heel spannend, 15 uur per week gaat ze aan het werk en ze krijgt daarvoor het minimumloon. Ze is de

enige dame in het bedrijf, dus dat maakt het nog spannender. Ze wil eerst kijken of het bevalt.

Ze is verontwaardigd dat mensen in de nieuwe plannen met de WSW steeds verder uitgesplitst worden. “Wij hebben nu een beschermde werkplaats waar mensen zoals ik en bijvoorbeeld mensen met het syndroom van Down door elkaar heen lopen. Mensen die helemaal weinig kunnen, worden dan weer apart gezet. Aan mij zie je niet dat ik wat mankeer. Maar je loopt het risico dat de zwaksten achterblijven en dat vind ik niet goed. De WSW is nu ook voor de zwakkeren maar het is nog aardig gemengd. Ze is niet blij met de toestroom van ex-gedetineerden naar de WSW. “Je weet toch nooit wat die mensen bij de hakken hebben gehad.”

Als we onder het minimumloon zouden moeten gaan werken? Dan blijf ik thuis. Kom zeg, voor nog minder geld, wij weten nu al niet hoe we rond moeten komen. Ik werk graag en ben ook niet iemand om thuis op de bank te zitten maar ze moeten ons niet met een fooi afschepen.

Twee maanden na ons eerste gesprek spreken we elkaar weer. Hoe is het gegaan met de detachering in de broodfabriek? Enthousiast steekt ze van wal: “Ik werd leuk ontvangen en het waren aardige mensen, leuk werk en ze betrokken me er echt bij. Ook in de pauze hoorde ik erbij. Maar na een paar uur ben ik naar de consulent gegaan en heb gezegd jongen dit houd ik niet vol. Het werk is prima maar ik kan niet de hele dag staan.”

Ze hadden gezegd afwisselend staand en zitwerk, maar het bleek dus alleen maar staand werk te zijn. Je zegt dan niet meteen ik doe het niet dus ik probeerde het gewoon. Toen heb ik de teamleider daar verteld dat ik het niet vol kon houden. Hij vroeg of hij de knie mocht zien. En hij zei: ‘Nee, meid dat lukt niet’. De knie was zo dik. Je kon het zelfs door mijn spijkerbroek heen zien. Na een dag was ik weer terug bij de SW in Oldenzaal.”

Nu zit ze weer op de inpakafdeling van kinderspeelgoed. Ingrid: “We zijn op zoek naar een nieuwe uitdaging, ik wil graag in de kantine werken. Staan is bij dit werk minder want het is gedeeltelijk ook zittend

Ingrid Brillhuis

werk. Voor mij is het eigenlijk terug in het oude vak met meer zelfstandigheid. Ik heb wel weer zin om hier verder te gaan. Het lichaam gaat voor en ik kan niet de hele dag staan met pijn, Dat heeft ook geen nut.”

Op de valreep vraagt ze nog: “Oh ja, moet ik me nog opmaken voor de fotograaf?”

Naam Hans van Zonneveld

Leeftijd 48 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Technisch medewerker

Werkzaam bij WSW-bedrijf DSW, vestiging Zoetermeer

Per week 36 uur

“ Voor hobby's heb je gewoon geld nodig ”

Met een lichtmuts, een hoed vol lampen gaat Hans zo nu en dan naar concerten. “Tjsa”, grinnikt hij, “dat trekt de aandacht en mensen kijken me na.”

Ondernemend als hij is trekt hij er graag op uit. “Als kind al ging ik het allerliefste naar de treinen kijken bij het spoor. Mijn ouders waren wel eens in paniek, Hans is weg! Dan stond ik gewoon urenlang naar de treinen te kijken. Ook in mijn hoofd ging ik op reis. Ik was verzot op science fiction boeken. In mijn jeugd las en herlas ik het boek van HG Wells *War of the World*.”

In Zoetermeer in het centrum voor kunst en cultuur is hij in 1998 begonnen met een cursus toneelspelen. Daar kwam hij al heel snel in een productie van Dickens terecht. “Dat heb ik zeven jaar gedaan en met heel veel plezier. Maar die cursus kost € 450 per jaar en ik kan dat niet meer betalen. Om meteen goed wakker te worden fiets ik naar mijn werk en ik heb gewoon een goede fiets nodig. Ja, en eens gaat de wasmachine kapot. Voor hobby's heb je gewoon geld nodig. Ik werk ook als vrijwilliger in de kerk. Soms ga ik naar een EO-jongeredag om mensen te leren kennen.”

We hadden een leuk gezin. Al was er niet altijd tijd voor ons. Vader werkte veel en moeder verdiende bij door huishoudelijk werk te doen. Opa en oma deden vaak wat met mij. Mijn broer was veel ruiger dan ik. Mijn vader zei vaker, had de een maar wat meer van de ander.”

Hans doorliep in Hengelo de lagere school in het bijzonder onderwijs. Hij was een langzame leerling en in die tijd was er nog niet zo veel begeleiding als nu. Vanwege dat langzame werd hij ook wel gepest. In het gezin was het normaal dat er een vak werd geleerd. Vader was arbeider en had geen kans gekregen om door te leren. De kinderen moesten dus ook een handwerkersvak leren. In die tijd verdiende dat meer dan kantoorwerk. “Achteraf bezien had ik misschien een administratieve opleiding moeten volgen, maar ja, dat was toen niet aan de orde.

Op aandringen van zijn vader behaalde Hans zijn LTS-diploma timmeren. “Maar kijk naar mij, ik ben toch geen timmerman met mijn tengere bouw.” Bovendien leek hem de bouwwereld met zijn wat verlegen aard niet zo’n geschikte werkplaats. Hij denkt zelf dat die verlegenheid mede ontstaan is doordat hij vroeger zo veel gepest werd. Door die verlegenheid werd hij ook eenzaam. Dat heeft er, zo zegt hij toe geleid dat hij ook in de ontwikkeling achterbleef. Er waren geen mensen om contacten mee te oefenen. “Ik heb wat meer hulp nodig om met iemand te praten. Je moet alles in het leven leren en als je dat niet geleerd hebt, kun je niet mee doen. Ik moet nog ervaren hoe het is om met een meisje om te gaan of met een groep met vakantie te gaan.”

De liefde? Ja, ook daarin merkt hij dat hij nooit leerde hoe met mensen om te gaan en dus nu eigenlijk nog steeds niet zo goed weet hoe hij contacten met anderen kan leggen. Bovendien moet je ook leuke dingen doen en meemaken om mee te kunnen praten. Maar het is ook een harde maatschappij. Gezonde mensen hebben voorrang.

Hans werkt in de productie van warmtesensoren. Sensoren die ondermeer gebruikt worden in koffiezetapparaten. Hij stelt componenten samen. Vandaag heeft hij lampjes gesoldeerd, een vervangingsopdracht, omdat de gewone werkstroom even op een zacht pitje stond.

Solderen heeft hij in de SW geleerd. Hans werkt vanaf 1982 bij de SW omdat hij iets te langzaam werkt, hij heeft een lichte handicap. De beschermde werksfeer bevalt hem wel, maar hij zou toch liever een gewone administratieve baan hebben. Maar ja, de economie zit niet mee en vast werk krijgen is al helemaal moeilijk. Je neemt het maar, zo als het is.

Het bedrijf probeert mensen uit te laten stromen naar regulier werk. Er is een jobhouse aan de werkplaats gekoppeld. Daar vandaan moeten mensen zo snel mogelijk doorstromen naar een reguliere baan. Er is ook een groep mensen vanuit de gemeente geplaatst die zo snel mogelijk moet uitstromen. Ze zouden zich in de praktijk verder moeten ontwikkelen. Het is een aparte afdeling omdat er voorbeelden zijn dat de aansluiting tussen die groepen wel eens moeilijk verloopt.

Hans werkte een poosje in een bibliotheek en dat werk beviel hem zeer. Maar de werkervaringsplaats stopte en hij stond weer buiten. Toen kwam de WSW in zicht. Hij verwachtte door te stromen naar een reguliere baan maar dat is er nooit van gekomen. Hij bleef in de elektronica werken en heeft niet echt het gevoel dat het lukte voor hem een reguliere baan te vinden.

Hoe dat komt? “De maatschappij wil geen mensen met een vlekje. Werkgevers zijn toch altijd bang dat je dan niet goed functioneert. Het is helemaal niet makkelijk om mensen vanuit de WSW geplaatst te krijgen bij een gewoon bedrijf. Eigenlijk zouden mensen in de opvoeding moeten leren dat mensen die anders zijn ook meetellen en met wat hulp, gewoon mee kunnen doen. De angst voor het anders zijn zou misschien minder zijn als je gewoon op school leert dat er verschillen zijn. Er wordt wel eens gezegd, zit jij nu nog in de WSW? Zonder de WSW zou ik werkloos zijn. De plannen om mensen te herkeuren brengen gewoon met zich mee dat er veel WSW’ers buiten de boot vallen. Ik zou best wel gewoon administratief werk kunnen doen, maar er heeft zich nog geen werkgever gemeld. Werkgevers hebben heel veel keus op het moment.”

Nu willen ze de nieuwe mensen in de WSW met loondispensatie

laten werken. Hans: “Hoe moeten mensen dan nog mee doen aan de samenleving? Iets als internet en telefoon is heel gewoon geworden. Maar het kost allemaal geld. Ik wil ook wel eens leuke dingen doen. Ik ben gek op concerten. Maar dat kost al gauw zo’n € 80 per keer. Ik heb nu een concert in de planning staan van Pink Floyd: *The Wall*.”

Met vakantie gaan is ook duur. Mijn grootste wens is om nog eens de Grand Canyon te zien. Maar ja, daarvoor zou ik jaren en jaren alles opzij moeten zetten. Ik gebruik mijn vakantiegeld om verzekeringen te betalen en om wat te sparen of voor verrassingskosten zoals nu bijvoorbeeld. Het hele flatgebouw heeft last van muizen en het kost toch geld om dat op te ruimen. Als je al weinig verdient, is dat nog eens een extra belasting.

Vanwege al die muizen zitten we buiten te praten. Maar het is fraai zomerweer en voor even is het geen straf om muizen te ontlopen. Bovendien weet Hans een hele mooie plek te vinden waar we praten, eten en naar spelende kinderen kijken. Hans: “Er is een heel erge scheefgroei aan de gang. Op een dag gaat dat mis en pikken mensen dat niet meer. Ik maak me echt zorgen om de mensen aan de onderkant en de plannen om ook WSW’ers onder het minimumloon te laten werken. Waar zijn we dan mee bezig? Allerlei subsidies worden gekort, waarom zouden de uitkeringen niet wat omhoog kunnen?”

Als hobby heeft hij zijn liefde voor science fiction. Het is een droomwereld waarin hij even zijn grenzen kan verleggen. Hans vindt ook steun in het christelijk geloof. “God is vooral voor de armen. Hij zegt ook ‘volg mij door alles aan de armen te geven’. Die rijken staan straks ook voor God. Dan zal de vraag gesteld worden of hun werk zegenrijk genoeg was om in de hemel te komen. Ergens gaat er een keer gerechtigheid komen. Inkomens moeten eerlijker verdeeld worden. Iedereen moet een beetje gelukkig kunnen leven. Vanuit mijn geloof denk ik dat God dat ook wel ziet.”

“Ik hoop dat de WSW-voorziening nooit verdwijnt. Ik wil niet meemaken dat alle mensen met een handicap helemaal uit het zicht verdwijnen omdat er nergens meer een beschermde plek voor is.”

Goed nieuws: in het laatste ontwikkelingsgesprek op zijn werk werd er doorgevraagd naar Hans zijn interesses. Misschien opent dat nieuwe mogelijkheden?

Naam Esther Kock

Leeftijd 17 jaar

Privé Woont bij haar ouders

Beroep Montage medewerkster

Werkzaam bij Drie dagen stage WSW-bedrijf Lander, Geldermalsen
Twee dagen Praktijkschool De Brug, Zaltbommel

“ Ik ben achterblijvend, zeg ik in mijn eigen woorden ”

Met haar zeventien jaar is Esther Kock de jongste werknemer bij WSW-bedrijf Lander in Geldermalsen. “Nu loopt ze daar nog stage”, legt haar moeder uit, “we hopen dat ze na de praktijkschool waar ze dit schooljaar vanaf komt, meteen kan doorstromen.” Esthers Wajonguitkering is inmiddels aangevraagd en bij het UWV ligt ook de aanvraag voor de WSW. “Het is voor Esther van groot belang dat ze niet thuis komt te zitten”, benadrukt haar vader. “Dan zakt ze weg en zal het heel moeilijk zijn om uiteindelijk weer de draad op te pakken. Ze heeft ritme nodig en wij kunnen haar dit niet de hele dag geven.” Haar ouders verlaten de kamer, ze gaan de hond uitlaten. “Ze kan het ook wel allemaal zelf vertellen.”

Esther heeft herfstvakantie. Ze is net terug van een kamp in Loon op Zand. Via Stichting Syndion heeft ze met een grote groep jongens en meisjes in de bossen gelogeed. Heerlijk, lekker midden in de natuur. Het thema was Disney, zelfs de boswachter had er een spel over bedacht. Het was de eerste keer dat ze via deze Stichting wat langer meeging, heimwee heeft ze niet gehad. “Hooguit een beetje naar de beesten.” Bij Esther thuis wonen naast een hond en vier katten nog twee cavia's en een konijn.

In mei wordt ze achttien. Er is haar uitgelegd op school dat ze een Wajonguitkering krijgt om te gaan werken. Om haar daar op voor te bereiden heeft ze via De Brug arbeidstraining gehad. “Ik heb absoluut rust nodig”, zegt Esther, “als het te druk om me heen wordt, krijg ik vreselijke hoofdpijn.” Vanuit De Brug is ze een tijdje aan de slag geweest bij een reguliere dozenfabriek. Het werk aan de lopende band ging haar te snel. “Maar vooral de herrie, de machines, daar werd ik gek van.” Daarom is ze blij met haar stageplek bij Lander, waar ze drie dagen per week werkt. Van kwart over acht tot half twee. De overige dagen heeft ze nog lessen op de praktijkschool.

Bij Lander werkt ze op montageafdeling waar ze clickwerkzaamheden verricht. Aanvankelijk op de rustigste afdeling, nu aan de lopende band waar ‘planeetjes’ worden gemaakt, kleine onderdelen voor vrachtwagenspiegels. “We werken er met zijn achten, het zijn hele goede collega’s, ik kan gewoon met ze kletsen, dan word ik niet afgeleid door de drukte om me heen.”

“Ik heb een stofje in mijn hersens dat niet werkt”, legt ze uit. “Ik ben achterblijvend, zeg ik maar in mijn eigen woorden.” De officiële term heet PDD-NOS, een ontwikkelingsstoornis uit het spectrum van autisme. Vroeger werd er gezegd dat ik autistisch was, meer niet. Sinds de diagnose PDD-NOS is het voor mijn ouders ook makkelijker om met me om te gaan, ze snappen veel beter wat er zich in mijn hoofd afspeelt.”

Esther is geboren in Den Haag. Daar ging ze naar het speciaal lager onderwijs. Ze heeft er geen goede herinneringen aan. “Het was meer een dagopvang en ik werd er gepest. Mijn leraar heeft mij na een ruzie met mijn clubje apart gezet, ik mocht niet meer terug, zat helemaal alleen.” De verhuizing op haar twaalfde naar Geldermalsen was een gelukkige keus, in het speciaal onderwijs op de Toermalijn voelde ze zich thuis. Binnen een paar maanden werd haar AVI-leesniveau opgekrikt van 2 naar 4!

Na de Toermalijn ging ze naar Praktijkschool De Brug, pal naast haar oude school, niet te veel verandering dus. Daar heeft ze het prima naar

haar zin. “Je wordt hier gewoon als individu behandeld.” Voor de vakken Nederlands, Engels, rekenen en wiskunde krijgt ze huiswerk. Dat doet ze graag, liefst zo veel mogelijk. “Dan verveel ik me niet.” Ze is erg handig met haar handen. “Ik ben dol op priegelwerk. Op mijn tweede maakte ik al patronen met kralen uit een doos voor kinderen vanaf vier jaar.” Ze laat me een lijst zien met werkstukken die ze allemaal al gemaakt heeft. Wc-houders, dienbladen, een plantenbak. “Omdat dat allemaal te gemakkelijk voor mij is geworden, ben ik nu bezig met een houten koggeschip. Eigenlijk heb ik daar wel spijt van”, zegt ze, “het is toch moeilijker dan ik dacht.”

In de kamer staan nog andere voorwerpen die Esther heeft gemaakt. Een metalen heksenhoed, houten doosjes voor haar vaders collectie dvd’s, een grappige lange teckel met een rol kladpapier op zijn buik. Ze noemt hem een bureauhond.

Esther vertelt dat het voor haar heel belangrijk is om aan de gang te blijven. “Anders verdwijn ik in mijn eigen wereld, dan word ik heel erg stil. Of ik ga zitten klieren, te veel met de beesten spelen, mijn vader lastig vallen. Dan moet hij weer zeggen: ‘Esther, we hebben een afspraak, nu niet!’ Ze kan ook uren in een boek duiken, soms wel vijf uur achter elkaar. “Dat is eigenlijk te lang.”

Ze leest altijd verhalen van meisjes met paarden, haar lievelingsboek is De Zwarte Hengst. Ze pakt haar laptop, een groot, prachtig donkerblauw retroapparaat, “eerste laptop van mijn vader”, zegt ze trots. Op het scherm verschijnt de hele versie van De Zwarte Hengst. Helemaal overgetypt, ruim tachtig bladzijdes lang. Dat doet ze om haar blind typen te oefenen. De spellingscontrole heeft ze nauwelijks nodig, alles is vrijwel foutloos getypt. “Alleen bij de leestekens moet ik nog wel eens op het toetsenbord kijken.”

Op school heeft Esther twee vriendinnen met wie ze lekker kan kletsen. Omdat ze toch moet leren om meer contact te maken met anderen gaat ze om de week naar het logeerhuis van Syndion in Culemborg, dezelfde stichting waarmee ze net op kamp is geweest. Zo komt ze ook wat los van haar ouders. Meestal vindt ze het leuk, soms is het haar te

Esther Kock

druk. Als het echt niet gaat, mag ze gewoon naar huis bellen, dan komen ze haar weer halen. Het lukt haar ook al beter om van zich af te bijten, vertelt ze. “Ik ben 1 meter 88 me, laatst riep een jongen op school ‘Hé lange lantaarnpaal’, weet je wat ik toen terug heb gezegd? Ik zie dat als een compliment!”

Ooit zal ze zelfstandig gaan wonen, met begeleiding, “al blijf ik toch het liefst zolang mogelijk bij mijn ouders wonen. “Eerst de praktijk-school afmaken en hopen dat haar stageplek bij Lander omgezet wordt in een vaste baan. Aan de slag gaan bij het reguliere bedrijf zal heel moeilijk zijn, haar werk bij het WSW- bedrijf geeft haar de rust en veiligheid die ze nodig heeft.

Haar ouders komen binnen. “En”, vraagt haar moeder. Esther heeft haar woordje prima gedaan. Haar vader had niet anders verwacht. Hij spreekt zijn hoop uit dat alle veranderingen in de WSW niet betekenen dat er geen meer plek is voor jongeren als

Esther. Dat het geen dagopvang gaat worden. “Zie je onze Esther daar al zitten met alles wat ze kan?”

Naam Rita Suthof

Leeftijd 37 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Logistiek medewerkster

Werkzaam bij WSW-bedrijf Top Craft, Oldenzaal

Detachering bij Versweb BV Hengelo

Per week 36 uur

“ Niet iedereen accepteert me zoals ik ben ”

‘Je bent niet normaal maar je bent ook niet verstandelijk gehandicapt’, kreeg Rita Suthof ooit te horen na een iq-test. Jarenlang leefde zij in verwarring. In 2006 kreeg ze de psychiatrische diagnose borderliner. In zekere zin het verlossende woord. Eindelijk begreep ze wat er al die tijd met haar aan de hand was.

“Als borderliner heb je niet altijd goed controle over je emoties, je kunt extreem blij en uitgelaten zijn maar ook heel erg depressief”, legt ze uit. “Op zich merk je niks aan mij, behalve wanneer ik over een grens ga.”

Rita is nog volop aan het werk als ik haar ophaal voor het interview. Ze neemt me mee naar de kantine op de eerste etage van Versweb bv. in Hengelo. Vanaf juli 2010 werkt ze hier 36 uur per week als logistiek medewerkster. Ze is gedetacheerd via haar SW-bedrijf Top Craft in Oldenzaal. Ze laat me een lijst zien met bestellingen die via Versweb worden geleverd aan verschillende grote instellingen door heel Overijssel: verswaar, diepvries, kruidenierswaren, schoonmaakmiddelen. Rita moet dit alles klaarzetten. “Ik doe de hele dag boodschappen”, lacht ze. Afgelopen week heeft ze haar diploma logistiek gehaald. Een jaar studie

die ze nu bij Versweb in praktijk kan brengen. Apetrots is ze.

Tijdens het gesprek komen af en toe collega's binnen om hun bebloede handen onder de kraan te steken. Versweb heeft ook een poeliersgroothandel, Rita stelt hen een voor een aan me voor.

Ze heeft in haar leven hard moeten knokken. In het Overijsselse dorpje Losser, waar ze haar jeugd doorbracht, was ze niet gelukkig. Meer wil ze er niet over zeggen. "Hou het er maar op dat ik niet geaccepteerd werd." Daarom is ze blij dat ze er weg is; in Oldenzaal, waar ze nu woont, voelt ze zich vrij en veilig.

Omdat Rita een taalachterstand had en de woorden niet duidelijk uit kon spreken kwam ze op een school voor doven en slechthorenden, daarna volgde ze de huishoudschool. "Het was speciaal onderwijs, geen zmlk" verzekert ze, want ze kon wel goed leren.

Eigenlijk zat Rita altijd in een spagaat. Ze is gaan werken op de Losserhof, een instelling voor mensen met een verstandelijke beperking, in de wijnproductie en in de huishouding. Hier kreeg ze te horen dat ze zelf ook een verstandelijke beperking heeft. Ze hoorde niet bij het personeel maar ook niet bij de dagopvang. Dit riep heeft bij Rita veel vragen op en de onzekerheid nam toe. "Maar waar hoor ik dan wel bij?" Nadat de diagnose borderliner werd vastgesteld, viel alles voor haar op zijn plek.

Zeven lange jaren woonde Rita in eenzaamheid op een kleine bovenverdieping in Oldenzaal. MEE Twente heeft haar een tijdlang begeleid door middel van gesprekken. Dit was niet voldoende omdat ze een andere begeleidingsvorm nodig had om uit haar isolement en onveilige situatie te komen. Toen kwam de Stichting J.P van den Bent in beeld, die heeft haar wereld groter en veiliger gemaakt.

Er werd per direct een verhuizing in gang gezet. Rita heeft samen met een medebewoonster 2 jaar in een huis van deze stichting gewoond. Sinds 2009 woont ze zelfstandig op een ruime bovenwoning van de woningbouwvereniging in de binnenstad van Oldenzaal. Vlakbij de rondweg. "Veel leuker dan een huis in een klein straatje" vindt ze, "hier zie je tenminste de drukte van het verkeer." Samen met haar twee katten Blacky en Meissie is dit haar paleisje.

Haar huishoudelijke taken, financiën en externe zaken vindt ze lastig. Hierin wordt ze ondersteund door de J.P. van den Bentstichting. Ze is erg blij met haar begeleidsters. "Bij hen kan ik mijn verhaal kwijt. Niet iedereen accepteert me zoals ik ben", zegt Rita, "maar mijn begeleiding accepteert mij wel."

Ze toont me de littekens op haar armen. "Dat heb ik zelf gedaan", zegt ze "automutilatie." Ik vraag haar of ik dit mag opschrijven. "Doe maar" zegt ze, "mensen moeten weten wat borderline met je kan doen. En je ziet het toch. Ik heb geen zin meer om te zeggen dat mijn kat dit heeft gedaan."

Dit jaar heeft ze een busreis naar Kroatië gemaakt. Alleen, zonder begeleiding. Ze kijkt me vrolijk aan. "Ja, dat kan ik wel!" In Oldenzaal gaat ze niet graag alleen uit, maar op vakantie durft ze makkelijk contact te maken. Een prachtreis was het. Even ging het wat minder, vertelt ze. Ze was jarig, miste haar katten, haar begeleidster had ze een tijdje niet gesproken. Ze heeft toen haar dagboek aan enkele medereizigers laten lezen, die hebben haar geweldig opgevangen. Even later werd ze door de hele bus toegezongen! "Ze heeft geweldige natuurfoto's gemaakt", zegt een collega, die net is binnengekomen.

Er staat nog meer op haar programma: Berlijn, Tsjechië, Polen, Auschwitz, daar zou ze graag heen willen. Een lange rondreis maken door Australië, waar familie woont. En haar brommercertificaat halen, zodat ze een 45 km auto kan rijden. "Een meerjarenplan, eerst maar mijn financiën op orde brengen", lacht ze. "Ook dat is kenmerkend van een borderliner stoornis, een gat in je hand. Plotseling heel veel pyjama's of telefoonopladers kopen of zomaar onzinnige dingen."

Sinds 2008 zit Rita in de cliëntenraad van de JP van den Bentstichting, ze is er notulist en penningmeester. Ze is ook lid van Onderling Sterk, de landelijke belangenvereniging voor verstandelijk gehandicapten. Onlangs heeft de voorzitter van de afdeling Oldenzaal haar gevraagd om bestuurslid te worden. "Dat voelt wel als een erkenning", zegt ze trots.

Rita is een vechter en erg gemotiveerd om inzicht te krijgen in haar

mogelijkheden. Steeds beter kan ze omgaan met haar verstandelijke beperking en haar borderlinestoornis.

Onlangs werd ze het boegbeeld van de J.P. van den Bentstichting en de cursus logistiek genoemd.

Ze wil niet meer terug naar Top-Craft, het SW-bedrijf waar ze al jaren in dienst is. Bij Versweb heeft ze het geweldig naar haar zin. “Het is een gewoon bedrijf, collega’s accepteren me zoals ik ben, ik kan altijd op ze terugvallen als ik voel dat het even niet gaat.” Volgens haar is detachering ook de toekomst voor de SW. “Tenzij mensen het echt niet kunnen.”

Ze heeft ooit zonder begeleiding in een regulier bedrijf gewerkt als schoonmaakster. Dat was te hoog gegrepen, ze moest zelfstandig werken en ze werd niet aangestuurd. Dan verliest ze zichzelf, wordt onzeker en gaat automutuleren. Rita heeft zichzelf in de afgelopen jaren goed leren kennen in wat ze wel kan. “Ik zal nu eenmaal blijvend een vangnet nodig hebben maar dit geeft mij wel de mogelijkheid dat te doen waar ik plezier in heb, ik ervaar dit als een meerwaarde in mijn leven.”

Naam Louis Rolevink

Leeftijd 60 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Verpakkings- en assemblage medewerker

Werkzaam bij WSW-bedrijf Enschede

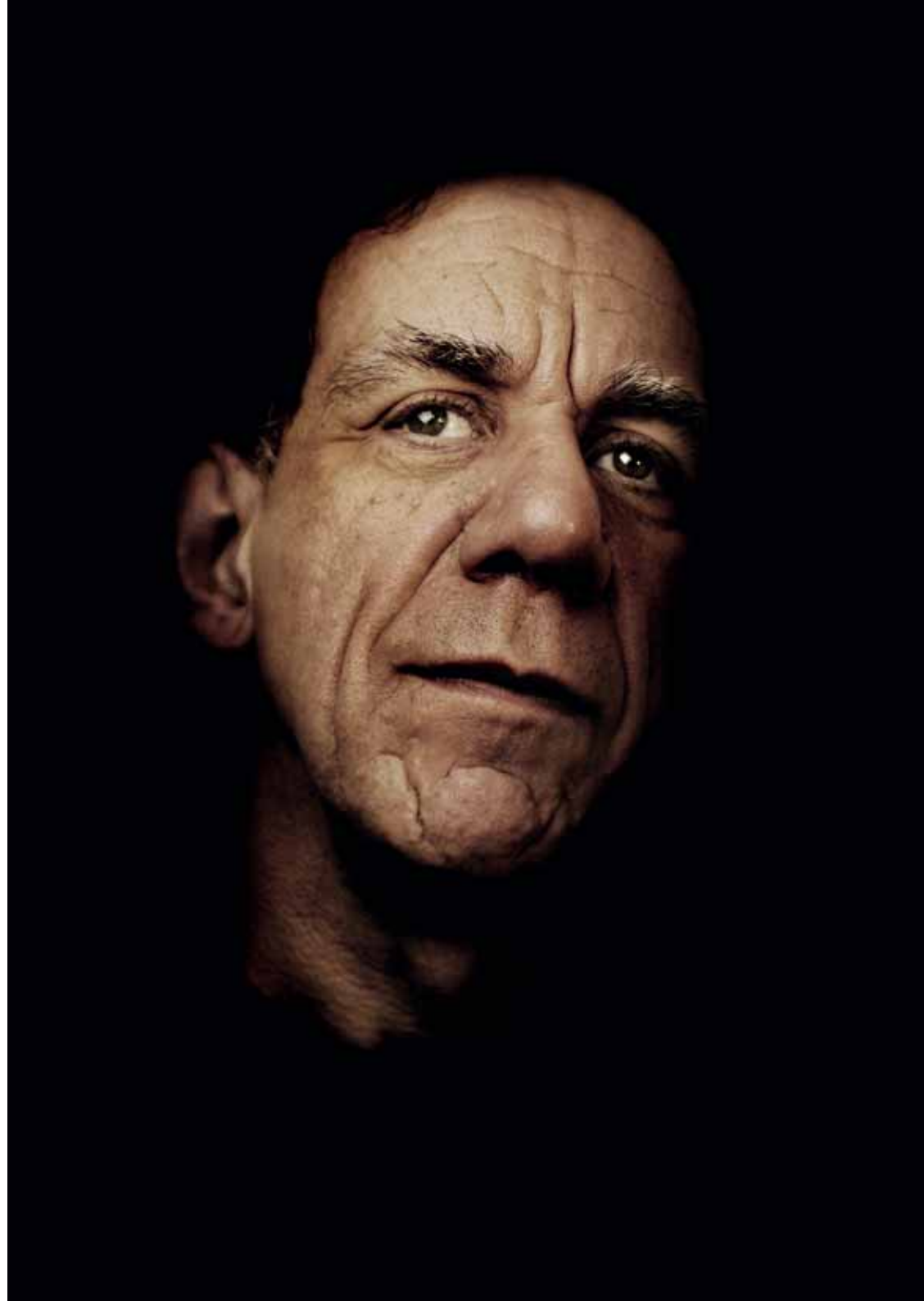
Per week 36 uur

“ Het leven betekenis geven door wat voor anderen te doen ”

Op zijn veertiende - begin jaren zestig - kwam Louis te werken bij de MIVA, werkplaats voor mindervaliden. Daarvoor had hij, met wat aanpassingen, de lagere school in Enschede gevolgd en daarna nog enkele jaren vervolgonderwijs.

“Die MIVA was een heel eenvoudige dagvulling. Dat was in die tijd niet zo'n werkvoorziening als dat we nu kennen. Het was textiel sorteren en schoonmaken van hulzen. Het was vroeger helemaal niet leuk om te zeggen dat je bij de MIVA werkte. Je had toentertijd geen gevoel ergens te werken, het was meer een dagbesteding voor de invaliden. Ik had er een minderwaardigheidsgevoel bij. Je werd ook nageroepen. 'Oh die werkt bij de MIVA' en je moest er voor een fooi werken. Toen de Sociale Werkplaats in 1972 werd opgericht werd het veel beter.”

“In die beginjaren van de WSW werd de montage van meubels en afdelingen machinale houtbewerking en spuiterij gerealiseerd. Dat was heel leuk werk. We werkten nog voor een bekende meubelfabrikant en er werden hele producten gemaakt en niet alleen maar onderdelen. De lonen gingen omhoog tot een beter inkomen dan wat ik gewend was in de MIVA. Wel tot f 13,95 per week. Met de WSW werd er geleidelijk

veel verbeterd voor mensen met een handicap. Ik ben bang dat een nieuwe instroom van medewerkers nu hetzelfde gaat overkomen als waar wij voor stonden en dat alles weer teruggedraaid wordt.” Louis werkte in de WSW ondermeer op de electromontageafdeling waar hij van batterijen de lipjes aan elkaar soldeerde.

Bij de herkeuringen in de jaren negentig zijn nieuwe grenzen getrokken. De toegang tot de WSW werd bemoeilijkt. Louis: “Mensen die nu een WSW -indicatie krijgen hebben ernstiger handicaps dan vroeger. Maar door alleen nog zulke mensen binnen te houden, wordt het ook moeilijker om mensen te vinden die bepaald werk nog kunnen doen. Daardoor veranderde het werk weer ingrijpend. Meubelmaken bijvoorbeeld is vanaf 1999 geleidelijk helemaal verdwenen omdat ze de mensen er niet meer voor konden vinden.”

Als baby kreeg Louis een hersenbloeding door heel hard niezen. Later volgden nog enkele bloedingen. Die gebeurtenissen maakten dat zijn leven een wending kreeg. Hij hield er onder andere een wat moeizame spraak aan over. “Ik moest in mijn jeugd dingen soms twee keer vertellen. Gelukkig is het in de loop der jaren door veel oefenen en hard werken flink verbeterd.”

“De plannen om mensen een zo laag mogelijk salaris weg te geven en onder het minimumloon te laten werken zou ik vreselijk vinden. Het zou toch te gek zijn als jonge mensen nu weer hetzelfde mee zouden moeten maken als ik vroeger. Dat je Gekke Henkie wordt omdat je met een fooi weggezet wordt. Dat kan toch niet waar zijn! We glijden af naar de situatie van kort na de oorlog. Mensen met een handicap aan de onderkant van de samenleving zakken door de bodem en komen in de armoede terecht.”

Het grote probleem is dat er in de nieuwe plannen van de regering voor gehandicapten geen enkele doorgroei meer is. “WSW’ers doen volwaardig werk. De mensen moeten toch een beetje hoop hebben om door te groeien. Er moet wat toekomst in zitten”, vindt Louis.

Hij heeft er niet veel vertrouwen in dat werkgevers meer bereidheid zullen gaan tonen gehandicapten in dienst te nemen. “Iedereen naar

gewoon werk, dat willen ze. Bij verschillende bedrijven hier in de omgeving werken mensen op een detacheringovereenkomst. Maar die bedrijven gaan die mensen echt niet overnemen. Zolang detachering goedkoper is, nemen ze de mensen wel. Maar ze zullen die mensen nooit het loon geven dat de gezonde collega’s krijgen. Ik heb in al die jaren dat ik hier zit één persoon meegemaakt die door een bedrijf is overgenomen. Een keer!”

De crisis heeft ook zo zijn weerslag op de mogelijkheden om mensen naar buiten te plaatsen. “Nu in deze tijd gaan overal bedrijven dicht die jarenlang goed gingen. Maar door de crisis komen ze in de problemen. Dan hebben ze al helemaal geen gehandicapten meer nodig. De bedrijven zeggen dat ze nauwelijks hun eigen mensen aan het werk kunnen houden. Uit die bedrijven komen mensen terug naar de SW. Dat is een klap voor hen, ze waren gedetacheerd en hebben zich lange tijd gelukkig gevoeld in het bedrijf.”

Louis is al jaren actief in de ondernemingsraad en in de vakbond. Voor die werkzaamheden werd hij in 2005 onderscheiden met een lintje. Hij kan goed verklaren waarom hij zo actief is: “Als kind al interesseerde ik me voor vakbondswerk omdat mijn vader door toedoen van anderen in de fabriek een ongeluk kreeg. Vroeger waren de verzekeringen niet toereikend. Vader kreeg een bedrijfsongeval. FNV’ers in Enschede hebben zich toen met zijn zaak bemoei, zodat mijn moeder nog wat geld kreeg. Mijn vader zat bij de metaalbond de Sint Lambertus, dat was een katholieke bond van het NKV.”

Zijn vader moest door allerlei procedures heen voordat hij een invalideitsuitkering kreeg en mocht behouden. Louis: “Het bedrijf wilde daar onderuit komen. Moeder moest met weinig geld leven en twee kinderen onderhouden. Niet dat je als kind daarover werd lastiggevallen, maar het was wel moeilijk in die jaren om met zo weinig rond te komen.”

Louis is actief in de FNV-afdeling en doet elk jaar FNV de belastingvoorzichting. “Dat doet de afdeling nu al weer een jaar of vier om te kijken of mensen nog wat terug kunnen krijgen. De gehandicapten gaan er ook in de belastingsfeer flink op achteruit.”

Louis Rolevink

Iedere dag fietst Louis naar zijn werk. Hij is tevreden met zijn werk, “Het is een leuk bedrijf om te werken. Maar de laatste jaren met al die veranderingen is het minder. De WSW is nodig om werk naar handicap te bieden niet iedereen kan in het vrije bedrijf aan de slag. Dat kan echt lang niet altijd.”

Hij is ook tevreden met zijn or- en vakbondswerk. Ook in de politiek is hij actief in GroenLinks, voor de minima. Hij heeft het naar zijn zin in zijn huis. In de jaren tachtig kon hij nog een eigen huisje kopen. Dat zou nu niet meer kunnen. Bij de mensen die nu in de WSW komen is er financieel niets meer mogelijk, zegt hij. In het weekend trekt hij er graag op uit om fietstochten te maken.

Het belangrijkste in het leven vindt hij om iets te betekenen voor mensen aan de onderkant. Daar gaat hij de komende jaren ook mee door.

Naam Tarik Najab

Leeftijd 55 jaar

Privé Twee kinderen

Beroep Boekbinder

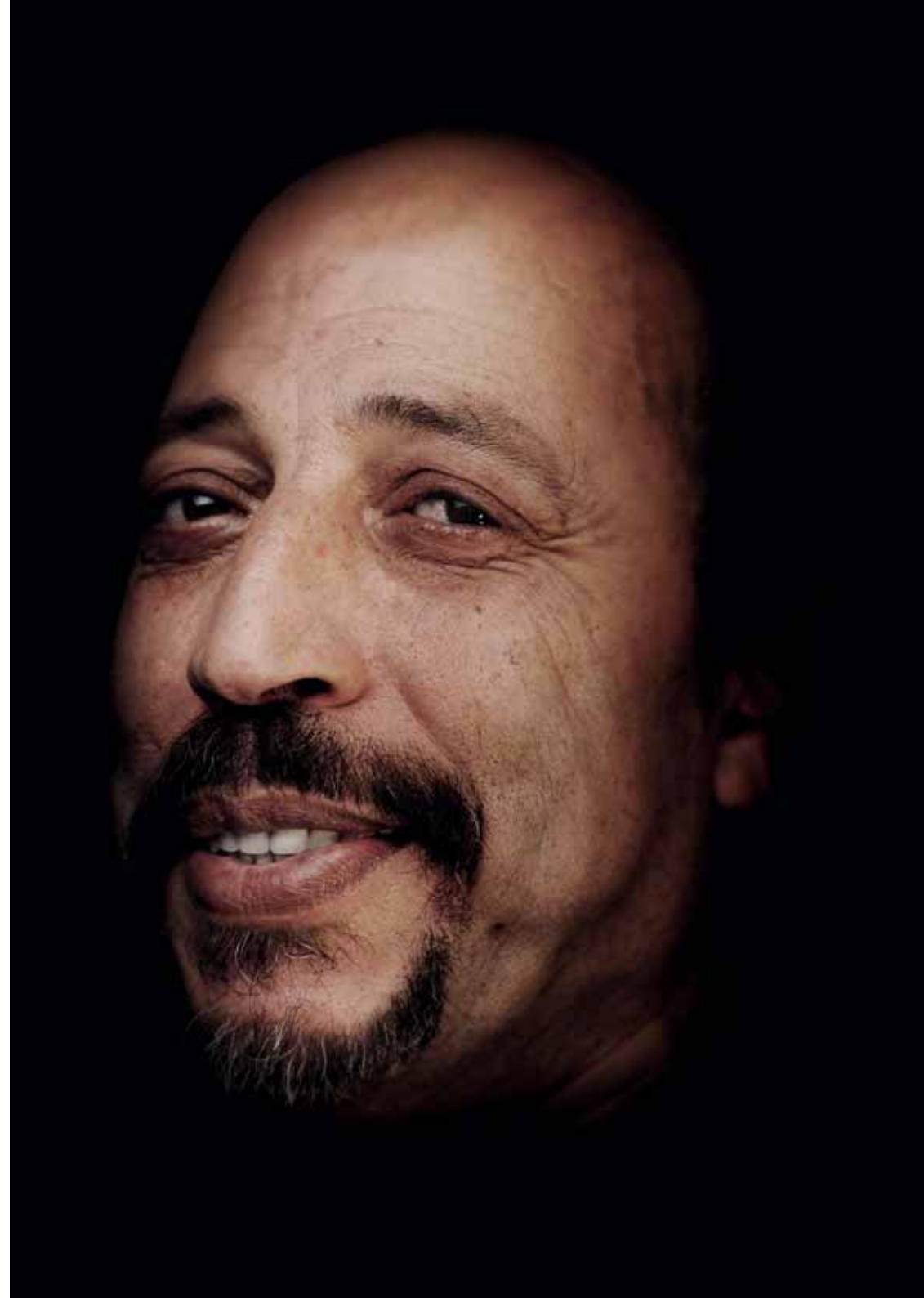
Werkzaam bij WSW-bedrijf Grafimedia Ergon, Eindhoven

Per week 36 uur

“ In mijn hele wezen ben ik een ambachtsman ”

“Mijn hele wezen is een ambachtman en daarom,” vertelt Tarik, “ben ik zo ontzettend blij dat ik in de WSW kan werken als boekbinder. Dat is echt een ambacht. Bij Ergon heb ik het hartstikke naar mijn zin, ik ben met mijn neus in de boter gevallen. Ik leer het vak van een boekbinder die het beroep al dertig jaar uitoefent. Kijk maar!” Hij laat me versgebonden boeken zien die er prachtig uitzien.

De woning van Tarik is klein, ik kijk mijn ogen uit. Mooie leren schoenen en petten sieren de woonkamer en een grote naaimachine. Tarik is een kei in leerbewerking en de vraag die meteen opkomt, is waarom hij daar niet van kan leven. Als je zulke mooie dingen maakt! Ja, dat is zo, hij heeft ook lang van zijn leerbewerkingkwaliteiten kunnen leven. Acht jaar, met een onderbreking, werkte Tarik tot ieders tevredenheid zonder vakopleiding bij een orthopedisch schoenmaker. Hij werd zelfs gekozen uit twaalf kandidaten die wel een vakopleiding hadden. Want een dergelijke bijzondere kijk op schoenen was uitzonderlijk, aldus de schoenmaker. “Daar was ik best wel trots op.” Maar na vele jaren goed werk kreeg Tarik geen contractverlenging meer omdat hij te vaak ziek was.

Tarik is geboren in Casablanca maar hij noemt zich een Marokkaan uit Tanger, de geboortestad van zijn moeder, daar ligt zijn hart. Tussen het onvervalst Brabants door, een bietje, houdoe en een kopje vatten, is een Marokkaanse tongval niet te bespeuren. Wel iets Frans. “Ja, ja”, bevestigt Tarik die indruk, “dat klopt ook. In Marokko werden we tweetalig opgevoed. Marokkaans en Frans. Ook heb ik lang in Frankrijk gewoond. Ik ben op mijn achttiende vanuit Marokko naar Frankrijk gegaan om daar te studeren. Ik heb een jaar of vier bouwkunde gestudeerd maar daarna wilde ik mijn vleugels uitslaan. De wereld ontdekken. Ik ben op reis gegaan en wilde naar India, dat was toen erg populair.”

Zijn India vond Tarik in de Ardeche in Zuid-Frankrijk. De eerste mensen die hij daar tegenkwam waren artisans (ambachtmensen) die met leer werkten. Ze konden het goed met elkaar vinden en Tarik bleef bij hen in de commune wonen. Hij was 22 jaar. Van hen leerde hij het vak van leerbewerken. Na een jaar vond hij het zo leuk dat hij zelf ging ontwerpen. “Mijn spullen verkochten beter, de mensen vonden ze mooier. Ik heb daar in zes jaar van alles verkocht; sandalen, riemen, tasje, buidels, mocassins en daarnaast deed ik ook paardentuig reparaties.”

“In de commune werden soms grote feesten gehouden. We hadden maanfeesten die wel drie dagen konden duren.” Op een van die feesten kwam hij een 18-jarig meisje uit Nederland tegen. Zijn toekomstige vrouw. “Het was liefde op het eerste gezicht.” Zijn geliefde kwam uit Eindhoven en ze besloten samen naar Eindhoven te verhuizen. Tarik kwam op een toeristenvisum naar Nederland en moest na drie maanden het land weer verlaten. Hij vertrok naar Parijs, naar zijn broers en zussen. Al na twee weken kwam zijn geliefde naar Parijs. Ze hield het niet vol zonder hem. Ze gingen terug naar Nederland. “We zien wel hoe we het redden.”

Ze woonden in een kraakpand en na een half jaar werd Tarik als illegaal opgepakt. De vader van zijn vriendin stelde zich garant voor hem en hij mocht blijven. Het stel trouwde en ze kregen een dochter. Ze verdienden samen hun brood door leer te bewerken. “We waren een stel en een werkend team. Ik verkocht veel mocassins en daar konden we van

leven. Ik had geen uitkering nodig. We zijn acht jaar samen geweest en vijf jaar getrouwd. Onze dochter is nu 24 en afgestudeerd. Na onze scheiding kwam ik in een vacuüm en zag het niet meer zitten. Ik ben opgekrabbeld door muziek te maken. Ik ben percussionist en heb zes jaar lang bij een Afrikaanse band gespeeld. We speelden door heel Nederland en België. Dat heeft me gered in die zware tijd.”

Hij ontmoette een andere vrouw. “Weer zo’n klik en hoteldebotel verliefd. Maar ik wist niet dat deze vrouw een drugsverleden had. In de tijd dat ik haar ontmoette was ze afgekickt. Maar langzaam ging ze toch weer gebruiken en ik ben toen ook gaan gebruiken. Al met al ben ik zes jaar verslaafd geweest. Wel had ik ooit gezien dat je kunt afkicken. Bij mijn zus. Die was in Parijs verslaafd geraakt. Ik heb toen gezegd kom met me mee, ik heb een mooi plekje voor je. Kom vanavond naar het station of ik zie je niet meer. En ze kwam, zijn zus, naar het Parijse station, ze wilde opnieuw beginnen.” Broer en zus gingen naar de Ardeche. Ze woonden in dezelfde commune en zijn zus bleef er zes jaar. Ze woont nog steeds in Zuid-Frankrijk en werkt als begeleidster voor kinderen met psychische problemen.

“Misschien heeft het geholpen dat ik gezien heb dat je kunt afkicken. Mijn tweede vrouw en ik zijn uit elkaar gegaan omdat we met ons verstand zagen dat we elkaar steeds verder het moeras van de verslaving introkken. Dat was geen gemakkelijke beslissing, want we hadden samen een dochter die toen nog maar twee was. Ik ben zelf gaan afkicken. De broer van mijn eerste vrouw heeft mij opgevangen en bij hem thuis mocht ik een jaar wonen zonder huur te hoeven betalen en zonder drugs. Met drugs zou hij me meteen de straat opgooien. Ik heb dat volgehouden en na een jaar heb ik een klein huisje gekregen en ben vandaar uit weer gaan werken.”

“Ik had ontslag gekregen bij de schoenmaker, maar ik zei dat ik was afgekickt en vroeg of ik weer mocht komen werken. Dat mocht. Maar ik had veel last van verzuim en dan wringt dat een beetje.” De broer van de schoenmaker wilde hem geen vast contract meer geven. Tarik ging werken bij een drukkerij in Tilburg en nog twee jaar bij een spuitgieterij.

Tarik Najab

Maar ook daar kreeg hij geen vaste contracten meer omdat hij toch zeker drie keer per jaar een flinke longontsteking heeft. Hij kan niet meer terecht bij het vrije bedrijfsleven. Door zijn dikke medische dossier kreeg hij een WSW-indicatie. Sinds april dit jaar werkt hij bij Ergon.

Tarik heeft het nu prima naar zijn zin op zijn werk en in zijn huisje. Zijn dochters komen regelmatig eten. De jongste is vorig jaar aan een opleiding pedagogische maatschappelijk werk begonnen en woont redelijk dicht in de buurt.

Of zijn kinderen zijn drugsverleden kennen? “Jazeker. Ik ben in de drugswereld een voorbeeld hoe je ervan af kunt komen en mijn kinderen weten dat ook.”

Tarik is ontzettend blij met de WSW. Zonder zo'n WSW-bedrijf zat ik nu met een WIA-uitkering thuis. Alsjeblieft niet. Al komt hij ook veel vooroordelen tegen: “Iedereen denkt dat er alleen maar debielen werken bij Ergon. Dat is echt niet zo.”

Naam Cor Woons

Leeftijd 43 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Receptionist

Vrijwilliger bij Wisselwerk, Heemskerk

Staat op de wachtlijst voor een WSW-bedrijf

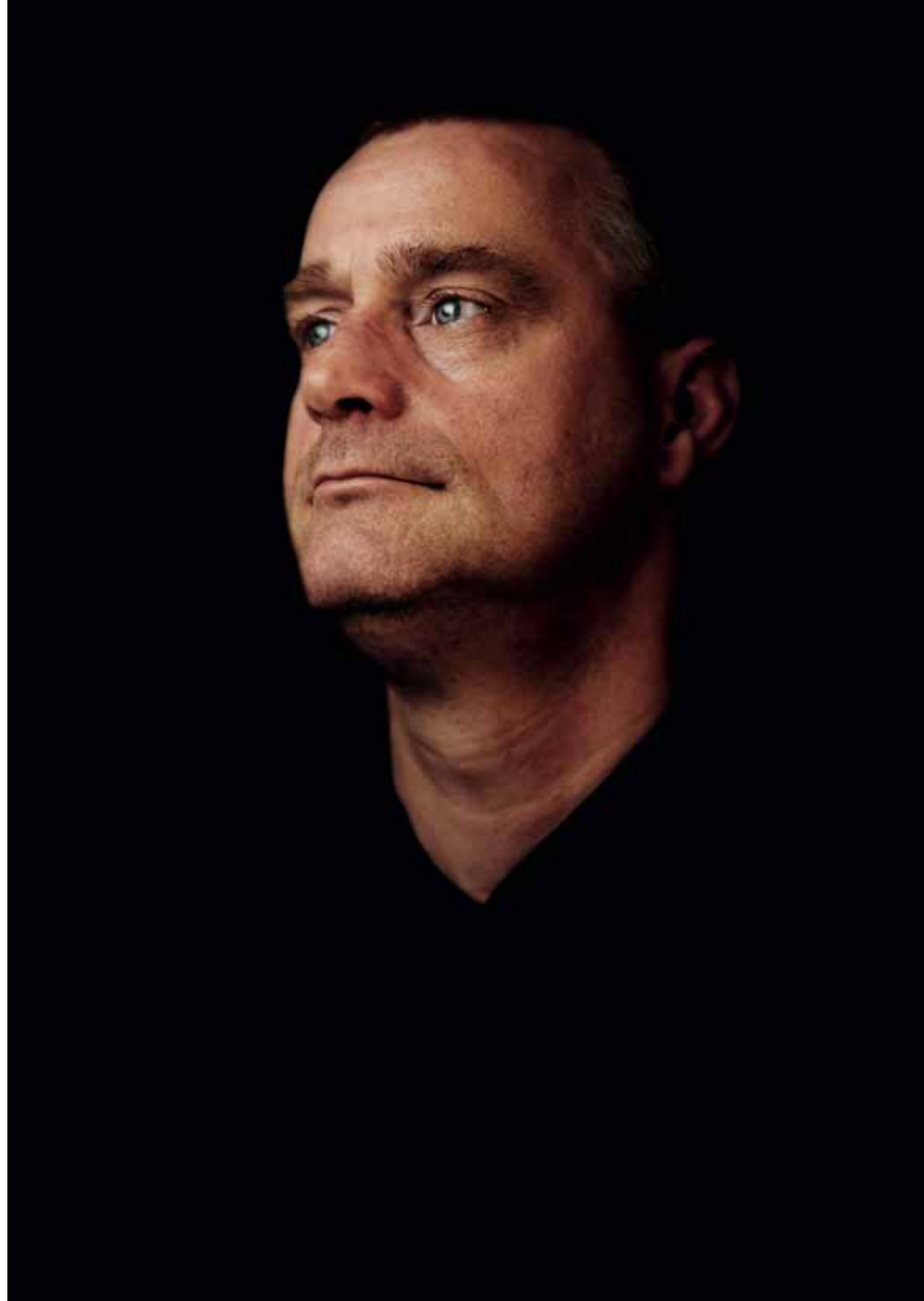
Per week 30 uur

“ Ik wil dolgraag doorstromen naar een SW-baan ”

“Nooit meer”, verzucht Cor Woons. Hij is net terug van vakantie. Met zijn bovenbuurman is hij naar een bungalowpark in Oosterhout geweest. Ze hadden een aangepaste woning gehuurd maar de rolstoel van zijn vriend kon er geen kant op. “De slaapkamer was zo klein dat het leek of je in een kist lag en het terras was alleen via allerlei omwegen en grasveldjes te bereiken. We zijn maar eerder teruggekomen. Er gaat wel een boze brief naar de organisatie.”

Cor woont in een tweekamerappartement in een woontoren met nog vijf andere gehandicapten. Het ligt aan de rand van Castricum, vlak bij zee. Hij komt er nooit. “Ik geef er niet om” zegt hij. Bij binnenkomst is poes Sheila van het bed gesprongen. Keizerin Sheila kun je beter zeggen, zoals ze door de woonkamer schrijdt en zich laat bewonderen. De poes is Cors favoriete gezelschap.

Vijf dagen in de week werkt hij vrijwillig als receptionist bij Wisselwerk in Heemskerk. Wisselwerk is een organisatie voor training en dagbesteding. Hier bedient hij de telefoon, neemt de post aan, versnippert papier en dat soort dingen. Hij verdient ongeveer 30 euro per maand.

Dit komt boven zijn Wajonguitkering en dit bedrag mag hij houden. Omdat Cor begeleid woont, wordt zijn uitkering beheerd en krijgt hij 65 euro zakgeld in de week.

Hij heeft een SW-indicatie en zou heel graag naar Meerwerk gaan, het SW-bedrijf waar Wisselwerk nauw mee samenwerkt. “Dat is tenminste écht werk, ik sta al heel lang op de wachtlijst”, zegt hij, terwijl hij met zijn vingers knakt. Ik griezelen. Hij grijnst. “Niks aan de hand, effe wat rechtzetten.”

Cor is geboren met een licht spastische handicap. Hij heeft last van evenwichtsstoornissen en moeite met zich concentreren. Leren ging hem niet makkelijk af. Vooral rekenen vindt hij nog steeds moeilijk. Hij zat op vier verschillende lagere scholen. Van zijn veertiende tot zijn achttiende volgde hij speciaal onderwijs op Werkenrode, een internaat voor lichamelijke en meervoudig gehandicapte leerlingen in Nijmegen. Hij haalde er zijn offsetdiploma.

Direct daarna kon hij aan het werk als plaatwerker bij een regulier bedrijf in Amsterdam.

Inmiddels had hij zelf een plek geregeld op Klaverland, een woonvoorziening in Castricum. Elke dag moest hij om zes uur op en was hij om half zeven thuis. “Het maakte me niks uit, ik vond het een geweldige baan maar na 15 jaar werd ik plotseling ontslagen. Er was een collega verongelukt toen hij op het werk onder een vrachtwagen kwam. Omdat ik evenwichtsstoornissen heb, was mijn baas bang dat zoiets mij ook kon overkomen. Ik vond het onzin.” Hij heeft zich bij zijn ontslag neer moeten leggen. “Ik sta nog wel bij ze op de pensioenlijst”, zegt hij “en dat is maar goed ook anders heb ik later een probleem.”

Na zijn ontslag zat Cor een tijdlang thuis. Via allerlei vrijwilligerswerk, onder meer bij de gemeente, kon hij ten slotte terecht bij Wisselwerk.

Tijdens het gesprek moet hij regelmatig opstaan, hij heeft ernstige rugklachten en lang zitten is pijnlijk. Hij controleert dan maar meteen zijn computerspelletje Café. Regelmatig klinken er waarschuwende

geluiden door de kamer, het spel kan zomaar ontploffen en Cor moet zijn punten nog halen. “Met Café kun je klanten bedienen en uit verschillende menu’s laten kiezen. Als ik er te laat bij ben, loopt de klant kwaad weg”, legt hij uit.

Hij trekt veel op met zijn vriend en bovenbuurman. Samen doen ze boodschappen en gaan ze op vakantie. Via MSN houden ze contact als ze allebei thuis zijn. “Soms waarschuwt hij mij dat ik naar boven moet komen, dan moet ik mijn hoofd recht komen zetten.” Hij heeft plezier in mijn reactie. “Kijk, ik doe het even voor.” Met beide handen pakt hij zijn hoofd en begint te draaien, “Even rechts, even links, naar voren, naar achter en het staat weer recht! Is een fluitje van een cent.”

Cor loopt moeilijk. Als kinderen hem zien en roepen ‘die mijnheer loopt zo raar’, houdt hij altijd even stil. “Ik heb pijn in mijn been”, zeg ik dan. Overigens vindt hij dat minder erg dan wanneer volwassenen naar hem staren. Hij heeft in zijn woede eens een medebewoner van Klaverland een forse trap verkocht toen deze hem uitschold voor manke monogool. Helaas had hij zijn werkschoenen nog aan: schoenen met stalen neuzen. “Die driftbuien zijn gelukkig verleden tijd”, zegt hij.

Liefdevol vertelt hij over zijn jeugd aan het Amsterdamse Bos en Lommerplein. Over zijn vader die portier was bij het Binnengasthuis, zijn moeder die ’s nachts bij de PTT werkte en hoe ze met zijn vieren, zijn ouders, zijn zusje en hij op vakantie gingen naar Italië en Duitsland.

Hij wijst op een groot flatscreen in de kamer, die heeft hij van zijn moeder gekregen.

Ze is 71, woont in Zandvoort en is zijn alles. Een keer in de veertien dagen gaat hij bij haar het weekend logeren; hij heeft er zijn eigen kamer. Hij moet er niet aan denken dat ze er op een dag niet meer zal zijn. Twee keer heeft hij een vader verloren, zijn echte vader toen hij zeventien was, zijn stiefvader op zijn dertigste. Hun foto’s staan naast elkaar in de kast. Van zijn stiefvader heeft hij een mooie gouden ring en ketting geërfd. “Die gaan dus nooit af.”

Hij wijst op zijn uitzicht. Het appartement van Cor heeft maar één raam. Het kijkt uit op de daken van de buurhuizen. “Ik voel me hier vaak

Cor Woons

opgesloten”, zegt hij “en zomers is het er niet uit te houden van de hitte. Ik wil graag verhuizen naar een grotere woning. Met balkon. “En verder?”, vraag ik. “De honderdduizend natuurlijk! En een baan bij een SW-bedrijf, een echte baan.”

Naam Sytske Hoekstra

Leeftijd 61 jaar

Privé Drie kinderen

Beroep Telefoniste / receptioniste

Werkzaam bij WSW-bedrijf Caparis, Leeuwarden

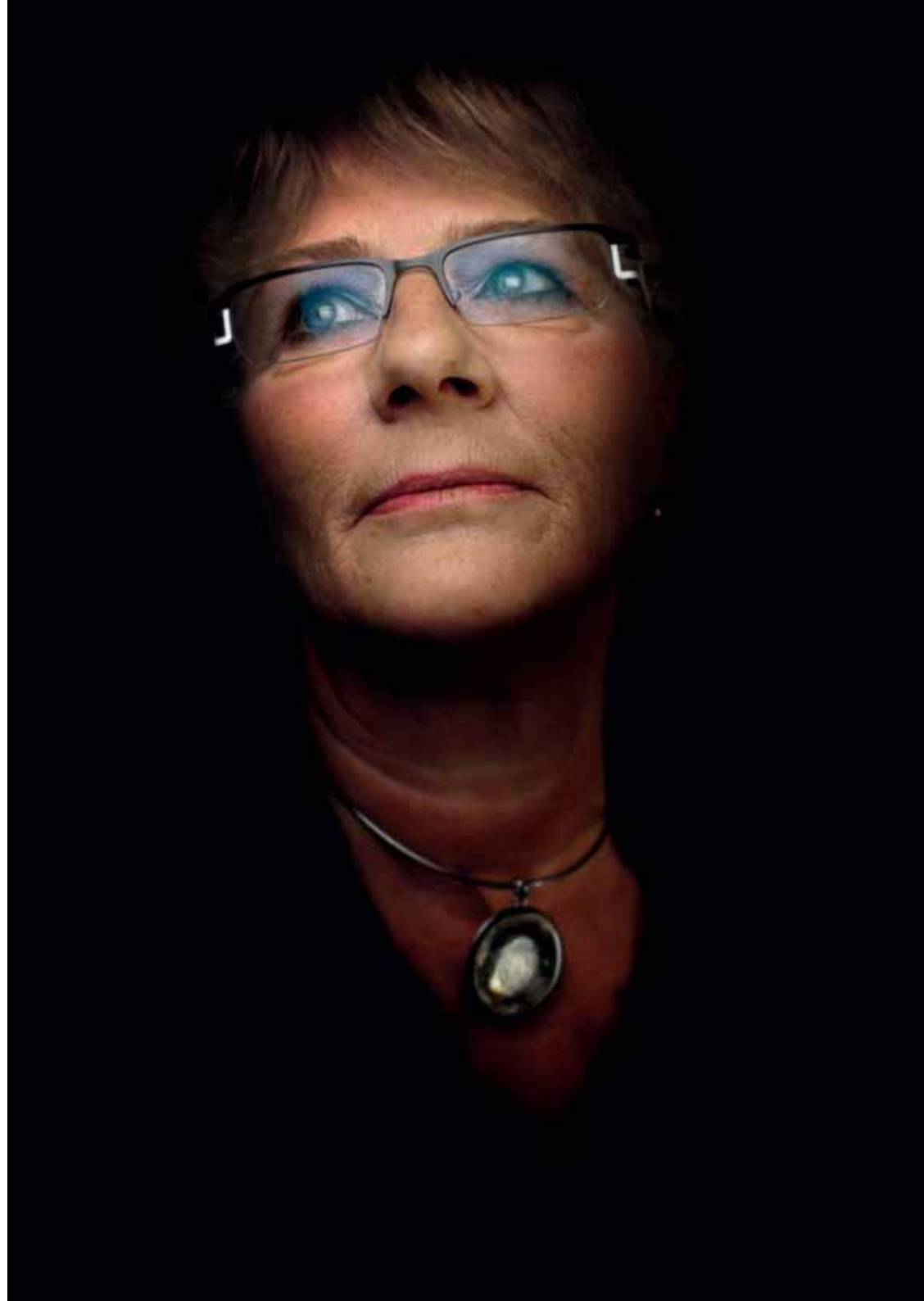
Per week 8 uur

“ In de WSW kom je door omstandigheden terecht en echt niet door je zweetvoeten ”

“Dit huis is mijn vrijheid, mijn hemeltje, mijn alles,” zegt ze. Terwijl we praten, varen er prachtige boten voorbij. We kijken en kijken, praten. Sytskes huis grenst aan de Dokkumer Ee. Als er al eens een Elfstedentocht is, kun je er vanuit haar huis naar kijken. Een Fries hemeltje.

Het was echter geen engeltje dat deze Friezin haar hemeltje bezorgde. Dat deed ze zelf met hard werken en tegenslag. In haar jeugd maakte ze veel onrecht mee, waardoor ze een speciaal ontvangertje ontwikkelde voor onrechtvaardige situaties. Ze staat nu op de bres voor haar collega's in de WSW. “Ik blijf mijn collega's voorhouden dat dom werk niet bestaat. We zijn geen tweederangs burgers en geen tweederangs werknemers. Mensen met een handicap worden zo veroordeeld en onderdrukt. Ze zijn ook allemaal bang om hun baan te verliezen.”

Sytske, is geboren in Veenwouden. Moeder werkte als schoonmaakster en vader als boerenknecht. Er was veel ruzie en haar ouders scheidten toen ze dertien was. Moeder verliet volkomen onverwachts het huis. De relatie met haar vader werd daarna steeds slechter. Vader wilde nooit

met Sytske weg. Toen ze een keer vroeg ‘waarom wil je niet met me weg’, was zijn antwoord ‘ik kan niet met je gaan eten, want als ik een uitsmijter wil dan wil jij een slaatje’. Een pak slaag dus.

“Maar”, zo zegt ze, “inmiddels is mijn verleden een verhaal geworden dat ik vertel. Het is lang geleden en ik zit er niet meer middenin.” Wel werd ze goed door de mosterd gehaald, zoals een Friese uitdrukking luidt, en realiseerde ze zich steeds meer dat haar levensloop niet zo gewoontjes was. Sytske denkt dat veel van haar gezondheidsproblemen te wijten zijn aan een zwaar verleden. Ze heeft veel verschillende operaties ondergaan. Volgens de artsen is ze door het harde werken in haar jeugd vroeg versleten. In die jeugd schrobde, boende en sjouwde ze veel. Na een paar jaar huishoudschool ging ze op haar vijftiende in een naaiatelier werken. Ze maakte schoon en werkte ook als ziekenverzorgster en gezinsverzorgster. Diploma’s heeft ze toen niet gehaald. Na haar scheiding wel: het diploma WP blind typen en het diploma telefoniste receptioniste.

Negentien was ze en verliefd. Ze raakte zwanger ze kreeg een zoon in 1969.

De omgeving oordeelde keihard. “Iedereen vond me een druk kind dus ik zou ook wel een slet zijn.” Ze voedde haar zoontje alleen op. Ze woonde met hem bij haar vader en een oom. “Dat kwam goed uit want dan kon ik het huishouden doen tegen kost en inwoning, dat werd dan weer gekort op mijn bijstandsuitkering. Zo werd mijn vechtlust wel aangewakkerd.”

Later lonkte de liefde opnieuw en trouwde ze met een vrachtwagenchauffeur. Ze kregen twee kinderen, waarvan de jongste gehandicapt is. Het huwelijk hield zeventien jaar stand maar Sytske voelde zich gevangen. Haar ex-man was als een kopie van haar vader, denkt ze nu. Het huwelijk liep mis. Ze moest het alleen zien te redden met haar drie kinderen. Ze kwam terecht in een opvanghuis en na een tijdje kreeg ze weer een woning. Alimentatie heeft ze nooit gehad. Ze moest en wilde aan het werk om haar gezin financieel draaiende te houden.

Of ze van het geld kon leven? Ach, ze heeft het wel met minder

gedaan. Er was een tijd dat ze nog geen 700 gulden had. Waarom ze zo weinig kreeg, begreep ze ook niet. Maar ze kon het ermee doen. Geld of een gebrek daar aan is voor Sytske eigenlijk nooit een probleem. Ze is gewend om met weinig rond te komen en ze kan heel zuinig leven.

Ze heeft zelf stappen ondernomen om een WSW-indicatie te krijgen. “Kneusjes, zo werd en wordt er over ons gepraat”, zegt ze. “Maar dat maakt me niets uit. Ik wil gewoon werken voor mijn brood.” Ze heeft de afgelopen 20 jaar in verschillende WSW-bedrijven in Friesland gewerkt. Ze werkte in in de kantine als leidinggevende. Vanwege haar gezondheid werd dat door de artsen afgeraden en ze werd op kantoor van het WSW-bedrijf geplaatst. Dat ging niet van een leien dakje. “Ik moest opeens notuleren en dat had ik nooit geleerd dus dat lukte niet. Begeleiding was er niet. Ja, wel op papier maar in de praktijk was daar niets van te merken. Het was immers maar een sociale plaats.” De afgelopen twaalf jaar werkte ze als telefoniste/receptioniste, bij de post en in het archief van het WSW-bedrijf.

Sytske heeft veel gezien en meegemaakt in de WSW, en daar wordt ze niet altijd vrolijk van. “Er is zo’n kloof tussen leidinggevende en de werkvloer, ze moeten er nog maar meer managers bijhalen zeg ik steeds. We hebben te veel een ambtenarencultuur gekregen in de WSW.”

In Friesland werd eerst door Abvakabo FNV en later door de SP actie gevoerd om de situatie in de WSW-bedrijven te verbeteren. Sytske voerde veel van die acties aan samen met collega’s. Ze is trots op de gevechten die ze tegen onrechtvaardige behandelingen voerde. En er is inmiddels in de bedrijven veel verbeterd.

“Ja, de bijstandsbakken zijn leeg en we krijgen nu de re-integratie van ex-gedetineerden en bijvoorbeeld drugsgebruikers en alcoholisten. Prima, die mensen moeten ook een kans krijgen. Maar moet dat allemaal bij de WSW? Het zou beter zijn om mensen van ongeveer hetzelfde niveau bij elkaar te zetten. Of in ieder geval zorg te dragen voor goede begeleiding. Er zijn heel veel niet zo weerbare mensen in het WSW-bedrijf en die komen samen met deze heel andere doelgroep.”

“Mensen worden in de bedrijven geplaatst om ze te begeleiden en aan

werk te helpen. Ze lopen stages, maar wat voor stages, stickertjes plakken, dat is de stage en dat noemen ze iemand klaarstomen voor het vrije bedrijf, dat lukt dus niet op deze manier. Mensen worden gewoon rondgepompt. Ik heb nog niet meegemaakt dat iemand er een echte baan aan heeft overgehouden. Het lukt niet om mensen aan regulier werk te helpen.”

Het minimumloon is voor WSW'ers belangrijk. “Het is met minder immers nauwelijks mogelijk om een gewoon leven te leiden, maar het zelfvertrouwen dat het zelfverdiende loon geeft, is nog veel belangrijker. Het is een duwtje in de rug, je hoort erbij. Dat is dan ook de kern van wat de WSW-bedrijven moeten doen”, zegt Sytske. “Mensen met een handicap de mogelijkheid geven om mee te participeren. Het is een kwestie van beschaving dat we daar als samenleving wat aan meebetalen. Mensen met een handicap worden zo veroordeeld en onderdrukt. Allemaal zijn ze bang om hun baan te verliezen.”

Sytske is nu heel tevreden in haar woning aan de Dokkumer Ee. “Dat ik hier nu woon en dit voor mezelf heb, vind ik heerlijk. Ik ben er ook trots op wat we met de acties en het werk in de or hebben bereikt, die kleine succesjes. “Onlangs werd ze weer aan haar rug geopereerd. Maar ze oogt als een vitale en sprankelende zestiger. En geniet heel erg van haar kinderen en kleinkinderen. “Misschien ga ik wel met vroegpensioen, maar als het kan werk ik nog even door. Ik hoop dat de WSW blijft bestaan voor mensen met een handicap. Ik zal me blijven inzetten voor mensen die het slecht getroffen hebben.”

Naam Sjaak Snepvangers

Leeftijd 52 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Adviseur Personeel en Organisatie

Werkzaam bij WSW-bedrijf WVS Groep West Brabant, divisie Roosendaal

Per week 36 uur

“ WSW’ers zijn besmet, ambtenaren willen een apart toilet ”

Jaren geleden eisten ambtenaren op zijn SW-bedrijf een toilet voor zichzelf. Waarop Sjaak Snepvangers op een groot bord op de muur schreef: ‘WSW’ers zijn besmet want ambtenaren willen een apart toilet.’ Van zijn baas moest hij het er onmiddellijk afhalen, daar kwam gedonder van. “Dat zien we dan wel weer”, antwoordde hij “ik laat het gewoon hangen.” Collega’s konden het wel waarderen, eentje die voor zijn mening uitkwam. Zo rolde Sjaak de ondernemingsraad in. Hij maakt er alweer 25 jaar deel van uit.

Een grote eigenwijs noemen ze hem vaak, vertelt hij met zijn onvervalst Brabantse tongval. Sjaak is visueel gehandicapt. In zijn jeugd zat hij op Sint Henricus, het blinden- en slechtzienden instituut in Grave. Zes weken internaat, één week naar huis. Daar was hij altijd al haantje de voorste en kwam hij op voor jongens die zich niet zo goed konden verdedigen. “Geef mij de schuld maar zei ik dan.”

Na de mavo (“niet afgemaakt, leraren en ik botsten nogal eens met elkaar”) begon hij in 1976, zeventien jaar oud, bij de WVS-groep met het monteren van aluminium trappen. Daarna volgde het magazijn. Zijn ogen waren toen nog goed genoeg om de heftruck te bedienen.

Hier had hij ook meer vrijheid en veel contacten met andere collega's. Regelmatig verving hij een leidinggevende. Het beviel hem uitstekend. Helaas gingen zijn ogen achteruit en werd hij op de assemblageafdeling geplaatst: "inpakken en van alles in elkaar schroeven."

Hij raakte steeds meer geïnteresseerd in arbeidsrecht. Toen zijn werk-leider hem dan ook voorstelde een opleiding tot P&O- adviseur te gaan volgen, nam hij de uitdaging, na enige aarzeling, aan. Aanvankelijk kreeg hij van zijn bedrijfsleider geen toestemming. "Ik heb hem gevraagd zijn bezwaren op papier te zetten zodat ik er nog dezelfde dag mee naar het dagelijks bestuur kon. Toen waren ze snel opzij gezet."

Vijf jaar lang reisde Sjaak één dag per week naar Tilburg, drie jaar mbo, twee jaar hbo. Pittige jaren. 's Ochtends werken, daarna van 1 uur 's middags tot 10 uur 's avonds les. Hij moest ook leren typen en met de computer omgaan. Tijdens het schrijven van zijn eindschrijftie ging het licht in zijn ogen steeds verder uit, meteen na het behalen van zijn hbo-diploma begon hij met het leren van braille. "Ik dacht, dat leer ik nooit. Het was oefenen en nog eens oefenen." Inmiddels is Sjaak volledig blind. Hij werkt met een aangepaste computer. Luisterboeken vindt hij niks, daar kan hij nooit helemaal inkomen, liever leest hij 'gewoon' een brailleboek.

Na zijn opleiding en een stage op het hoofdkantoor komt hij in 2001 in dienst als P&O-consultent. "Vijf jaar later heette dat weer P&O-adviseur, ach ja, what's in a name." Sinds april 2010 werkt Sjaak bij de divisie At Work, de afdeling binnen de WVS-groep die zich bezighoudt met detachering en begeleiding van werknemers naar regulier werk. Hier ondersteunt hij onder meer de consultants met juridische adviezen en vragen over arbeidsvoorwaarden. Leuk werk waar hij zijn ervaring als P&O-adviseur goed kan benutten.

Sjaak houdt ervan met mensen te werken. "Ik vind het leuk om adviezen te geven, hoe kunnen we je het beste helpen, is het wel of geen geschikte werkplek, hoe zorgen we dat je niet doorslaat, werk en privé liggen heel dicht bij elkaar."

Hij legt uit hoe je als SW-bedrijf natuurlijk altijd in een spagaat zit,

want zonder goed economisch beleid kun je geen sociaal beleid voeren. "Ik heb met mensen aan tafel gezeten die regelmatig te laat kwamen, die de nodige waarschuwingen hadden gekregen dat dat tot ontslag kan leiden. Dan werd er gezegd: jullie zijn een sociale werkvoorziening, jullie mogen toch geen mensen ontslaan? Dat is een misverstand. Ieder jaar worden er bedrijfsplannen gemaakt, elke afdeling moet zijn omzet halen. Werknemers hebben een reguliere arbeidsovereenkomst, conform het Burgerlijk Wetboek, er moet gewoon gewerkt worden voor je salaris."

Het stoort Sjaak dat ook in de rapporten waarin voorstellen worden gedaan aan het nieuwe kabinet over mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, gesproken wordt over de SW als een soort dagbesteding. "Er moet op een bepaald niveau worden gepresteerd. Soms lukt dat niet. Zulke gesprekken heb ik natuurlijk ook gevoerd met werknemers voor wie het binnen het bedrijf toch niet haalbaar bleek. Je moet hier uiterst zorgvuldig mee omgaan, de WSW is voor de betrokkene vaak de laatste strohalp. We zijn als bedrijf ook verplicht een alternatief aan te bieden, dan pas volgt ontslag. Andersom gebeurt gelukkig ook. Een paar jaar geleden hebben we een mevrouw die op de inpakafdeling werkte geholpen toen ze een opleiding als taxichauffeur wilde volgen. Ze werkt nog steeds bij hetzelfde taxibedrijf."

Sjaak noemt zichzelf een Bourgondiër, hij houdt van feesten, lekker eten, vooral buitenlandse recepten, vakantie vieren. Hij heeft een grote groep vrienden en vriendinnen die hem daarbij vergezellen. Om in conditie te blijven, zwemt en fietst hij. "Op de tandem uiteraard." Voor dit interview is hij naar zijn oude werkplek gekomen. Vrouwelijke collega's begroeten hem hartelijk en vliegen hem om de hals, mannelijke collega's slaan hem op de schouder, pesterijen gaan over en weer. Als Sjaak bijna struikelt over een pallet roept hij spottend: "Ik zie dat er hier nog steeds niks veranderd is."

Over zijn handicap praten, vindt hij geen probleem. "Vroeger dacht ik wel eens, mens waar bemoei je je mee. Die tijd ligt allang achter me. Natuurlijk zijn er nog altijd mensen die zeggen: de SW, daar werken

toch allemaal gekken? Dan antwoord ik: de grootste gek staat hier voor me.”

Met zorg beziet hij de ontwikkelingen van de WSW. “Natuurlijk is het mooi om mensen naar buiten te kunnen plaatsen, daar doen we ook ons best voor. Maar laten we reëel zijn. Er zijn in het vrije bedrijf beslist werkgevers met een sociaal gevoel die mensen met een arbeidshandicap in dienst willen nemen maar zolang ze een vierkante man of vrouw in dienst kunnen nemen – en dan bedoel ik iemand zonder beperking – zullen ze daar altijd de voorkeur aangeven. Op dit moment is 4 procent van de arbeidsgehandicapten begeleid, dus gesubsidieerd aan het werk, dat moet naar 50 procent worden opgetild. Een hiaat van 46 procent!”

Ook ziet hij het regelmatig gebeuren dat werknemers zichzelf overschatten. “Als cliënt mag je zelf bepalen of je begeleid wilt gaan werken. Maar wat als je onvoldoende zelfinzicht hebt? Bij het UWV zitten mensen die hun cijfers moeten halen, het risico bestaat dat SW-medewerkers worden doorgelaten die er niet toe in staat zijn.”

Overigens ziet hij ook uitdagingen in de nieuwe plannen. De mogelijkheid om WW'ers of WWB'ers in dienst te nemen bijvoorbeeld, al moet je daar als bedrijf wel voldoende voor zijn ingericht. De reguliere re-integratiebedrijven richten zich volgens hem vooral op hogeropgeleiden.

Er zijn diverse voorstellen voor reorganisatie en forse bezuinigingen op de WSW. Zo zouden gemeenten meer bemoeienissen moeten krijgen met de sociale werkplaats.

Sjaak waarschuwt: “Blijf met je beide benen op de grond, straks wordt er een hoop geld rondgepompt dat later ook anders besteed had kunnen worden. Ga niet allemaal het wiel uitvinden, allemaal aparte methodieken bedenken om mensen uit huis te plaatsen, maar treedt gezamenlijk op, dan kun je ook naar Den Haag een vuist maken. Laat de nieuwe regering niet meteen met de botte bijl gaan inhakken op een mooie organisatie als de SW.”

Naam Grace Vrede

Leeftijd 46 jaar

Privé Drie kinderen

Beroep Leerlingenadministratie en contactpersoon

Werkzaam bij WSW-bedrijf Pantar, Amsterdam

Detachering bij Pieter Nieuwlandcollege, Amsterdam

Per week 36 uur

“ Het staat misschien niet in de Grondwet, maar het is wel zo beleefd om iemand te begroeten ”

Uitgeleden in de gymzaal en goed fout terechtgekomen. Grace Vrede was vijftien en zat op de meisjes mavo in Amsterdam. Ze bleef voortdurend pijn aan haar schouder houden die uitstraalde naar haar rug maar pas op haar dertigste werd het probleem goed onderkend. Er volgden twee operaties, waarbij platen in haar schouder werden gezet. Het heeft niet geholpen. Voor een derde operatie past ze. Ook de huisarts heeft hier geen vertrouwen in. De pijn blijft, elke dag.

Vanwege deze ernstige schouder- en rugklachten heeft Grace een SW-indicatie. In de loop der jaren heeft ze ook migraine ontwikkeld die soms gepaard gaat met epilepsie aanvallen. “Je ziet het niet aan me”, zegt Grace op haar roomwitte bank in haar Zaandamse woning, “maar ik ben toch echt gehandicapt.” Toch zal ze zelden een dag missen op haar werk.

Ze is nu negen jaar in dienst via Pantar Amsterdam en wordt bij haar detachering begeleid naar regulier werk. Sinds vier jaar werkt ze op de leerlingenadministratie van het Pieter Nieuwlandcollege in Amster-

dam-Watergraafsmeer. Hier wil ze het liefst in vaste dienst komen. Het spant erom: over enkele dagen hoort ze of de school haar officieel gaat aannemen. “Ik prijs mezelf niet de hemel in hoor maar de directie is heel tevreden over me”, zegt ze lachend.

Een vast contract op het Pieter Nieuwlandcollege zou voor haar een bevestiging zijn dat ze ondanks haar handicap en diverse detacheringen toch een reguliere baan kan krijgen. Voor haar zou dat een uitkomst zijn. Ze gaat meer verdienen en krijgt een bonus en een dertiende maand. Van wat ze bij Pantar verdient, is het moeilijk rondkomen. Mocht de baan op school niet doorgaan dan gaat ze weer verder zoeken, zegt ze optimistisch, al maakt ze zich soms wel zorgen over haar gezondheid, haar knieën laten het de laatste tijd steeds meer afweten. Ze zou eventueel bij een trainingsorganisatie in Zaandam aan de slag kunnen als administratief medewerkster. Helaas is dat maar voor drie dagen, daarmee redt ze het niet.

Grace vindt haar baan op school geweldig. Ze is verantwoordelijk voor het leerlingenverzuim. Leerlingen die te laat komen, moeten zich bij haar melden, wie de klas uit wordt gestuurd krijgt van haar een taakstraf. Ze onderhoudt onder meer de contacten met ouders, de leerplichtambtenaar en bureau Jeugdzorg. “Leerlingen zijn gek op me, ze nemen me in vertrouwen. Als ik me werkelijk zorgen maak, geef ik het door aan de vertrouwenspersoon op school, dat weten ze. Vaak hoef ik alleen maar wat met ze te kletsen of geef ik ze een knuffel. Je merkt het meteen, sommige kinderen krijgen dat thuis nooit. Docenten vragen wel eens, zou je dat nou wel doen, dan zeg ik, je ziet toch dat dat kind aandacht nodig heeft?”

De leerlingen hebben al gezegd te gaan demonstreren als Grace weg moet. De vraag is of de school voldoende geld heeft om haar in dienst te nemen. “Als je echt blij met me bent, dan doe je er toch moeite voor!” zegt ze fel.

Ze heeft veel contact met ouders. “Ik spreek wel eens moeders die mij toevertrouwen dat ze niet weten hoe ze van hun kind moeten houden. Dat snap ik, ik heb dat vroeger ook gehad. Als ik dan naar mijn zontje

keek, zag ik daar steeds mijn ex in. Toen heb ik hulp gezocht, nu heb ik een geweldige band met hem.”

Op haar twaalfde is Grace met haar broertje vanuit Suriname naar Nederland gekomen. “Het bekende verhaal”, zegt ze “Mijn moeder kon niet voor tien kinderen zorgen.” Ze verhuisde naar haar oudste zus die met haar gezin in Amsterdam woonde. “Ik vond het hier vreselijk, ik had zo’n heimwee. Ik kon bij mijn zus helemaal geen kind meer zijn, ze schakelde me voor alles in. Daarom vecht ik ook zo voor mijn eigen kinderen, ik heb zelf geen jeugd gehad.”

Grace heeft drie kinderen uit twee relaties. Haar oudste zoon van 26 is jurist, de middelste dochter van 22 werkt op een kinderdagverblijf. Haar jongste dochter van 14 zit op de middelbare school. Ze wonen alle drie nog thuis. Druk soms, met al die vrienden over de vloer, maar wel gezellig druk vindt ze. Drie maanden geleden heeft ze een nieuwe man leren kennen. “Een Nederlandse man”, glundert ze. “Ik heb het helemaal gehad met die Surinaamse mannen. Nederlandse mannen zijn veel verantwoordelijker, vinden het ook normaal dat een vrouw voor zichzelf kan zorgen. Dat heb ik altijd gedaan. Ik heb nog nooit mijn hand bij een man opgehouden! Weet je hoe ik mezelf noem? An independent woman.” Ze moet er zelf om lachen. “Ik ben niet altijd zo geweest hoor, dit heb ik echt moeten leren. Vroeger durfde ik niks, nu zeg ik: er wordt niet over deze zwarte vrouw gelopen.”

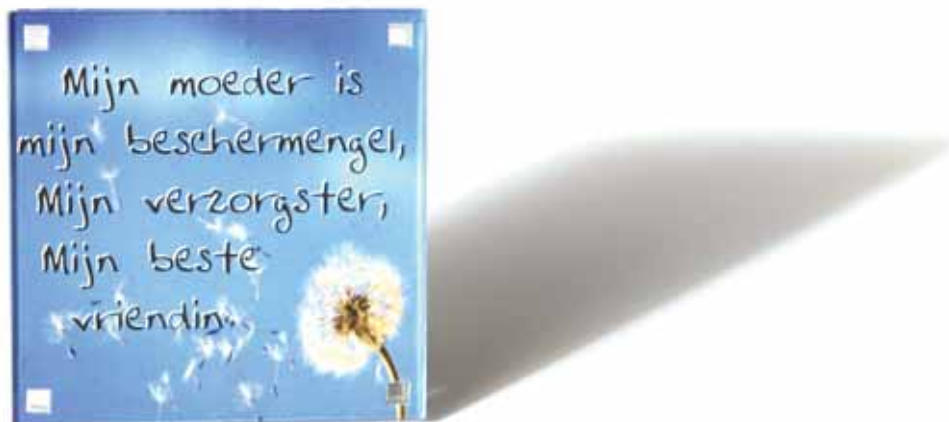
Ooit wilde ze stewardess worden. “Zie je mij al, 1,50 meter ben ik! En nu mag ik ook al niet meer op hakken lopen van de fysiotherapeut.”

Plotseling begint ze te schateren. “Weet je hoe ze me noemen op school? Een bitch! Ik zeg gewoon waar het op staat. Sommige schrikken daarvan maar zo zit ik nu eenmaal in elkaar. Sommige docenten hebben de gewoonte ’s ochtends zonder te groeten een dossier op mijn bureau te gooien, of ik dat maar even wil nakijken. Dan ga ik voor ze staan en roep ik keihard: Góedemórgen Gráce!” Haar ogen glimmen van de pret: “Weet je wat ik dan tegen ze zeg? Het staat misschien niet in de Grondwet maar het is wel zo beleefd om iemand te begroeten.”

Een paar dagen later heb ik haar aan de telefoon. De baan gaat niet

Grace Vrede

door. De school heeft geen geld. Grace is zwaar teleurgesteld. Vooral omdat er volgens haar wel anderen worden aangenomen. Voor het UWV heeft Grace geen begeleiding meer nodig. Voorlopig blijft ze op detachingsbasis via het SW-bedrijf aan de slag bij het Pieter Nieuwlandcollege. Grace geeft het niet op. Ze heeft haar begeleidster gevraagd haar te helpen met verder zoeken: het liefst toch weer op een school “Ik ben een duizendpoot”, zegt ze, “het moet gaan lukken!”

Naam **Freddy Cuijpers**

Leeftijd 41 jaar

Privé Alleenstaand

Beroep Administratief medewerker

Werkzaam bij WSW-bedrijf Diamant-groep, Tilburg

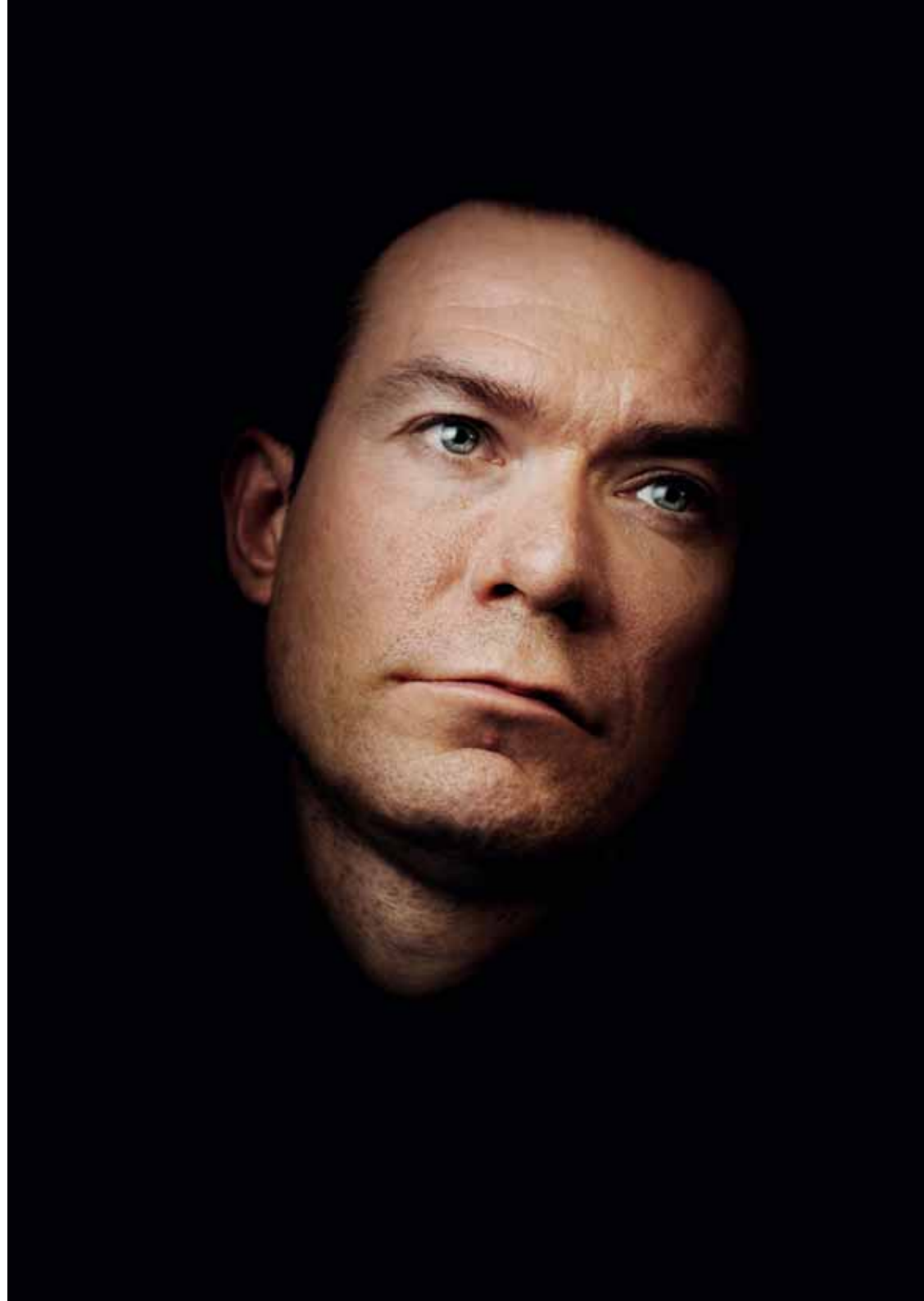
Detachering bij Dochteronderneming 18k

Per week 32 uur

“ Ik wil een gewone baan en een gewoon leven ”

In zijn benedenwoning in Tilburg zwaait Freddy de deur open. Hij staat! Zijn grote trots en strijd – zo vertelt hij later – is het om te blijven lopen en niet in een rolstoel terecht te komen. Dat is gelukt. Hij heeft een achttal operaties moeten ondergaan om letterlijk op zijn benen te kunnen blijven staan. Maar hij heeft doorgezet en Freddy woont zelfstandig.

Domme pech dat hij tijdens zijn geboorte een hersenbloeding kreeg. Sindsdien is Freddy halfzijdig verlamd. Hij is trots op wat hij bereikt heeft maar hij is ook kwaad. Kwaad omdat hem puur op grond van zijn handicap zo veel kansen ontnomen worden. Na de lagere school, een mbo- en ecabo-(economisch administratief boekhoudkundig onderwijs)opleiding solliciteerde hij zich wezenloos. Hij werd van alle kanten toegesproken ‘jongen solliciteer eens’. Dat deed hij, maar nergens wilden ze hem, vanwege zijn handicap. Toen werd er gezegd: ‘we hebben nog wel een plekje in de WSW voor je’. Dat was nou beslist niet waar Freddy van droomde. Maar na talloze afwijzingen koos hij eieren voor zijn geld. Beter iets dan niets. Het werk en de collega’s vindt hij leuk. “Maar,” zo

zegt hij, “je komt, als je eenmaal bij de WSW werkt, buiten de samenleving te staan en dat vind ik vreselijk. Ook al word ik in die samenleving vaak keihard afgewezen.”

Van eerlijke afwijzingen ligt hij niet meer wakker. ‘We hoeven je niet vanwege je handicap’ is hard, maar hij heeft het liever dan de smoezen als ‘past niet in het team’ of zoiets. “Ik probeerde een baan te krijgen als secretaresse en werd afgewezen omdat ik een man ben. Of ze hebben liever iemand die met twee handen kan werken”, voegt hij er aan toe. “Soms zeiden ze bij een afwijzing gewoon dat het aan mijn handicap ligt.”

“Gelukkig heb ik op Werkenrode gezeten in Groesbeek. Werkenrode is een centrum voor ondersteuning, begeleiding en opleiding voor jonggehandicapten. In het laatste jaar van mijn verblijf heb ik een harde training gehad. Bij wijze van oefening werd je door de groepsleiding flink uitgescholden, om harder te worden voor de ‘grote boze buitenwereld’, waarin alles en iedereen perfect moet zijn. ‘Wat moet jij nou verrekte mankepoot’. De eerste keer was hij na vijf minuten in tranen, maar daarna duurde het steeds langer en nu doet het hem niet veel meer als mensen ’m nakijken of uitschelden. Lamme, kreupele, kom maar op. Werkenrode is goed voor me geweest”, zegt hij. “Ik heb daar geleerd dat dingen voor gehandicapten anders zijn. Dat het bij je leven hoort dat je niet DE baan kunt krijgen en niet alles mogelijk is.”

Er moet een sociale werkvoorziening zijn, maar liever in een andere vorm. Nu is het een beetje de prullenbak van de maatschappij. Daar gooien ze iedereen in waar ze vanaf willen. De aansluiting naar de gewone arbeidsmarkt komt er niet, meent Freddy. “Niemand zit op een gehandicapte te wachten. De maatschappij al helemaal niet! Ik heb eens bij de gemeente Tilburg gesolliciteerd toen die Wet begeleid werken net van kracht werd. De gemeente Tilburg bleef onder het percentage gehandicapten dat men eigenlijk in dienst moest hebben. Dus dacht ik, ik ga eens proberen of ik via positieve discriminatie aan een baan kan komen. Maar ik kreeg meteen een afwijzing dat doen we niet. We voeren de wet wel uit, maar niet bij de gemeente zelf in verband met belangen-

verstrengeling. Mijn zorg is dat mensen die niet echt mondig zijn in de WSW, en dat zijn er nogal wat, steeds verder afglijden.”

Freddy’s grote droom is om te verhuizen naar Rotterdam. Dat zit er in gebakken. Hij heeft er vrienden en hij is een enorme Feyenoordfan. Opa is schuin achter de Kuip geboren en is ook een ras-Feyenoorder. Maar het lukt niet zo een-twee-drie om in Rotterdam bij de WSW aan de bak te komen. Zijn eigen WSW-bedrijf werkt ook nog niet erg mee.

In het verleden heeft hij flink moeten vechten om aan zijn baan te komen. Administratief medewerker alfacheque is hij nu. “Ik voer de werkbriefjes van Alfahulpen in de computer in. Het werk is leuk en het team ook, maar ook wel eentonig.” De alfacheque is ingevoerd door de gemeente Tilburg. “Het is een verkapte bezuinigingsmaatregel”, vertelt hij, “want het is de goedkoopste manier van hulp bieden. Ze sponsoren liever Willem II en laten hun maatschappelijke taak versloffen.

Omdat ik met één hand werk, presteer ik uiteindelijk iets minder dan een gezond iemand omdat één hand nu eenmaal sneller moe is dan twee handen. Ze schatten dat ik ongeveer 5 procent minder presteer maar ik werk keihard en probeer naar 105 procent te komen. Als mindervalide moet je veel meer tandjes bijzetten om geaccepteerd te worden. Uiteindelijk wil ik een gewoon leven met vrouw en kinderen en ik probeer uit de SW te komen. De SW moet een actievere organisatie worden waar vandaan mensen die dat willen en kunnen in het bedrijfsleven geplaatst worden. WSW is geen werk hebben maar werk krijgen tot je 67ste.”

“Tsja”, zegt hij even later “ik zit er nu mijn hele leven mee dat er tijdens mijn geboorte iets fout ging. Ik word er constant op aangekeken. Ga maar eens op zoek naar een vriendin. Vrouwen wijzen je heel vaak af vanwege een handicap. Flikker op jij manke! Ik ben wel eens heel leuk uitgegaan met iemand en dan zegt ze aan het eind van de avond dat het toch niet zo klikte. Het is ook pure beeldvorming over gehandicapten.” Net als velen heeft ook Freddy zich aan het internetdaten gewaagd. Hij kan er smakelijk over vertellen. Als hij schrijft dat hij een handicap heeft, krijgt hij vragen als ‘krijg je hem wel omhoog?’

Freddy is rooms-katholiek en erg gelovig daarom vindt hij zijn sterf-

Freddy Cuijpers

dag de mooiste dag van het leven, want dan zal hij terugkeren naar huis. “Ik zal lachend afscheid nemen. Maar in de tussentijd hoop ik dat ik verliefd zal worden en een ander ook verliefd wordt op mij.”

Zijn vader leeft nog, zijn moeder is nog niet zo lang geleden overleden. Freddy heeft zijn moeder twee jaar in zijn huis verzorgd. Veel spullen herinneren aan haar. Hij mist haar nog iedere dag.

“Het zijn mijn hobby’s die me troost geven. In mijn vrije tijd schrijf ik wel gedichtjes. Puur als tijdverdrijf. De computer is een grote steun. In november hoop ik de cursus bedrijfsconsulent af te ronden. Ik mail nu met een meisje dat nu eens niet alleen maar zeurt over mijn handicap. Het zal niet makkelijk worden, maar ik ben vastbesloten een gewoon leven en gewoon werk te krijgen.”

Naam Ronny Vermeulen

Leeftijd 25 jaar

Privé Woont bij zijn ouders

Beroep Medewerker groenvoorziening

Werkzaam bij WSW-bedrijf Risse Groep

Detachering bij Leerwerkbedrijf Groenoverleg, Weert

Per week 36 uur

“ Zo ver mogelijk binnen mijn handicap wat bereiken ”

Schoffelen en onkruid wieden, snoeien, boomonderhoud en een plantsoen netjes houden. Ronny doet het met plezier. Met de fiets gaat hij dagelijks naar zijn werk. Voor de werktijd begint, is hij er meestal al. Hij heeft zin in de nieuwe dag. De werkploeg kan het goed met elkaar vinden en ze hebben ook lol. Die keer bijvoorbeeld dat een van de werkleiders alle kikkers in veiligheid ging brengen voor de heggenschaar. Een voor een droeg hij ze naar de kant. Dat was wel mooi van de natuurliebbende werkleider. Maar ze hebben er ook erg om gelachen.

Natuurlijk kennen ze de grapjes van het publiek alsof ze de hele dag op de schoffel staan te leunen: ‘staan ze weer met die schoffel’. Maar dat doet ze niets. Ach, er is wel eens een enkeling met weinig werkmogelijkheden die er een beetje bij hangt. “Maar”, zegt Ronny “mensen oordelen zo snel. Je ziet lang niet altijd aan de buitenkant dat er met iemand wat aan de hand is. De meesten van ons werken hard en naar vermogen.” Ze krijgen ook veel complimenten van het publiek. “Zo, jongens, dat ziet er weer netjes uit.”

In zijn ploeg zitten vooral veertigplus mannen. Met nog een ander is

hij de jongste in de ploeg. “Misschien klinkt het een beetje raar, maar mijn werk is ook mijn hobby.”

Hij heeft even in het vrije bedrijf gewerkt, maar daar werd hij al snel weggestuurd. “Ze zeiden ‘ik kan niets met jou, je bent veel te langzaam’”, vertelt Ronny. Hij is fysiek niet zo sterk.

Ronny werd geboren met een kippenborst, dat is een ingedeukte borstkas. Na zijn geboorte bleek dat hij ernstige voedingstekorten gehad had, daarom was hij een heel kleine baby’tje. In de loop van de eerste schooljaren bleek dat hij nogal teruggetrokken en in zichzelf gekeerd was. Hij herinnert het zich als een eenzame tijd. Zijn ouders - af en toe bij het gesprek aanwezig - menen dat toen voor het eerst de diagnose autisme viel. Voor Ronny bestaat zijn handicap er vooral uit dat hij te langzaam is en dat mensen hem dingen een paar keer uit moeten leggen.

Ronny ging naar een school voor speciaal onderwijs. Daarna naar het (I)vmbo met goed resultaat en toen naar het mbo. Hij werkte hard om zijn diploma voor de tuincentrumbranche te halen. Dat bleek een stap te ver en na twee jaar moest hij ermee stoppen. Op zijn achttiende kwam hij via de WSW bij de groenwerkzaamheden terecht. Hij probeert door te gaan voor werkleider. Voor zijn toekomst. Ook nu al mag hij het soms uitproberen. “Je gaat een wijk doen en je krijgt dan mensen mee. Je stuurt ze aan en je zoekt maar een oplossing voor de problemen. Het is goed gegaan,” zegt Ronny. “Ik ga echt proberen het te halen dat ik werkleider kan worden.”

Hij heeft veel hobby’s waarover hij zichtbaar met plezier vertelt. Zo legt Ronny me het verschil uit tussen een Gothic en een Cybergothic. Hij hoort meer bij de Gothics. De jongelui die zwarte kleren dragen en een hoed op hebben. De Cybers echter gebruiken ook neonkleuren geel en groen. Gisteren is hij nog naar een concert in Eindhoven geweest. Hij bezoekt ook festivals als Castle Fest en Summer Darkness. Ronny speelt zelf veel muziek. “Ik drum, speel keyboard en doe aan klarinet- en drumpercussie. Ik speel in een ensemble van de muziekschool. In die groep word ik helemaal geaccepteerd. Niemand kijkt me erop aan dat ik in de WSW werk. Ik doe het slagwerk.” Of iedereen gek wordt van de herrie?

Hij lacht: “Nee, ik heb boven een helemaal geïsoleerde kamer.”

In zijn vrije tijd tuiniert hij ook nog. Planten en bonsai-boompjes kweken en groenten verbouwen. “Als kind speelde hij het allerliefste met technisch Lego”, vult zijn moeder aan. “Daar maakte hij de prachtigste dingen mee.” “Dus”, zegt Ronny plagerig “mijn hobby - met Lego spelen - is mijn werk geworden. Want mijn werk in het groen beschouw ik ook als een hobby.”

Het liefs wil Ronny in de toekomst zelfstandig wonen. “Maar ja, je weet niet wat er nu allemaal gaat gebeuren met de Wajong-uitkeringen. Dus ik blijf nog maar even bij mijn ouders. Misschien lukt het om vanuit de WSW in het vrije bedrijfsleven terecht te komen. Maar dan moet het SW-bedrijf wel blijven begeleiden. Het tempo in het vrije bedrijf ligt hoog.”

Later wil hij liever niet alleen wonen maar met een vriendin. Hij hecht aan samen zijn. Dat komt, denkt hij, omdat hij vroeger veel alleen is geweest en door zijn medeschoolgenoten niet geaccepteerd werd.

Lonkt de liefde al? Hij lacht. Dat gaat die mevrouw inderdaad niets aan.

Verantwoording

Onze dank gaat uit naar de eenentwintig geïnterviewden uit dit boek. Openhartig hebben zij verteld over de strijd om te leven met een handicap en de weg die ze hebben afgelegd, of nog steeds afleggen, om als werknemer in de sociale werkvoorziening een bestaan op te bouwen als iedere 'gewone' werkende.

We zijn geraakt door hun gastvrijheid, thuis of op de werkplaats. Woorden als schaamte en niet geaccepteerd worden, kwamen in hun verhalen veelvuldig voor. Het was voor ons onthutsend te merken dat veel gehandicapten gepest werden of worden. De geïnterviewden stelden zich vaak bescheiden op, maar tussen de regels door was voor ons hun moed en doorzettingsvermogen te horen. Hun enthousiasme voor het werk was vaak hartverwarmend, waardoor de ingrepen die de regering voor ogen staat met de arbeidsgehandicapten des te schrijnender zijn.

We zijn ons ervan bewust dat deze eenentwintig mensen goed in staat waren hun verhaal te doen en dat dit niet voor alle werknemers binnen de sociale werkvoorziening geldt. Gelukkig zetten velen van de geïnterviewden zich ook voor hun collega's in. Soms door hun lidmaatschap van de ondernemingsraad, de bond of politieke partij maar ook door hun nek uit te steken binnen hun organisatie en niet in de laatste plaats door mee te werken aan dit boek. Zoals een van hen zegt: "Veel SW'ers hebben geen idee wat hen boven hen hoofd hangt of leggen zich er bij neer dat ze in Den Haag toch doen wat ze willen. Ik verzet me hiertegen".

De ene helft van de mensen is lid van de bond de andere helft niet. Voor wat betreft leeftijdsopbouw, sekse en etniciteit hebben we een redelijk beeld van de SW-populatie.

De geografische spreiding is niet helemaal gelukt. Brabant en Twente zijn oververtegenwoordigd. Dat komt doordat medewerkers en directies van SW-bedrijven met ons mee zochten naar geschikte kandidaten.

Naar kandidaten is ook gezocht door bestuurders van Abvakabo FNV en mensen in onze eigen kring.

De gesprekken vonden plaats in periode juli tot en met oktober. De interviews werden gehouden door Ans Pelzer (beleidsmedewerker van de FNV) en Marie Kiebert (freelance journalist en scenarioschrijver). Alle verhalen zijn door de geïnterviewden geautoriseerd.

We hebben de werknemers aan het woord gelaten en hun eigen woorden over de redenen waarom ze in de WSW werkzaam zijn overgenomen.

Chris de Bode is documentair fotograaf. Zijn werk wordt wereldwijd gepubliceerd en geëxposeerd. Hij won diverse prijzen, onder andere bij de World Press Photo Award en de Zilveren Camera. De fotograaf heeft gekozen voor uitgesproken portretten van de mensen die aan dit boek deelnemen. Uitgangspunt hierbij was: iemand heeft een handicap maar is in de eerste plaats een mens met een eigen gezicht. Het voorwerp aan het eind van ieder interview zegt wat over de betreffende persoon.

Tamanja Edzes (FNV) en Patricia van der Heijden (Abvakabo FNV) hielpen voortvarend dit project gestalte te geven. Diverse collega's van FNV en Abvakabo FNV lazen met ons mee en voorzagen delen van eerdere versies van kritisch commentaar. Onze dank gaat in het bijzonder uit naar FNV-beleidsmedewerker Adri den Bakker en José Meijer, WSW-bestuurder bij Abvakabo FNV. Brenda de Jong en Tineke Molenaar lazen alle verhalen. Dank daarvoor! Dank vooral aan alle mensen in dit boek!

Ans Pelzer
Marie Kiebert

Bijzondere werknemers is gemaakt door FNV project Werkende Armen
in samenwerking met het Abvakabo FNV-project WSW

Uitgave Stichting FNV Pers
Projectleiding Ans Pelzer
Tekst Ans Pelzer en Marie Kiebert
Fotografie Chris de Bode
**Productie en
eindredactie** FNV Marketing & Communicatie
Vormgeving B5: Boudewijn Boer
Druk Grafimedia De Bruijn
Copyright FNV
ISBN 978-90-74736-41-1

Bestellen U kunt **Bijzondere werknemers** kopen of bestellen bij de erkende boekhandel.

